

ทัศนคติและพฤติกรรมในการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตร
ของเกษตรกร ในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

นางสาวสุภาภรณ์ งามวงศ์น้อย

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-346-404-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ATTITUDE EXPOSURE TO THE AGRICULTURAL TV PROGRAMS
OF THE AGRICULTURALIST AT THATAKEAB DISTRICT
OF CHACHOENGSAO PROVINCE

Miss Supaporn Ngamwongnoi

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-346-404-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตร
ของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดย

นางสาวสุภาภรณ์ งามวงศ์น้อย

ภาควิชา

การสื่อสารมวลชน

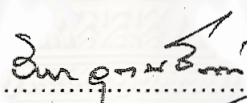
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธี พลพงษ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณะบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วีภา อุดมฉันท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุธี พลพงษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อรรณพ เขียวถาวร)

สถาบันนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุภาภรณ์ งามวงศ์น้อย : ทศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ ด้านการเกษตร ของเกษตรกร ในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. (ATTITUDE EXPOSURE TO THE AGRICULTURAL TV PROGRAMS OF THE AGRICULTURALIST AT THATAKEAB DISTRICT OF CHACHOENGSAO PROVINCE) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุธี พลพงษ์, 141 หน้า. ISBN 974-346-404-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบว่ามีรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรรายการใดที่ให้ประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างแท้จริง ตลอดจนศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับ ความต้องการ และความพึงพอใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร และการนำเสนอจากสื่อโทรทัศน์ ปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่มีผลกับการเปิดรับรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 102 คราวเรือน จากทั้งสิ้น 34 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 3 คราวเรือน และข้อมูลประกอบจากเกษตรกรอำเภอ 4 คน โดยได้ทำการสัมภาษณ์ในภาคปลายปีการศึกษา 2543

ผลการวิจัยพบว่า รายการที่ให้ประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรอย่างแท้จริง คือรายการ “ไม่ลองไม่รู้” พฤติกรรมการเปิดรับเป็นไปในลักษณะที่ทำกิจกรรมอื่นไปด้วย ส่วนใหญ่เปิดรับชมสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 9 ช่วงเวลา 17.00 – 20.30 น. มากที่สุด สำหรับความต้องการและความพึงพอใจต้องการให้นำเสนอช่วงเวลา 17.00 – 19.30 น. ระยะเวลาออกอากาศครั้งละ 30 นาที พิธีกรต้องการนักวิชาการที่ให้ความรู้ได้ละเอียด ชัดเจน ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมด้านการตลาดหรือแหล่งรับซื้อผลผลิตเป็นสำคัญ จำนวนรายการรวมถึงระยะเวลาออกอากาศต้องการให้มีมากและยาวกว่าในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกร พบว่ามาจากตัวเกษตรกรเองและปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความชัดเจนของสัญญาณภาพ และสมาชิกในครอบครัว

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน ลายมือชื่อนิสิต
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา 2543 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4185326928 : MAJOR MASS COMMUNICATION

SUPAPORN NGAMWONGNOI : ATTITUDE EXPOSURE TO THE AGRICULTURAL TV PROGRAMS OF THE AGRICULTURALIST AT THATAKEAB DISTRICT OF CHACHOENGSAO PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR SUTEE POLPHONG, 141 pp. ISBN 974-346-404-2

This research is conducted on the purpose to find out which of the agricultural programmers currently on air actually producing the information for the benefit of agricultures and the study of viewing behavior, preferences and satisfaction on Agricultural information, including the presentation of TV mass media, problems and difficulties in affect to the viewing of agricultural programmers in Thatakeab District, Chachoengsao province. This is a qualitative research taken on a direct intensive interview from a selected group of 102 families in 34 villages with 3 families for each village and the supplementary data from 4 District Agricultural officers. The interview was conducted by the end of 2542 academic year.

The research revealed the following fact that the TV programmer that actually educated The agriculturers was “MAI LONG MAI RUE” Viewing behavior of programmer was performed by chance on clicking a TV channel on turning on the TV set and the viewing attendance was done while taking other home activity. Most of the agriculture’s would turn on TV Channel 9 during 17.00 – 20.30 hours in particular. In regard to the preferences and satisfaction, the on air-time was requested to be 17.00 – 19.30 hours for 30 minutes for each programmer. Concerning the programmer master, an academic person who can.

Present an elaborate knowledge and direct in point was raised. Supplementary data of marketing or sources of buyers were also emphasized as major need. Number of TV programmer and aired time were marked to be more and with longer length than what they were currently. Problems and difficulties on viewing the agricultural TV programmer considered to be the agriculture’s own handling and some other factors namely the sharpness of the TV picture, the members of family.

Department Mass Communication
Field of study Mass Communication
Academic year 2000

Student’s signature
Advisor’s signature
Co-advisor’s signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของท่านอาจารย์ผู้มีอุปการะคุณหลายๆ ท่าน ไม่ว่าจะเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธี พลพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ รวมทั้งอาจารย์ที่ร่วมเป็นประธานและกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์วิภา อุดมฉันท์ และรองศาสตราจารย์อรรณพ เขียรถาวร ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นรวมถึงแนะแนวทางในการแก้ไขอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ รวมไปถึงอาจารย์ทุกท่านที่ได้ส่งมอบมอบ รวมทั้งให้ความรู้พื้นฐานต่างๆ อันเป็นแนวทาง นำมาซึ่งผลสำเร็จของวิทยานิพนธ์เล่มนี้

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง สำหรับบรรดาเกษตรกรอำเภอท่าตะเกียบทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ พูดคุย และให้ความร่วมมือด้วยดี รวมทั้งให้ข้อมูลต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์จนเป็นผลสำเร็จ รวมไปถึง คุณสมบุญธน์ บุญระภักดี เกษตรอำเภอ อำเภอท่าตะเกียบ และรองทั้งสองท่านคือ คุณเผด็จ วัชรศีลตรา และคุณนำชัย พันธุ์ รวมทั้งคุณวีระโชติ วงศ์อินทร์ที่ได้ช่วยประสานงานให้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

ท้ายสุดนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ พ่อสุรินทร์ และ แม่เพลิน ผู้เป็นแรงผลักดันให้งานนี้สำเร็จลงได้ คุณปิยะ อรุณโรจน์ ผู้ห่วงใยและหวังดีเสมอมา อีกทั้งเพื่อนรักหลายๆ คน ที่เสียสละเวลาให้คำปรึกษาอยู่เสมอ รวมถึงบรรดาญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ทุกๆ คน ที่ให้ความรู้ลึกซึ้งดีๆ ตลอดการทำวิทยานิพนธ์

สุภาภรณ์ งามวงศ์น้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช

บทที่

1	บทนำ.....	1
	1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	1.2 ปัญหำนำการวิจัย.....	9
	1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
	1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	10
	1.5 ข้อยสันนิษฐานในการวิจัย.....	10
	1.6 คำจำกัดความและนิยามศัพท์.....	10
	1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2	แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ.....	12
	2.2 แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติและการยอมรับปฏิบัติ.....	19
	2.3 ทฤษฎีและแนวคิดด้านการสื่อสาร.....	19
	2.4 ทฤษฎีความต้องการข่าวสารของผู้รับสาร.....	24
	2.5 ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจต่อสื่อ.....	27
	2.6 ประเภท ลักษณะและวัตถุประสงค์ของรายการโทรทัศน์.....	29
	2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37
3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	42
	3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	42
	3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
	3.3 การตรวจสอบข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
3.5 วิธีการนำเสนอข้อมูล.....	46
4 ผลของการวิจัย.....	47
4.1 พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ผ่านสื่อโทรทัศน์.....	47
4.2 ความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ทางสื่อโทรทัศน์.....	54
4.3 ความพึงพอใจจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ทางสื่อโทรทัศน์.....	71
4.4 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความต้องการ พฤติกรรมการเปิดรับ และความพึงพอใจ.....	79
4.5 ปัจจัยที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข.....	84
5 ข้อเสนอแนะฐานการวิจัย และอภิปรายผล.....	86
5.1 ข้อเสนอแนะฐานการวิจัย.....	86
5.2 อภิปรายผล.....	90
6 สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	96
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	97
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	101
รายการอ้างอิง.....	106
ภาคผนวก.....	112
ภาคผนวก ก.....	112
ภาคผนวก ข.....	117
ภาคผนวก ค.....	137
ภาคผนวก ง.....	139
ประวัติผู้เขียน.....	141

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก จนสามารถหารายได้จากการขายสินค้าภาคเกษตรนำเงินตราเข้าประเทศ ปีละเป็นจำนวนนับล้านล้านบาท โดยสินค้าเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ยางพารา มันสำปะหลัง อ้อย ผลไม้สด เนื้อสัตว์ต่างๆ เช่น เนื้อไก่ กุ้งและปลา เป็นต้น นอกจากนี้ สินค้าประเภทอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งเป็นสินค้าต่อเนื่องจากสินค้าเกษตร ก็นับเป็นสินค้าที่สำคัญอีกหมวดหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศปีละเป็นจำนวนมหาศาล โดยในปี 2540 สามารถนำรายได้เข้าประเทศประมาณ 170,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นมากกว่าในปี 2539 ถึงประมาณ 28,000 ล้านบาท (เศรษฐกิจและสังคม, 2541)

ในช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในขณะนี้ ภาคเกษตรและกิจกรรมต่อเนื่องการเกษตรได้รับการคาดหวังจากทั้งฝ่ายรัฐบาลและนักวิชาการจากหลากหลายสำนักว่าจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น เพื่อช่วยยกอบกู้เศรษฐกิจของประเทศในท่ามกลางสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่กำลังตกต่ำ ทั้งในภูมิภาคเอเชียและกำลังขยายตัวออกไปทั่วโลก ด้วยเหตุผลต่างๆ ที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการรองรับการจ้างงานของผู้ที่ถูกให้ออกจากงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถรองรับการจ้างงานได้จำนวนมาก และถึงแม้ว่าภาคเกษตรอันเป็นรากฐานของเศรษฐกิจไทยจะลดความสำคัญลง ในขณะที่การพัฒนาภาคที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร อาทิ อุตสาหกรรมการค้า การบริการ ได้เพิ่มความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ

แต่ถึงกระนั้น ผู้คนนอกภาคการเกษตรก็ยังมีสายใยเชื่อมโยงกับภาคเกษตรไม่น้อย อีกเหตุผลที่สำคัญที่รัฐบาลและนักวิชาการให้ความสำคัญต่อภาคการเกษตร เป็นเพราะการผลิตในภาคการเกษตรนั้นพึ่งพาการนำเข้าน้อยกว่าภาคการผลิตอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืชและอุปกรณ์ต่างๆ และมีปริมาณการนำเข้าที่ลดน้อยลงตามลำดับ โดยข้อมูลยืนยันจากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ปรากฏว่าในปี 2538 มีการนำเข้าปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืช 267,827.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2537 33.68 เปอร์เซ็นต์ และในปี 2539 ปรากฏว่าการนำเข้าลดลงอย่างมากคือมีเปอร์เซ็นต์

เพิ่มจากปี 2538 เพียง 7.37 เปอร์เซ็นต์ และในปี 2540 พบว่าการนำเข้าปุ๋ยและยากำจัดศัตรูพืชมีเปอร์เซ็นต์เพิ่มขึ้นติดลบถึง -8.5 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ทางด้านเครื่องจักรที่ใช้ในการเกษตรและรถแทรกเตอร์ก็มีอัตราการนำเข้าลดลงอย่างมากเช่นเดียวกัน โดยปรากฏว่าในปี 2538 มีสัดส่วนการนำเข้า 8,166.5 ล้านบาท คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ที่เพิ่มจากปี 2537 จำนวน 15.42 เปอร์เซ็นต์ ต่อมาปี 2539 เปอร์เซ็นต์ที่เพิ่มจากปี 2538 ลดลงเหลือเพียง 10.15 เปอร์เซ็นต์ คือมีการนำเข้า 8,995.2 ล้านบาท และข้อมูลในปี 2540 การนำเข้าเครื่องจักรที่ใช้ในการเกษตรและรถแทรกเตอร์ มีจำนวนเหลือเพียง 8,154.7 ล้านบาท นั่นคือเปอร์เซ็นต์การเพิ่มจากปี 2539 ติดลบถึง -9.34 เปอร์เซ็นต์ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการลดลงอย่างต่อเนื่อง เพราะปัจจัยดังกล่าวมีราคาแพงขึ้น เกษตรกรจึงมีความสามารถในการลงทุนของปัจจัยเหล่านั้นลดลง (ภัทรจิต จุมพล และคณะ, 2541)

อีกเหตุผลที่สำคัญยิ่งและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างมากในสภาวะที่เราต้องการดึงรายได้เข้าประเทศของเรา นั่นคือ ผลผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรเพื่อการส่งออกจะมีแนวโน้มสูงขึ้น อันเป็นผลพลอยได้จากค่าเงินบาทที่ลดลง และขณะเดียวกันผู้บริโภคภายในประเทศเองก็หันกลับมาใช้ผลิตภัณฑ์สินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศมากขึ้น เพราะมีราคาถูกกว่าสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ภาคเกษตรก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในกระแสสังคมโลกเท่าที่ควร ถึงแม้จะเป็นภาคการผลิตที่สำคัญที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมากก็ตาม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับก่อนๆ จนถึงฉบับที่ 6 นั้นได้เน้นการสนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรหลายชนิด แทนการผลิตพืชเพียงรายได้จากสินค้าเกษตรหลักเพียงไม่กี่ชนิดสำหรับเกษตรกรรายย่อย ต่อมาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) การผลิตทางการเกษตร มีความหมายกว้างขึ้นโดยสนับสนุนให้มีการผลิตพืชหลายชนิดและรวมไปถึงการสนับสนุนให้เกษตรกรปรับปรุงโครงสร้างการผลิตไปสู่กิจกรรมด้านปศุสัตว์ ประมง พืชยืนต้น เช่น ผลไม้ ซึ่งจะเป็นการปรับเปลี่ยนที่มีแนวโน้มถ่วงว่าการกระจายการผลิตระหว่างพืชระยะสั้นด้วยกัน และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (2540-2544) อันเป็นแผนพัฒนาประเทศที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน การปรับปรุงโครงสร้างการเกษตรยังคงเป็นจุดสำคัญในการสร้างรากฐานการผลิตการเกษตรที่มั่นคง รวมทั้งเป็นการขยายฐานการพัฒนาการเกษตรที่ให้เกิดความยั่งยืนอีกด้วย

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ผ่านมาจะเห็นว่าเกิดความแตกต่างระหว่างภาคการเกษตรและภาคนอกการเกษตรมากยิ่งขึ้น โดยตลอดระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ภาคอุตสาหกรรมได้เจริญเติบโตและทวีบทบาทความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ สัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นโดยตลอด ขณะที่สัดส่วนผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรกรรมกลับค่อยๆ

ลดลง โดยข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีตัวเลขที่น่าสนใจคือสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคการเกษตรในประเทศต่อผลิตภัณฑ์ทั้งหมดของประเทศ จากปี 2535 – 2539 ณ ราคาคงที่ เรียงลำดับได้ดังนี้ คือ 12.98 , 11.82, 11.42, 10.76 และ 10.59 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรมในประเทศต่อผลิตภัณฑ์ทั้งหมดของประเทศ จากปี 2535 – 2539 ณ ราคาคงที่ เรียงลำดับได้ดังนี้ 29.47, 30.23, 30.34, 31.00 และ 31.42 เปอร์เซ็นต์ จะเห็นได้ว่าจากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการเติบโตสูงมาก แต่เศรษฐกิจภาคการเกษตรกลับตกอยู่ในสภาพถดถอยอย่างต่อเนื่องตามลำดับ อันแสดงให้เห็นถึงภาวะวิกฤตของภาคการเกษตรของไทยได้เป็นอย่างดี

นับแต่การปรับนโยบายค่าเงินบาทเป็นแบบลอยตัว เมื่อ 2 กรกฎาคม 2540 จนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในประเทศไทยนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรอันเป็นภาคการผลิตที่สำคัญของประเทศ โดยจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า สินค้าภาคการเกษตรที่สำคัญยิ่งของไทยหลักๆ 3 ประเภท อันได้แก่ ข้าว ยางพารา กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง เป็นสินค้าที่นำรายได้เข้าประเทศมากที่สุดเรียงตามลำดับ โดยมีตัวเลขดังนี้คือ สินค้าการเกษตรประเภทข้าว มูลค่าการส่งออกจากปี 2538 – 2541 (ม.ค. – มิ.ย.) เรียงลำดับดังนี้ 48,627.0, 50,737.0, 65,088.0 และ 45,639.0 ล้านบาท และสำหรับสินค้าเกษตรประเภทยางพารา มูลค่าการส่งออกจากปี 2538 – 2541(ม.ค. – มิ.ย.) เรียงลำดับดังนี้ 61,260.7, 63,373.0, 57,450.0 และ 31,276.0 ล้านบาท ส่วนสินค้าเกษตรประเภทกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง มูลค่าการส่งออกจากปี 2538 – 2541(ม.ค. – มิ.ย.) เรียงลำดับดังนี้ 50,302.0, 43,400.0, 47,184.0 และ 29,491.0 ล้านบาท ซึ่งหากสังเกตโดยรวมทั้งหมดแล้ว จะพบว่าตัวเลขมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมาข้างต้นมีปริมาณลดลงทุกปี ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง (มธุ เลี้ยวไพโรจน์ และ อาทิตย์ วุฒิศะโร, 2541)

สำหรับผลกระทบทางด้านวิกฤตเศรษฐกิจนั้นส่งผลให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงในช่วงครึ่งหลังของปี 2540 ผลจากค่าเงินบาทลอยตัว สินค้าข้าวของไทยจึงมีราคาถูกลงในสายตาของผู้ซื้อในตลาดโลก โดยตัวเลขจากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์พบว่า การส่งออกข้าวเพิ่มขึ้นจากสัดส่วนการขยายตัวร้อยละ 4.33 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 28.30 ในปี 2540 ในขณะที่สินค้ากุ้งสดแช่เย็นแช่แข็งซึ่งมีสภาพการส่งออกลดลง กลับฟื้นตัวขึ้นหลังจากค่าเงินบาทลอยตัวเช่นกัน โดยเพิ่มขึ้นจากสัดส่วนการขยายตัวร้อยละ (-13.71) ในปี 2539 เป็นร้อยละ 8.71 ในปี 2540 สินค้าทั้งสองชนิดนี้เป็นสินค้าที่ประเทศไทยยังมีความสามารถในการแข่งขันอยู่ อย่างไรก็ตาม สินค้ายางพาราซึ่งมีมูลค่าการส่งออกชะลอตัวกลับส่งออกลดลงไปอีกหลังค่าเงินบาทลอยตัว โดยลดลงจากสัดส่วนการขยายตัวร้อยละ 3.45 ในปี 2539 เป็นร้อยละ (-9.35) ในปี 2540 ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าการส่งออกของยางพารานั้น

ผันแปรไปตามภาวะตลาดโลกเป็นสำคัญ ซึ่งภาวะความต้องการในตลาดโลกที่ค่อนข้างซบเซาเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มูลค่าการส่งออกยังคงลดลงต่อไป

นอกจากนี้แล้วผลกระทบทางด้านวิกฤตเศรษฐกิจทางด้านสภาพคล่อง ยังส่งผลกระทบต่อเกษตรกรและผู้ส่งออกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในด้านเกษตรกร ภาวะเศรษฐกิจฝืดเคืองทำให้แหล่งเงินกู้เพื่อการเกษตรต่างๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) สามารถปล่อยเงินกู้ให้แก่เกษตรกรได้ในจำนวนที่น้อยลง อีกทั้งยังจำเป็นต้องปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรได้รับผลกระทบในเรื่องสภาพคล่องเป็นอย่างมาก

จากผลกระทบที่เกิดจากค่าเงินบาทลอยตัว ซึ่งทำให้ปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตรที่จำเป็นต้องนำเข้ามีราคาสูงขึ้น ตลอดจนภาวะการขาดสภาพคล่องของเกษตรกรและผู้ส่งออกดังกล่าว ทำให้เกิดอุปสรรคในการเพิ่มผลิตสินค้าเกษตร โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ซึ่งไม่สามารถเพิ่มปริมาณการผลิตของตนในสัดส่วนที่มากขึ้นได้ แม้ว่าราคาข้าวจะสูงขึ้นมาก ทั้งราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาส่งออก โดยราคาที่เกษตรกรขายได้นั้น มีความผันผวนรุนแรงกว่าราคาส่งออก สำหรับยางพาราซึ่งความต้องการของโลกลดลง ทำให้ทั้งราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาส่งออกต่ำลง และส่งผลให้การผลิตของผู้ผลิตลดต่ำลงไปด้วย ในขณะที่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำนั้น ประสบปัญหาในเรื่องโรคระบาดของกุ้ง อย่างรุนแรงมาตั้งแต่ปี 2538 ทำให้ปริมาณการผลิตลดลง และไม่สามารถเพิ่มผลผลิตเพื่อตอบสนองต่อราคาที่สูงขึ้นทั้งราคาที่เกษตรกรขายได้และราคาส่งออกได้ จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าเปอร์เซ็นต์การเพิ่มของผลผลิตภาคการเกษตรอันได้แก่ ข้าว ยางพารา และกุ้งกุลาดำ มีเปอร์เซ็นต์ลดลงทุกปี ส่วนหนึ่งคือการที่ภาครัฐบาลหันไปให้ความสำคัญด้านอุตสาหกรรมมากขึ้นดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั่นเอง

สำหรับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อภาคการเกษตรพบว่าประชาชนพยายามระมัดระวังการใช้จ่ายมากขึ้น ตลอดจนอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วงหลังจากค่าเงินบาทลอยตัวเป็นมูลเหตุจูงใจให้ประชาชนโดยทั่วไปทำการออมมากขึ้นและลดการใช้จ่ายลง ทำให้เกิดผลกระทบต่อความต้องการสินค้าเกษตรในตลาดโลกเป็นอย่างมาก อีกทั้งปริมาณการค้าโลกชะลอตัวลงโดยมีอัตราการเจริญเติบโตเพียงร้อยละ 3.7 จากที่คาดไว้เดิมร้อยละ 6.4 ส่งผลให้การส่งออกของไทยไปยังตลาดญี่ปุ่นและอาเซียน (รวมอินโดจีนและพม่า) ในช่วง 7 เดือนแรกของปี 2541 ลดลงถึงร้อยละ 20 จากช่วงเดียวกันในปี 2540 โดยในช่วง 7 เดือนแรกของปี 2541 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยได้ลดลงร้อยละ 12.4 แม้ว่าปริมาณการส่งออกจะขยายตัวเพิ่มขึ้นก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการสินค้าในตลาดโลกที่ลดลงตลอดจนภาวะการแข่งขันทางด้านราคาที่รุนแรงขึ้น และส่งผลให้

ราคาในตลาดโลกลดลงร้อยละ 15.2 (ข้อมูล : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ อ้างใน ภัทรจิต จุมพล และคณะ, 2541)

จากวิกฤตเศรษฐกิจและปัญหาต่างๆ ที่รุมเร้าเกษตรกรข้างต้น ทำให้ฐานะของเกษตรกรตกต่ำ จนในที่สุดเกษตรกรต้องประสบปัญหาความยากจนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งในที่นี้ “ความยากจนมักจะวัดจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ และแบบแผนของการดำเนินชีวิตของแต่ละสังคม ความยากจนอาจจะหมายถึงสภาพการดำรงชีวิตของบุคคล ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ไม่สามารถจะหาปัจจัยมาบำบัดได้เพียงพอทั้งทางร่างกายและจิตใจ จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับที่สังคมวางไว้” (สุพัตรา สุภาพ, 2539)

นอกจากปัญหาต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีสาเหตุของความยากจนที่สำคัญอีกประการอันเกิดจากตัวเกษตรกรเองเป็นสำคัญนั่นคือ การที่เกษตรกรประสบปัญหา “หนี้สิน” โดยปัญหาหนี้สินของเกษตรกรสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือหนี้สินในระบบและหนี้สินนอกระบบ แหล่งเงินทุนที่เกษตรกรกู้หนี้ในระบบ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกรและหน่วยงานของรัฐ สำหรับผู้ให้กู้หนี้นอกระบบ คือ พ่อค้า นายทุนเงินกู้ เพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้อง แต่หนี้นอกระบบมักจะมีอัตราดอกเบี้ยสูง

ในปี 2523 ปรากฏว่าปริมาณหนี้สินเกษตรกรทั้งหมด ประมาณ 116,550 ล้านบาทนั้น แบ่งเป็นหนี้นอกระบบ 47,088 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.60 ของหนี้สินทั้งหมด แต่ในปี 2536 ปรากฏว่าสัดส่วนดังกล่าวลดลงเหลือเพียงร้อยละ 15.8 อย่างไรก็ตาม ข้อมูลล่าสุดจากคณะกรรมการบริหารสินเชื่อเกษตรแห่งชาติ (กบส.) ปรากฏว่าในช่วงปี พ.ศ. 2538-2540 หนี้สินในระบบจำนวน 301,600 ล้านบาท ในปี 2538 เพิ่มขึ้นเป็น 359,000 ล้านบาท ในปี 2540 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.03) แต่ในระยะเวลาดียวกันหนี้นอกระบบจำนวน 13,600 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 31,210 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นในอัตราสูงมากถึงร้อยละ 129.48) (เอ็นนู ซีอสุวรรณ, 2541)

จากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าปัญหาหนี้สินของเกษตรกรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งหากย้อนกลับไปมองตัวเลขผลผลิตที่กล่าวไว้ข้างต้นที่มีปริมาณลดลงทุกปีนั้น จะเห็นว่าตัวเลขทั้งสองสวนทางกัน ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญยิ่งของบรรดาเกษตรกร อันส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติเป็นอันมาก ดังนั้นรัฐบาลจึงเล็งเห็นว่าจำเป็นต้องมีมาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรให้หมดไปหรือให้ลดลงให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้

แต่ถึงอย่างไร แม้จะมีมาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นในสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งแต่งตั้ง “คณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกร

และผู้ยากจน” (กชก.) มีสำนักงานกลางช่วยเหลือเกษตรกรและผู้แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (สกบ.) ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของ กชก. และจัดตั้ง “กองทุนหมุนเวียนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน พ.ศ. 2528” ในวงเงิน 21 ล้านบาท เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนในด้านหนี้สินที่ดิน คดีความและการประกอบอาชีพ

หรือในรัฐบาลสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณเป็นนายกรัฐมนตรีเห็นว่าเกษตรกรจำนวนมากที่มีหนี้สินอันเนื่องมาจากเหตุอันสุจริตและจำเป็น และเกษตรกรเหล่านี้ไม่สามารถปลดปล่อยหนี้สินได้โดยลำพังและไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่สถาบันการเงินและสถาบันเกษตรกรจะช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรซึ่งได้สูญเสียสิทธิหรือกรรมสิทธิ์ในที่ดินของตนไปแล้ว เนื่องจากไม่สามารถไถ่ถอนหรือซื้อคืนที่ดินที่นำไปประกันหนี้ไว้แก่เจ้าหนี้ได้ จึงจัดตั้ง “กองทุนหมุนเวียนเพื่อปลดปล่อยหนี้สินเดิมของเกษตรกรที่ยากจน พ.ศ. 2533” เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบ

นอกจากการช่วยเหลือจากภาครัฐบางส่วนที่กล่าวมาแล้วนั้นยังมีการจัดตั้ง “กองทุนหมุนเวียนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนด้านหนี้สินและที่ดิน” พ.ศ. 2536 และมาตรการแก้ไขปัญหาล่าสุด คณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2540 ได้อนุมัติให้ ธ.ก.ส. เพิ่มวงเงินสินเชื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินนอกระบบได้อีกจำนวน 2,000 ล้านบาท จากเดิม 400 ล้านบาท ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีเคยให้ความเห็นชอบไว้แล้วเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2536

แต่ทั้งนี้มาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรที่กล่าวมานั้น ยังมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกษตรกรมีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมค่อนข้างต่ำและไม่เพียงพอจะชำระหนี้คืนได้ ปัญหาเกษตรกรประสบปัญหาภัยธรรมชาติและต้นทุนการผลิตสูงรวมทั้งขาดแคลนแรงงานในครัวเรือน ปัญหาเกษตรกรมีหนี้สินกับบุคคลภายนอกด้วย ทำให้มีภาระต้องชำระหนี้หลายทางเป็นต้น ซึ่งในเรื่องนี้ นายเอ็นนู ซื่อสุวรรณ รองผู้จัดการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคไว้หลายแนวทางในที่นี้ขอยกที่สำคัญและน่าสนใจมากกล่าวคือ เสนอให้ ธ.ก.ส. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรชี้แจงกับเกษตรกรให้เข้าใจถึงผลเสียของการร่วมมือกับเจ้าหนี้นอกระบบในการทำสัญญากู้เงินเกินความเป็นจริง เพื่อป้องกันไม่ให้เกษตรกรหลงผิดและเสียประโยชน์ในที่สุด นอกจากนี้ยังมีการเสนอให้ ธ.ก.ส. และ สปน. (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) ควรติดตามกำกับและแนะนำเกษตรกรผู้กู้ในการประกอบอาชีพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และมีมาตรการช่วยเหลือเพิ่มเติมกรณีประสบปัญหาภัยธรรมชาติ รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการทางการเงินในครอบครัวเกษตรกรอีกด้วย (เอ็นนู ซื่อสุวรรณ, 2541)

อีกประการที่น่าสนใจและกำลังเป็นที่สนอกสนใจของประชาชนในขณะนี้ที่นายเอ็นนูยกมาเสนอไว้คือ รัฐบาลควรมีนโยบายและมาตรการที่จะช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจนในการประกอบ

อาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นให้เกษตรกรพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ และมาตรการที่สำคัญที่สุดที่นายเอ็นนูเสนองไว้ นั่นคือ รัฐบาลควรเร่งรัด “เตรียมความพร้อม” ของเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและความสำคัญในการรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองทั้งด้านธุรกิจ การซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิตการเกษตร จะเห็นว่ามาตรการที่ใช้ล้วนแต่เป็นการช่วยเหลือที่ปลายเหตุ

นอกจากนี้ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมก็ไม่ได้มีงานสนใจในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เช่น อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร นายปราโมทย์ รักษาราษฎร์ ได้มอบนโยบายปี 2542 ให้แก่ผู้บริหารของกรมส่งเสริมการเกษตร นำไปปฏิบัติ ซึ่งนโยบายปี 2542 นี้ นับได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการที่ช่วยเหลือเกษตรกรด้วยเช่นกัน โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ (นโยบายของผู้บริหารระดับกระทรวงและกรมส่งเสริมการเกษตร, 2542)

1. ด้านการผลิต
2. ด้านการสนับสนุนการผลิต
3. ด้านการพัฒนาการเกษตร กลุ่ม / องค์กรเกษตรกรและชุมชน
4. ด้านบริหารงานส่งเสริมการเกษตร
5. ด้านพัฒนาและบริหารบุคลากร

จะเห็นได้ว่านโยบายหลักๆ ของอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรนั้น มุ่งไปที่ตัวเกษตรกรเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาด้านต่างๆ และยังรวมไปถึงตัวบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรมส่งเสริมการเกษตรด้วย โดยพื้นฐานของการพัฒนาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายด้านการผลิตโดยการทำไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ หรือการปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อส่งออกและทดแทนการนำเข้า หรือนโยบายด้านการสนับสนุนการผลิต โดยการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมและสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวการเกษตร และการพัฒนาด้านอื่นๆ ตัวเกษตรกรเองจะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารในด้านนั้นๆ เรื่องนั้นๆ อย่างพอเพียง การพัฒนาจึงจะสัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อวิทยุโทรทัศน์ จะต้องเป็นตัวจักรสำคัญในอันที่จะกระจายข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปสู่เกษตรกร

ทั้งนี้เพราะคุณสมบัติพิเศษของสื่อโทรทัศน์ (ต่อไปนี้ขอใช้คำ “โทรทัศน์” แทนคำ “วิทยุโทรทัศน์” ในบางประโยค) ไม่ว่าจะเป็นการแพร่ภาพได้กว้างไกลกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ ในช่วงเวลาเดียวกัน หรือการนำเสนอที่สมจริงที่สุดทั้งภาพเคลื่อนไหว ทั้งเสียงประกอบซึ่งทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้มากกว่าที่สื่ออื่นจะทำได้ เป็นต้น

แต่ทั้งนี้ เป็นที่ทราบกันดีว่า การผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งในที่นี่หมายถึงรายการที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร ย่อมมีองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของการผลิตรายการโทรทัศน์นั้นประกอบด้วย บุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ทางเทคนิค สิ่งสนับสนุนการผลิต และงบประมาณ องค์ประกอบเหล่านี้ล้วนแต่มีความสำคัญต่อการผลิตหากขาดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือขาดคุณภาพไปบ้าง ก็จะทำให้รายการที่ผลิตไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับสภาวะรายการต่างๆ ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า รายการที่เป็นรายการเพื่อการศึกษาหรือให้ข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆ หรือแม้แต่วารสารทางการเกษตรเองก็ตาม หากจะเทียบกับรายการบันเทิงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นละคร เกมโชว์ หรือรายการวาไรตี้อื่นๆ จะเห็นได้ว่าเวลาของการนำเสนอสั้นมาก ทั้งที่เป็นรายการที่มีสาระประโยชน์ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ทั้งนั้น เพราะขาดการให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่องจากภาครัฐบาล และขาดงบประมาณในการให้การสนับสนุนนั่นเอง ถึงแม้ภาครัฐจะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือแต่นั้นก็ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเกษตรกรรม สถานการณ์ภายในประเทศ ปีงบประมาณ 2542 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ถูกปรับลดงบประมาณลง จำนวน 20,000 ล้านบาท ทำให้โครงการต่างๆ ต้องหยุดชะงัก และบางโครงการมีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและลดวิกฤตที่มีผลกระทบต่อภาคเกษตร เช่น นโยบายเรื่องการประชาสัมพันธ์ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

จากความสำคัญของภาคการเกษตรที่หลายๆ ฝ่ายเล็งเห็นและพยายามส่งเสริม สนับสนุน ด้านการช่วยเหลือต่าง ๆ รวมไปถึงข้อมูลข่าวสาร เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมของไทยเรา ที่พยายามผลักดันสู่เกษตรกรทั่วทุกภูมิภาคของประเทศของเรานั้น นับเป็นความพยายามที่ทุกๆ ฝ่ายร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อความสำเร็จของการพัฒนาภาคการเกษตรของไทยเรา

ดังนั้นการที่จะทำการศึกษารายการที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรสู่เกษตรกรนั้น ได้รับการตอบรับมากน้อยเพียงใด อย่างไร ประเด็นใดในการนำเสนอที่เกษตรกรต้องการ รวมไปถึงตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อการเปิดรับชมรายการ และตัวแปรใดที่ส่งผลให้รายการนั้นๆ ได้รับความนิยมในหมู่เกษตรกรผู้รับชม รวมไปถึงข้อมูลด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกร อันจะนำไปสู่การพัฒนาการที่มีส่วนส่งเสริมการเกษตรกรรมของไทยต่อไป เพราะจากข้อมูลที่น่าสนใจมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่า เรื่องของข่าวสารข้อมูลด้านการเกษตร นับเป็นเรื่องใกล้ชิดกับประชาชนมาก และมีผลอย่างยิ่งต่อความเจริญของท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศไทย สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่เลือกที่จะทำการศึกษากิจกรรมในเขตท้องที่อำเภอท่าตะเกองเพราะ 85% ของประชากรในพื้นที่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก นอกจากนี้

นี้ ยังมีความหลากหลายของอาชีพ ซึ่งแยกย่อยออกเป็นเลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก พืชสวน พืชไร่ ซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่หลากหลาย ประกอบกับการศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอท่าตะเกียบนี้ ข้อมูลที่ได้ย่อมละเอียดกว่าการศึกษาในวงกว้าง ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบกับท้องถิ่นอื่นๆ ต่อไป

ปัญหานำการวิจัย

1. มีรายการใดที่ให้ประโยชน์แก่เกษตรกร และเป็นรายการเพื่อเกษตรกรอย่างแท้จริง
2. ประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในเขตอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ อย่างไร
3. ประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในเขตอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความต้องการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ อย่างไร
4. ประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในเขตอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความพึงพอใจในการได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ เพียงใด
5. สิ่ง que ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ปัญหา อุปสรรค หรือ มีปัจจัยอื่นใดที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการนำเสนอรายการที่ให้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบว่ามึรายการใดที่ให้ประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรอย่างแท้จริง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอท่าตะเกียบจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อศึกษาความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอท่าตะเกียบจังหวัดฉะเชิงเทรา
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอท่าตะเกียบจังหวัดฉะเชิงเทรา
5. เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ จากเกษตรกร ที่มีผลกับการเปิดรับรายการด้านการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกร ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งหมด 34 หมู่บ้าน โดยครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

ข้อสันนิษฐานในการวิจัย

1. รายการด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรมีไม่เพียงพอกับความ ต้องการของเกษตรกร
2. มีหัวข้อที่เกษตรกรสนใจให้นำเสนอ มากกว่าที่รายการด้านการเกษตรนำเสนออยู่ใน ปัจจุบัน
3. ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรมี ความสอดคล้องกัน

คำจำกัดความและนิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นที่มีอารมณ์ ความรู้สึก ที่มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปของอารมณ์พอใจที่จะสนับสนุน หรือคัดค้านเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เกี่ยวพันกันกับความรู้สึก (Affection) ได้แก่ ความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นความคิดที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ความชอบ ไม่ชอบ ความพอใจและไม่พอใจ

ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการชมและไม่ชมรายการด้านการเกษตร

รายการด้านการเกษตร หมายถึง รายการที่ให้ความรู้ด้านการเกษตรอย่างแท้จริง เป็นรายการที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยราชการ หากเป็นรายการเอกชนต้องออกอากาศไม่ต่ำกว่า 1 ปี ขึ้นไป ต้องไม่มีโฆษณาแฝงในรายการ

เกษตรกร หมายถึง กลุ่มคนที่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเลือกกลุ่มที่มีอายุ 20 – 50 ปี ซึ่งมีภาวะเป็นผู้นำครอบครัว

การเปิดรับ, การเปิดรับข่าวสาร หมายถึง การเปิดชมรายการด้านการเกษตรที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์

ระดับการเปิดรับ หมายถึง จำนวน หรือความมากน้อยในการเปิดชมรายการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ ซึ่งแล้วแต่หน่วยในการวัดโดยอาจวัดระดับของการเปิดรับเป็นจำนวนครั้ง หรือจำนวนชั่วโมง

ความต้องการข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ระดับความต้องการรูปแบบรายการ ข้อมูล เนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์

ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกพึงพอใจมากหรือน้อย ในเรื่องของการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบว่ามีรายการใดที่ให้ประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรอย่างแท้จริง
2. ทราบพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอท่าตะเียบจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. ทราบความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ ของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอท่าตะเียบจังหวัดฉะเชิงเทรา
4. ทราบความพึงพอใจในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ ของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอท่าตะเียบจังหวัดฉะเชิงเทรา
5. ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ จากเกษตรกร ที่มีผลกับการเปิดรับรายการด้านการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์
6. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปศึกษาเปรียบเทียบเชิงวิชาการ กับกรณีเฉพาะของพื้นที่ทางการเกษตรอื่นๆ และเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับใช้ประโยชน์ต่อไป
7. ประโยชน์เชิงปฏิบัติ เป็นประโยชน์แก่ผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม เพื่อประกอบการพิจารณาปรับปรุงการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตร ของแต่ละสถานี ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา นั้น สำหรับแหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มบุคคล ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มเกษตรกรชาวอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานดังที่ได้กล่าวไว้ในระเบียบวิธีวิจัย โดยศึกษาภายใต้กรอบของ “รายการด้านการเกษตร” ที่ออกอากาศทางสื่อโทรทัศน์ทั้ง 6 ช่อง อันได้แก่ ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 และ ไอทีวี ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2542 แต่ทั้งนี้ ไม่ได้เข้าไปศึกษาชาวเกษตรกรที่อาจมีปรากฏในรายการข่าวประจำวันของแต่ละสถานี โดยลักษณะของรายการที่เข้าข่ายรายการด้านการเกษตรมีลักษณะเช่นใดนั้น ได้กล่าวไว้ในบทที่ว่าด้วยระเบียบวิธีวิจัยเช่นกัน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา” นี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
 - 1.1 ความหมายของทัศนคติ
 - 1.2 การเกิดของทัศนคติ
 - 1.3 ลักษณะสำคัญของทัศนคติ
 - 1.4 ประเภทของทัศนคติ
 - 1.5 องค์ประกอบของทัศนคติ
 - 1.6 ทัศนคติกับพฤติกรรม
2. แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการยอมรับปฏิบัติ
3. ทฤษฎีและแนวคิดด้านการสื่อสาร
 - 3.1 แนวคิดด้านการสื่อสาร
 - 3.2 ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร
 - 3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการการเลือกรับสาร
4. ทฤษฎีความต้องการข่าวสารของผู้รับสาร
5. ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจต่อสื่อ
6. ประเภท ลักษณะ และวัตถุประสงค์ของรายการวิทยุโทรทัศน์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

1.1 ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ เป็นคำที่มีความหมายกว้างและเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งในทางจิตวิทยาสังคม นักวิชาการในทางสังคมวิทยาและจิตวิทยาหลายท่านให้ความหมายไว้ ซึ่งอาจจะแตกต่างกันออกไปในส่วนปลีกย่อยบ้าง ดังนี้

แอสช (S.E. Asch, 1952) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า “ทัศนคติเกิดจากการสะสมประสบการณ์ในอดีต”

Carter V.good (1959) ให้ความหมายว่า ทัศนคติคือ สภาพความพร้อมที่จะแสดงออก ซึ่งอาจจะเป็นได้ในทางพอใจหรือต่อต้านต่อบุคคล สภาพการณ์บางอย่างหรือสิ่งใดๆ

ธีโอดอร์ นิวคอมบ์ (Theodor New Comb, 1854) กล่าวว่า “ทัศนคติซึ่งมีอยู่ในเฉพาะคนนั้น ขึ้นกับสิ่งแวดล้อม อาจแสดงออกในพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปได้ 2 ลักษณะคือ ลักษณะชอบหรือพึงพอใจ ซึ่งทำให้ผู้อื่นเกิดความรักใคร่ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้นๆ หรืออีกลักษณะหนึ่งแสดงออกในรูปของความไม่พอใจ เกลียดชังไม่ยอมใกล้ชิดสิ่งนั้น”

E.Faris (อ้างใน ชาญชัย รามโกมุท, 2522) ให้ความหมายว่า ทัศนคติคือสภาพความพร้อมแห่งจิตใจแบบหนึ่ง หรือการแสดงออกที่รู้สึกสำนึก เป็นความโน้มมน้ำที่จะกระทำ เป็นพลังกระตุ้นและกำหนดทิศทางแก่การแสดงออกของบุคคลนั้นๆ ต่อสิ่งที่เขารู้สึกสำนึก

โรเซนเบิร์ก และ ฮอฟแลนด์ (Milton J. Rosenberg and Carl I. Hovland, 1960) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า “ทัศนคติโดยปกติสามารถนิยามว่าเป็นการจูงใจต่อแนวโน้มในการตอบสนองอย่างเฉพาะเจาะจงกับสิ่งที่เกิดขึ้น”

นิวคอมบ์ เทอร์เนอร์ และคอนเวิร์ส (T. Newcomb, R. Turner and P. Converse, 1963) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า “ความคิดรวบยอดทางทัศนคติเป็นการรวมของประสบการณ์ในอดีตที่สะสมและจัดเรียงเป็นระบบ จะสะท้อนออกมาเมื่อปัจเจกบุคคลเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ”

แอล. มูน (Norman L. Mun, 1971) กล่าวว่า “ทัศนคติเป็นความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ บุคคล สถานที่ สถาบัน และข้อเสนอใดๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมตามแนวคิดนั้น”

เมย์ ชาร์ค และ ริชาร์ดสัน (Cyrus Mayshark and E. Richardson,) กล่าวว่า “ทัศนคติเป็นความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับภาวะจิตใจของบุคคลที่มีต่อวัตถุ เป็นศักยภาพของพฤติกรรม หรือส่วนที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมทางบวกหรือทางลบต่อสถานที่ บุคคล หรือวัตถุ ทัศนคติเป็นแรงที่อยู่ภายใน วัดได้จากปฏิกิริยาต่อตัวกระตุ้น ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากจิตใจ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและจะแสดงออกทางกายภาพ”

อลพอร์ต (Gordon W. Allport อ้างใน พรพิมล วรวิมลพิรุฑิพงศ์, 2527, น.8.) กล่าวว่า “ทัศนคติเป็นภาวะทางจิตใจซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะตอบโต้สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากประสบการณ์ และเป็นตัวกำหนดทิศทางที่แต่ละบุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งของ และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง”

จุมพล สวัสดิยากร และคณะ (2515) ให้คำจำกัดความคำว่า “ทัศนคติ” ว่า คือสภาพจิตใจหรือความรู้สึกนึกคิด หรือความเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งต่อบุคคลใด

บุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลคนหนึ่งคนใด จะเป็นเอกเทศหรือไม่เป็นเอกเทศก็ได้ โดยบ่งชี้ถึง ปริมาณความชอบ ความนิยม ความไม่ชอบ ความศรัทธา ความหวังดีและความไม่หวังดี เป็นต้น

เชดส์กัตต์ โฆวาสิทท์ (2520) กล่าวว่า "ทัศนคติ คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ อัน เป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์และเป็นตัวกำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือมีแนว โน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้" ดังนั้น ทัศนคติจึงขึ้นอยู่กับขบวนการในการเรียนรู้ ระเบียบวิธีของสังคม ซึ่งทัศนคตินี้จะ แสดงออกหรือปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนในกรณีที่สิ่งเร้านั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคม

กล่าวโดยสรุป ทัศนคติเป็นเรื่องของจิตใจ ความเชื่อ ท่าที ความรู้สึก ความโน้มเอียงของบุคคล ที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่น และต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ปรากฏขึ้น ทัศนคตินี้มีผลให้มีการ แสดงออกของพฤติกรรม จะเห็นได้ว่าทัศนคติประกอบด้วยความคิดที่มีผลต่ออารมณ์และแสดง ความรู้สึกนั้นออกมาโดยทางพฤติกรรม

1.2 การเกิดของทัศนคติ (Attitude Formation)

ฮอลพอร์ท ได้ให้ความเห็นเรื่องทัศนคติว่าอาจเกิดขึ้นจากสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ เด็กที่เกิดมาใหม่จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรม และประเพณีจากบิดามารดา ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนได้เห็นแนว การปฏิบัติของพ่อแม่ แล้วรับมาปฏิบัติตามต่อไป
2. เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง คือ แยกสิ่งใดดี ไม่ดี เช่น ผู้ใหญ่ กับเด็ก จะมีการกระทำที่แตกต่างกัน
3. เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น บางคนมีทัศนคติไม่ดี ต่อครูเพราะเคยตำหนิตน แต่บางคนมีทัศนคติที่ดีต่อครูคนเดียวกันนั้นเพราะเคยชมเชย ตนเสมอ
4. เกิดจากการเลียนแบบ หรือรับเอาทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน เช่น เด็กอาจรับ ทัศนคติของบิดามารดาหรือครูที่ตนนิยมชมชอบมาเป็นทัศนคติของตนได้

เครซ, ครัทซ์ฟิลด์ และ บาลลาซีย์ ได้ให้ความเห็นว่าทัศนคติอาจเกิดขึ้นจาก

1. การตอบสนองความต้องการของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้ บุคคล นั้นก็จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น
2. การได้เรียนรู้ความจริงต่างๆ อาจโดยการอ่านหรือจากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ได้ ฉะนั้น บางคนจึงอาจเกิดทัศนคติไม่ดีต่อผู้อื่น จากการฟังคำติฉินที่ใครๆ มาบอกไว้ก่อนก็ได้

3. การเข้าไปเป็นสมาชิกหรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง คนส่วนมากมักยอมรับเอาทัศนคติของกลุ่มมาเป็นของตน หากทัศนคตินั้นไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของตนเกินไป
4. ทัศนคติส่วนสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะของบุคคลนั้นด้วย คือ ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะสมบูรณ์มักมองผู้อื่นในแง่ดี ส่วนผู้ปรับตัวยากจะมีทัศนคติในทางตรงข้าม คือ มักมองว่ามีคนคอยฉ้อฉลขโมยหรือคิดร้ายต่างๆ ต่อตน

Charles R. Foster ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการก่อรูปของทัศนคติว่าเกิดจากปัจจัย 2 ประการ คือ

1. จากประสบการณ์ (Experience) ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล หมู่คณะ เรื่องราวต่างๆ หรือสถานการณ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการได้พบเห็นคุ้นเคย ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง (Direct experience) กับจากการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น รูปภาพ หรือได้อ่านเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ แต่ไม่ได้พบเห็น ไม่ได้ทดลองกับของจริงด้วยตนเอง จึงถือว่าเป็นประสบการณ์โดยทางอ้อม (Indirect experience) และเนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่บุคคลรับทราบ ดังนั้นบุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งที่เขาไม่มีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเลย
2. จากระบบค่านิยมและการตัดสินใจตามค่านิยม (Value System and Judgement) เนื่องจากกลุ่มคนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและมาตรฐานเกี่ยวกับความดี และความชอบไม่เหมือนกัน คนแต่ละกลุ่มจึงอาจมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันได้ ดังนั้นการที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ค่านิยม หรือมาตรฐานของกลุ่มที่บุคคลนั้นร่วมใช้ชีวิตอยู่ เพราะถ้าบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีความพอใจในการได้มีประสบการณ์สิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว ถือได้ว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าตรงกันข้ามก็ถือว่ามีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

จะเห็นได้ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดมาจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่งทัศนคติ (Source of Attitude) ต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specified Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่น นาย ก. เคยพูดคุยกับนาย ข. ด้วยไมตรีที่ดี ก็จะทำให้ นาย ก. รู้สึกชอบหรือมีทัศนคติที่ดีต่อนาย ข. เป็นต้น
2. การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่นๆ (Communication from others) การได้รับติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่นจะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่างๆ จากผู้อื่นได้ เช่น เด็กที่เคยได้รับการสั่ง

สอนจากผู้ใหญ่ว่าทำอย่างนี้ดี อย่างนั้นไม่ดี ก็จะทำให้เด็กมีทัศนคติต่อการกระทำต่างๆ ตามที่ได้รับทราบมา

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น เด็กมีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ เมื่อเห็นว่า พ่อแม่แสดงท่าไม่ชอบสิ่งใดก็ตาม เด็กจะเลียนแบบคือ ไม่ชอบสิ่งนั้นด้วย

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น โรงเรียน วัด หน่วยงานต่างๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่มาและสนับสนุนให้เกิดทัศนคติบางอย่างขึ้นได้

โดยสรุป พัฒนาการทางด้านทัศนคติของบุคคลเกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลนั้นได้รับมา การปรับตัวของบุคคลเพื่อให้เข้ากับสังคม การเลียนแบบในสังคม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะรวมตัวกันและสร้างสมกลายเป็นแบบแผนทัศนคติของแต่ละบุคคลขึ้น หรือจะกล่าวได้ว่า พัฒนาการของทัศนคติ เกิดจากการติดต่อสัมพันธ์ของบุคคล (Association) การถ่ายทอดแบบอย่างของบุคคลอื่นมาเป็นของตน (transfer) ความพึงพอใจในสิ่งที่ตนต้องการ (Need Satisfaction) ตลอดจนการที่สภาพแวดล้อมต่างๆ ในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ย่อมมีผลทำให้ทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนแปลงและเห็นตามสภาพการณ์ในสังคมได้

1.3 ลักษณะสำคัญของทัศนคติ

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละคนมิใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการคิด และการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก เพราะเป็นส่วนประกอบที่แน่ทางไว้ว่า ถ้าบุคคลประสงค์สิ่งใดแล้ว จะมีที่ท่าต่อสิ่งนั้นในลักษณะอันจำกัด
3. ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีความถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลแต่ละบุคคลต่างก็ได้รับประสบการณ์รับรู้ และผ่านการเรียนรู้มามาก อย่างไรก็ตามทัศนคติก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่างๆ

1.4 ประเภทของทัศนคติ

ประเภทของทัศนคติอาจแยกได้อย่างกว้างๆ เป็น 2 ประเภท คือ

1. ทัศนคติทั่วไป (General Attitude) ได้แก่ สภาพของจิตใจอันกว้างขวาง ซึ่งเป็นแนวความคิดประจำตัวของบุคคลนั้น เป็นพฤติกรรมบุคลิกภาพอย่างกว้างๆ เช่น การมอง

โลกในแง่ดี การเคร่งในระเบียบประเพณีดั้งเดิม การนิยมใช้อำนาจแบบเผด็จการ ฯลฯ เป็นต้น

- ทัศนคติเฉพาะอย่าง (Specific Attitude) ได้แก่สภาพทางจิตใจที่บุคคลมีต่อวัตถุสิ่งของ (Object) บุคคลอื่นๆ (Persons) สถานการณ์ (Situation) และสิ่งอื่นๆ เป็นอย่างไร ไปทัศนคติในวงแคบๆ เช่นนี้ มักแสดงออกในลักษณะที่ว่าชอบหรือไม่ชอบ ถ้าชอบหรือเห็นว่าดี เราก็เรียกว่ามีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หรือบุคคลนั้น ถ้าไม่ชอบหรือเห็นว่าไม่ดี ก็เรียกว่ามีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น

นอกจากนี้ยังสามารถแยกประเภทของทัศนคติของแต่ละบุคคล ได้เป็น 3 ประเภท คือ

- ทัศนคติทางเชิงบวก หรือที่ดี เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออกถึงความรู้สึก หรืออารมณ์จากสภาพจิตใจ โต้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์กรและอื่นๆ
- ทัศนคติทางเชิงลบหรือไม่ดี คือ ทัศนคติที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเลื่อมเสีย ไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งหรือหน่วยงาน องค์กร สถาบันและการดำเนินกิจการขององค์กรและอื่นๆ
- ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กรและอื่นๆ โดยสิ้นเชิง

ทัศนคติ (Attitude) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ในทางที่ดีหรือไม่ดี ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

- ด้านความรู้ (Cognitive Component) หมายถึงการรู้ และวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับ แสดงออกมาในแนวความคิดว่า อะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรเลว
- ด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึงลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่สอดคล้องกับความคิด เช่น ถ้าบุคคลมีความคิดที่ดีต่อสิ่งใดก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย จึงแสดงออกมาในรูปของความรู้สึก ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ
- ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง ความพร้อมที่จะกระทำเป็นผลเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึก ซึ่งจะออกมาในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ การปฏิบัติดี หรือไม่ปฏิบัติ

โดยสรุป ทักษะคิดเป็นเรื่องของจิตใจ ความเชื่อ เป็นท่าทีความรู้สึกและความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่น ต่อสิ่งต่างๆ และต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และทักษะคิดยังมีส่วนอย่างมากที่มีผลให้คนเราแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาด้วย จะเห็นได้ว่าทักษะคิดย่อมประกอบไปด้วยด้านความคิดที่มีผลต่อด้านอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งเชื่อมโยงก่อให้เกิดแนวโน้มในการแสดงออกถึงความคิดและความรู้สึกนั้นๆ ออกมาโดยทางพฤติกรรม

1.5 องค์ประกอบของทักษะคิด

จากความหมายของทักษะคิดดังกล่าว สามารถแยกส่วนประกอบของทักษะคิดออกได้เป็น 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) คือส่วนที่ประกอบเป็นความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ทั่วไปทั้งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือความคิดว่าสิ่งใดดี มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละคน
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งหรือบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจากบุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึกหรือมีแนวความคิดแตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้นส่วนประกอบด้านความคิด หรือความรู้ ความเข้าใจ จึงนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ และส่วนประกอบนี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลอาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกันทั้งในทางบวกและทางลบ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้

1.6 ทักษะคิดกับพฤติกรรม

ทัศนคติมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล ทัศนคติเป็นแนวโน้มหรือการเตรียมพร้อมของพฤติกรรม เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางจิตใจ แต่ถึงแม้ว่าทัศนคติจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรมก็จริง ก็มีได้เป็นตัวกำหนดเวลาและปริมาณของพฤติกรรมด้วย สิ่งที่กำหนดเวลาและปริมาณของพฤติกรรม ได้แก่แรงจูงใจ ทัศนคติเป็นผู้วางแนวหรือกำหนดทิศทางให้แก่แรงจูงใจ และแรงจูงใจ เป็นผู้กำหนดพฤติกรรมของบุคคลอีกทอดหนึ่ง

2. แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การยอมรับปฏิบัติ

ในการวางแผนการสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดผลในด้านการให้ความรู้แก่ผู้รับสารนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะทำได้สำเร็จ จากการศึกษาการวางแผนการใช้สื่อเพื่อเผยแพร่การวางแผนครอบครัวในประเทศอินเดียพบว่า ประมาณ 75 – 90 เปอร์เซ็นต์ของกลุ่มประชากรเป้าหมายมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการวางแผนครอบครัว และในจำนวนนี้ ส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางบวกต่อวิธีการวางแผนครอบครัวในแบบต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม ในขั้นการยอมรับปฏิบัติของกลุ่มประชากรเป้าหมายนั้น กลับเป็นไปในทางตรงข้าม ปრაภฏการณณ์เช่นนี้ Rogers เรียกว่า ช่องว่างของความรู้ ทักษะ และ การยอมรับปฏิบัติหรือ KAP – gap

Rogers (อ้างใน ต๋องฤติ ปุณณกันต์ ,2534) ได้อธิบายว่า ทัศนคติกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป คือ เมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติในทางบวกในสิ่งที่เผยแพร่แล้ว แต่ในขั้นการยอมรับปฏิบัติอาจมีผลตรงข้ามก็ได้ ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้วจะมีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามทัศนคติของตนก็ตาม

การปิดช่องว่างของความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ (KAP – Gap) นี้ Rogers ได้เสนอวิธีการไว้ 4 วิธีการคือ

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้ให้มากขึ้น คือ ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจอย่างแท้จริงถึงวิธีการใช้หรือปฏิบัติต่อสิ่งที่เผยแพร่ให้
2. ให้คำแนะนำในการปฏิบัติ ซึ่งสามารถทำได้โดยใช้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้าไปติดต่อกับสมาชิกที่ต้องการรับนวัตกรรม โดยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด
3. ให้รางวัลแก่ผู้ที่ยอมรับนวัตกรรม หรือยอมรับปฏิบัติเพื่อเป็นการจูงใจแก่สมาชิกอื่นๆ ที่ยังไม่ยอมรับ
4. การใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจโดยวิธีการใช้สื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือผู้นำทางความคิดเข้าไปติดต่อกับสมาชิกหรือกลุ่มเพื่อนฝูง เพื่อโน้มน้าวใจสมาชิกให้เกิดการยอมรับปฏิบัติต่อไป

3. ทฤษฎีและแนวคิดด้านการสื่อสาร

3.1 แนวคิดด้านการสื่อสาร

การสื่อสารนั้นจัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ นอกเหนือจากปัจจัยสี่ ที่เป็นความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค แม้การสื่อสารจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเป็นความตายของมนุษย์เหมือนกับปัจจัยสี่ข้าง

ต้น แต่การที่จะให้ได้มาซึ่งปัจจัยทั้งสี่นั้น ย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมืออย่างแน่นอน มนุษย์อาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ของตน และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของมนุษย์ และเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการสังคม และมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันตลอดจนความสำคัญ และเป็นเครื่องมือเพื่อการดำเนินกิจกรรมทางการปกครองและการเมือง (ปรมะ สตะเวทิน, 2533)

การสื่อสารของมนุษย์ ตั้งอยู่บนหลักความสัมพันธ์ กล่าวคือจะต้องมีผู้เกี่ยวข้องอยู่ 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร อีกฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องมีความสัมพันธ์กัน กระบวนการสื่อสารจึงจะเกิดขึ้นได้ จากหลักของความสัมพันธ์ดังกล่าว จึงพอจะสรุปได้ว่า “การสื่อสารคือกระบวนการของการถ่ายทอดสาร (Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel) ดังที่วิลเบอร์ ชแรมม์ (WILBER SCHRAMM) กล่าวไว้ว่า “การสื่อสารคือการมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร (Information Signs)”

ทั้งนี้การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ 7 ประการ ในการสื่อสาร (The 7C's of Communication) ได้แก่

1. ความน่าเชื่อถือ (Credibility)
2. ความเหมาะสมกลมกลืนของเนื้อหาสาระกับสภาพแวดล้อม (Context)
3. เนื้อหาสาระ (Content) ข่าวสารที่ดีจะต้องมีความหมายสำหรับผู้รับ โดยมีสาระประโยชน์แก่กลุ่มชนนั้นๆ
4. ความสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน (Continuity and Consistency) การสื่อสารจะได้ผลต้องมีการส่งข่าวสารบ่อยๆ ติดต่อกัน หรือมีการย้ำอยู่เสมอ
5. ช่องทางข่าวสาร (Channels) ข่าวสารจะเผยแพร่ได้ดีต้องส่งให้ถูกช่องทางของการสื่อสาร หรือผ่านสื่อที่เหมาะสมกับลักษณะของข่าวสาร
6. ชีตความสามารถของผู้รับ (Capability of Audience) การสื่อสารที่ถือว่าได้ผลนั้นต้องทำให้ผู้รับสารใช้ความพยายามน้อยที่สุดในการรับสาร
7. ความแจ่มแจ้ง (Clarity) ข่าวสารต้องง่าย ชัดเจน กระทัดรัด ใช้ภาษาที่ผู้รับเข้าใจ คือ ใช้ภาษาของเขา

และจากหลักสำคัญ 7 ประการดังกล่าวข้างต้นนั้น การที่จะได้ทราบว่าการบวนการสื่อสารมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการวิเคราะห์ผู้รับสาร นั่นคือการวิเคราะห์ผลสะท้อนกลับ (Effect) โดยงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยมุ่งเจาะจงทำการศึกษากลุ่มผู้รับสาร (Audience)

หรือในที่นี้คือกลุ่มบุคคลที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ผ่านรายการวิทยุโทรทัศน์ช่วงข่าวเกษตรกร ในด้านต่างๆ เช่นความต้องการของผู้เปิดรับ, ความพึงพอใจในการเปิดรับ รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรของกลุ่มผู้เปิดรับกับระดับการเปิดรับ, ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการเปิดรับ และความพึงพอใจในการเปิดรับ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า การสื่อสารนั้น หรือการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรไปยังประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

3.2 ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร

เมอร์ริลล์ และโลว์เว่นสไตน์ (Merrill and Lowenstein, 1971) กล่าวว่า ผู้รับข่าวสารแต่ละบุคคลจะมีระดับการเปิดรับสื่อ และข่าวสารที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะและปัจจัยที่แตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากปัจจัยพื้นฐานหลายประการ ดังนี้

1. ความเหงา ซึ่งเป็นเหตุผลทางจิตวิทยาที่ว่า โดยปกติคนเราจะไม่ชอบอยู่ตามลำพัง เนื่องจาก จะทำให้เกิดความรู้สึกสับสน วิตกกังวล หวาดกลัว และการเมินเฉยจากสังคม จึงต้องพยายามที่จะรวมกลุ่ม หรือติดต่อกับบุคคลโดยตรง หรือการอยู่กับสื่อต่างๆ
2. ความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็นในสิ่งต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ โดยปกติ ความอยากรู้ อยากเห็น จะเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวก่อน ตลอดจนสิ่งที่อยู่ห่างตัวเอง ที่จะมีผลกระทบต่อตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมแล้ว มนุษย์ยังสนใจอยากรู้ อยากเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ต่างๆ ด้วย รวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจจะเกิดขึ้นกับตนเอง หรือบุคคลอื่นด้วย
3. ประโยชน์ใช้สอยของตน โดยพื้นฐานมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว ดังนั้น ในฐานะที่เป็นผู้รับสาร จึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่จะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง
4. ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนโดยทั่วไป นอกจากองค์ประกอบเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทัศนคติความเชื่อต่างๆ จะมีอิทธิพลต่อระดับในการเปิดรับข่าวสารแล้ว ลักษณะเฉพาะของผู้รับสารก็มีความต้องการที่ต่างกัน ดังนั้น ลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละชนิด มีส่วนทำให้ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีจำนวนและองค์ประกอบที่แตกต่างกัน เพราะผู้รับสาร จะเลือกรับข่าวสารเฉพาะอย่าง ที่สามารถสนองความต้องการและความพึงพอใจของตนเอง

โดยทั่วไปผู้รับสารจะมีระดับการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น สนองความต้องการของตนเอง ตามสภาพแวดล้อม เหตุผลและความจำเป็นเกี่ยวกับการเลือกรับสื่อต่างๆ

นอกเหนือจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับระดับการเปิดรับสื่อของผู้รับข่าวสารแล้ว ผู้รับข่าวสารเองก็มักจะแสวงหาข่าวสารที่สอดคล้องและสนับสนุนทัศนคติตลอดจนความเชื่อดั้งเดิมของตนด้วย โดยทั้งนี้ประสบการณ์ ปรักฎษาและหลักการในการดำเนินชีวิตก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะเป็นตัวกำหนดระดับของผู้รับสาร

บุคคลมีธรรมชาติที่จะเปิดรับข่าวสารตลอดเวลา เพียงแต่จะเปิดรับสื่อได้อย่างไรนั้นก็ยังมียปัจจัยต่างๆ ที่น่าสนใจเป็นตัวแปรที่สำคัญดังต่อไปนี้ (ขวัญเรือน กิติวัฒน์, 2531) คือ

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งมีแนวคิดที่ว่า บุคคลจะมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันไปอย่างมากในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน จึงมีผลถึงระดับสติปัญญา ความคิด ทัศนคติ ตลอดจนกระบวนการรับรู้ การเรียนรู้ และการจูงใจ
2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม ปกติบุคคลมักจะยึดติดอยู่กับกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ดังนั้น ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งระดับใดๆ ก็มักจะคล้อยตามกลุ่มเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร เพื่อว่าลักษณะต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่งหน้าที่ ทำให้เกิดความคล้ายคลึงกันของการเปิดรับสาร รวมถึงการตอบสนองต่อสารนั้นก็ไม่ได้แตกต่างกันด้วย

วิลเบอร์ แชรรมม์ (Schramm, 1973) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบด้านต่างๆ ในการเลือกรับข่าวสารของผู้รับสาร ดังนี้

1. ประสบการณ์ ซึ่งจะเป็ปัจจัยที่ทำให้ผู้รับสาร แสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2. การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ภูมิหลังแตกต่างกัน จึงทำให้มีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อม ซึ่งทำให้มีความแตกต่างกันในระดับการเลือกรับสื่อและเนื้อหาของข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับสาร เกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจที่เป็นตัวทำให้ระดับการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน

6. บุคลิกภาพ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติการโน้มน้ำหนัก ตลอดจนระดับของผู้รับสาร
7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจหรืออาจจะเป็นอุปสรรค ต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารก็ได้
8. ทัศนคติ ก็จะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับข่าวสารและตอบสนองต่อข่าวสารที่ได้พบ

นอกจากนี้แล้ว วิลเบอร์ แชรรมม์ ยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสาร จะมีแนวโน้มที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นั่นคือยิ่งเราเข้าใจถึงความสนใจความต้องการที่แท้จริงของผู้เปิดรับมากเท่าใด การที่จะผลิตรายการต่างๆ เพื่อให้ตรงต่อความต้องการ อันส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เปิดรับย่อมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น อันเป็นคำอธิบายที่สำคัญยิ่งของคำถามที่ว่า เหตุใดจึงต้องมีการศึกษาถึง *ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา* ในครั้งนี้

จากทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารของเมอร์ริลล์และโลว์เวินสไตน์ (Merrill and Lowenstein, 1971) ที่กล่าวไว้ข้างต้น ประกอบกับองค์ประกอบด้านต่างๆ ในการเลือกรับข่าวสารของผู้รับสารที่ วิลเบอร์ แชรรมม์ (Schramm, 1973) ได้กล่าวไว้ นั้น จะพบว่า ล้วนแล้วแต่เป็นการเน้นไปที่ตัวผู้รับสาร (Audience) เป็นสำคัญ ซึ่งนอกเหนือจากการเปิดรับข่าวสารและองค์ประกอบด้านต่างๆ ในการเลือกรับข่าวสารแล้ว การศึกษาถึงกระบวนการการเลือกรับสาร (Selectivity Process) นับว่าเป็นเรื่องสำคัญในการนำมาประกอบการศึกษาวิจัย ที่มุ่งเจาะจงกลุ่มผู้รับสารด้วยกัน เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่า องค์ประกอบด้านผู้รับสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะทำให้รู้ว่าการสื่อสารนั้นๆ ประสบความสำเร็จหรือไม่ ซึ่งผู้รับสารหรือผู้เปิดรับในที่นี้นั้น แต่ละคนล้วนมีความแตกต่างกัน

3.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการการเลือกรับสาร (Selectivity Process)

ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการการเลือกรับสาร (Selectivity Process) ของแคลปเปอร์ (Klapper, 1960) กล่าวไว้ดังนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารต่างๆ ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง
2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) บุคคลนอกจากจะเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว ยังเลือกที่จะให้ความสนใจเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติ

และความเชื่อดั้งเดิม และจะพยายามหลีกเลี่ยงข่าวสารที่มีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อที่มีอยู่ของตน

3. การเลือกรับรู้ (Selective Perception) บุคคลจะเลือกที่จะรับรู้และตีความ (Interpretation) ข่าวสารที่ได้รับไปในลักษณะที่สอดคล้องกับทัศนคติและประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อน ซึ่งถ้าข่าวสารนั้น มีความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับทัศนคติและประสบการณ์เดิม บุคคลก็มักจะบิดเบือนข่าวสารนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อเดิม
4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลนอกจากจะเลือกเปิดรับ เลือกให้ความสนใจตลอดจนเลือกรับรู้และตีความหมายให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนแล้ว บุคคลยังเลือกที่จะจดจำเนื้อหาสาระของสาร ที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตนด้วย เพื่อต้องการจำเข้าไปเก็บไว้เป็นประสบการณ์เพื่อที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

จะเห็นได้ว่ากระบวนการการเลือกรับสาร (Selectivity Process) ของผู้รับสาร มีผลเกี่ยวข้องกับลักษณะที่แตกต่างกันของประชากรผู้รับสารเป็นสำคัญ ซึ่งมีผลต่อสารหรือข้อมูลต่างๆ ที่เราส่งไปยังผู้รับสาร โดยลักษณะที่แตกต่างกันของประชากรผู้รับสารนี้เองที่ส่งผลถึงความสำเร็จของการสื่อสารนั้นๆ ด้วย ดังนั้นการศึกษาลักษณะทางประชากรผู้รับสาร นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับการศึกษาลักษณะทางประชากรของผู้เปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรทางโทรทัศน์ ในการวิจัยครั้งนี้ อันจะนำมาซึ่งข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรของผู้เปิดรับและความต้องการและความพึงพอใจรวมถึงข้อมูลต่างๆ ของผู้เปิดรับว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ในลักษณะใด ซึ่งข้อมูลต่างๆ เหล่านี้มีผลสำคัญต่อผลสำเร็จของรายการเพื่อการเกษตร ในอันที่จะนำมาพัฒนาปรับปรุงรูปแบบเนื้อหารายการต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อผู้เปิดรับในลำดับต่อไปในอนาคต ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั่นเอง

4. ทฤษฎีความต้องการข่าวสารของผู้รับสาร

มนุษย์มีความต้องการบริโภคข่าวสารและมีการเลือกหรือแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชนต่างๆ จึงมีการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้มนุษย์เกิดความต้องการดังกล่าวและมีทฤษฎีมากมายที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ มาสโลว์ (Maslow) กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการอยากเรียนรู้ (Need for Cognitive) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะแสวงหาระเบียบและความเข้าใจสภาวะแวดล้อมของตนเอง ความต้องการที่จะเรียนรู้นี้เป็นแรงผลักดันที่มนุษย์เรียนรู้มาจากสังคม โดยมาสโลว์ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงของสื่อมวลชน ดังนี้

1. มนุษย์จะจงแสวงหาข่าวสารไม่ได้ถูกยึดเยียดให้อ่าน ดูหรือฟัง มนุษย์มีทางเลือกที่จะหลบหลีกข่าวสารได้ถ้าต้องการ
2. การใช้สื่อมวลชนของมนุษย์มีจุดมุ่งหมาย (Goal – directed)
3. สื่อมวลชนต้องแข่งขันกับสิ่งเร้าอื่นๆ อีกหลายอย่างที่อาจจะตอบสนองความต้องการรู้ (Need for Orientation) ของมนุษย์ได้
4. มนุษย์เป็นผู้กำหนดความต้องการของตนเองจากความสนใจ แรงจูงใจที่เกิดขึ้นในกรณีต่างๆ กัน
5. มนุษย์ทุกคนเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความต้องการส่วนตัว (เลวี วังษ์มณฑา, 2523 : 6)

ผลงานวิจัยของคาทซ์ (Katz) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความต้องการสื่อหรือเหตุผลในการใช้สื่อเป็นการศึกษาจากข้อมูลที่เก็บจากผู้ใช้สื่อในประเทศอิสราเอล โดยที่คาทซ์ได้สร้างมาตรวัดความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมของมนุษย์ขึ้นด้วยการนำองค์ประกอบ 3 อย่างมารวมกันกลายเป็นความต้องการในแง่ต่างๆ คือ

1. Mode เป็นลักษณะของความต้องการ เช่น
 - 1.1 ความต้องการให้เพิ่มมากขึ้น
 - 1.2 ความต้องการให้ลดลง
 - 1.3 ความต้องการให้ได้มา
2. Connection คือ ลักษณะจุดประสงค์ของการติดต่อของบุคคลกับสิ่งภายนอกเพื่อ
 - 2.1 รับข่าวสารความรู้
 - 2.2 ความพอใจและประสบการณ์ทางอารมณ์
 - 2.3 ความเชื่อถือ ความมั่นใจ ความมั่นคงและสถานภาพ
 - 2.4 เชื่อมโยงความสัมพันธ์
3. Reference คือ บุคคลหรือสิ่งภายนอกที่มนุษย์โยงการติดต่อไปสู่
 - 1.1 ตนเอง
 - 1.2 ครอบครัว
 - 1.3 เพื่อนฝูง
 - 1.4 สังคม รัฐบาล
 - 1.5 ชนบประเพณีวัฒนธรรม
 - 1.6 โลก
 - 1.7 สื่ออื่นๆ ภายนอกที่มีความหมายน้อยลง (E.Katz, M. Gurevitch and H. Haas, 1973 : 164 – 181)

นอกจากผลงานดังกล่าวข้างต้น ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ ได้ศึกษาชุดตัวแปร ความต้องการที่ผู้รับสารต้องการจากสื่อมวลชน ซึ่งแมคควอล (Mcquail) และคณะสร้างไว้และได้ปรับปรุงขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับการใช้สื่อมวลชนโดยผู้รับสาร ดังนี้

1. ความต้องการสารสนเทศ

- 1.1 เพื่อทราบถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สภาพปัจจุบันที่อยู่รอบตัวและสภาพปัจจุบันของสังคมและโลก
- 1.2 เป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อแนะนำในการปฏิบัติหรือความคิดเห็นในการตัดสินใจ
- 1.3 สนองความอยากรู้อยากเห็นและสนองความสนใจ
- 1.4 ให้การเรียนรู้เป็นการศึกษาดำเนินการด้วยตนเอง
- 1.5 สร้างความรู้สึกที่มั่นคงโดยใช้ความรู้ที่ได้มาจากสื่อมวลชน

2. ความต้องการสร้างควมมีเอกลักษณ์ให้แก่บุคคล

- 2.1 ให้แรงเสริมแก่ค่านิยมส่วนบุคคล
- 2.2 ให้ตัวแบบทางพฤติกรรม
- 2.3 แสดงออกร่วมกับค่านิยมของคนอื่นๆ (ในสื่อมวลชน)
- 2.4 มองทะลุลึกเข้าไปภายในตนเอง

3. ความต้องการรวมตัวและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

- 3.1 มองทะลุลึกเข้าไปในสภาพแวดล้อมของผู้อื่น
- 3.2 แสดงออกร่วมกับผู้อื่นและเกิดความรู้สึกในลักษณะที่เป็นเจ้าของ
- 3.3 นำไปใช้ในการสนทนาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
- 3.4 ใช้แทนเพื่อน
- 3.5 ช่วยในการดำเนินตามบทบาททางสังคม
- 3.6 สร้างสายสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อนและสังคม

4. ความต้องการความบันเทิง

- 1.1 การหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงจากปัญหาต่างๆ
- 1.2 การผ่อนคลาย
- 1.3 ได้วัฒนธรรมที่เป็นของแท้ได้ความสนุกสนานทางสุนทรียะ
- 1.4 ได้มีอะไรทำเพื่อใช้เวลาให้หมดไป
- 1.5 ปลดปล่อยอารมณ์
- 1.6 เป็นการกระตุ้นทางเพศ

(ศิริชัย ศิริกายะ และ กาญจนา แก้วเทพ : 110 – 112)

เห็นได้ว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้นเป็นไปเพื่อความต้องการส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยอื่นที่ชี้ให้เห็นด้วยว่า การอ่านหนังสือพิมพ์ การรับฟังรายการวิทยุ และการรับชมรายการวิทยุโทรทัศน์ของแต่ละบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับเหตุผลอื่นๆ อีก ซึ่ง แม็คคอมบส์ (McCombs) และเบคเกอร์ (Becker) เน้นในเรื่องเหตุผลในการติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนในมุมมองของผู้รับสารเป็น 6 ประการ ดังนี้

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์รอบตัวที่จะได้รู้ว่าอะไรกำลังเกิดขึ้น เพื่อให้ทันเหตุการณ์ ทันสมัยและเรียนรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะต้องรู้
2. เพื่อต้องการคำแนะนำ (Guidance) ในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องและช่วยในการตัดสินใจในแต่ละวันเพื่อความอยู่รอดในระบบของสังคมและการเมืองที่เป็นอยู่
3. เพื่อนำเอาไปใช้ในการสนทนา (Anticipated Communication)
4. เพื่อความตื่นเต้น (Excitement) เพื่อสร้างความรู้สึกว่าได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นด้วย
5. เพื่อเสริมความคิดเห็น (Reinforcement) ช่วยเสริมความคิดเห็นให้มั่นคงยิ่งขึ้นหรือช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ ที่ได้กระทำลงไปแล้ว
6. เพื่อความบันเทิง (Entertainment) เพื่อความเพลิดเพลินรวมทั้งการผ่อนคลายอารมณ์ (Emotional Release) (Maxwell E. McCombs and Lee B. Becker, 1979 : 51 – 52)

สังเกตได้ว่าผลของการสื่อสารมวลชนในแนวทฤษฎีขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจที่มาจากปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางจิตวิทยาของผู้ใช้สื่อ ที่มีต่อข่าวสารต่างๆ ที่ส่งผ่านมาทางสื่อมวลชน ซึ่งแต่ละบุคคลย่อมมีความต้องการในการใช้ข่าวสารที่ได้มาเพื่อสนองตอบความพึงพอใจด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน

ในการศึกษากลุ่มเกษตรกรชาวอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในครั้งนี้ หากมิได้ทำการศึกษาถึงความต้องการของกลุ่มเกษตรกร ว่ามีความต้องการไปในทิศทางใด ในลักษณะใด ในช่วงเวลานั้นๆ ของกลุ่มนั้นๆ แล้ว เปรอ์เซนต์ที่การนำเสนอจะไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงในช่วงเวลานั้นๆ สำหรับกลุ่มนั้นๆ ย่อมเป็นไปได้มาก และนี่คืออีกหนึ่งเหตุผลที่สำคัญของการดำเนินการศึกษากลุ่มเกษตรกรชาวอำเภอท่าตะเียบในครั้งนี้

5. ทฤษฎีการใช้และความพอใจต่อสื่อ (Uses and Gratification Approach)

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้และความพอใจต่อสื่อได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นอีกแนวทางหนึ่งของการวิจัยสื่อสารมวลชน ซึ่งแต่เดิมงานวิจัยสื่อสารมวลชนนิยมศึกษาเกี่ยวกับผล (Effects) ของสื่อที่

มีต่อบุคคล การศึกษาในแนวนี้เป็นแนวตรงกันข้ามกับแนวคิดเดิม กล่าวคือ ไม่ได้ศึกษาว่าบุคคลเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive Person) ที่ต้องเปลี่ยนแปลงระดับ หรือทัศนคติไปตามผลที่ได้รับจากสื่อ แต่พิจารณาในทางตรงกันข้ามว่าบุคคลเป็นผู้กระทำ (Active Person) ที่มีความปรารถนาจะเลือกใช้สื่อเพื่อสนองความพอใจส่วนตัว

คัทซ์ (Katz : 1959) เป็นคนแรกที่มีความเห็นว่า งานวิจัยเกี่ยวกับ “ผล” หรืออิทธิพลของสื่อที่มีต่อบุคคลนั้น ควรให้ความสนใจน้อยลง แต่ควรให้ความสนใจต่อกับงานวิจัยเกี่ยวกับ “การใช้” สื่อของบุคคลให้มากขึ้น โดยคัทซ์ ชี้ให้เห็นว่า สื่อจะไม่มีอิทธิพลต่อบุคคลที่ไม่เลือกใช้สื่ออย่างแน่นอน และการเลือกใช้สื่อนั้นก็สืบเนื่องมาจากเหตุผลทางจิตวิทยาและความต้องการทางสังคมของแต่ละบุคคลนั้นๆ

เดวิดสัน (Davidson) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ทำให้การสนับสนุนแนวคิดของคัทซ์ โดยให้ข้อคิดว่าบุคคลทุกๆ คนมีความเกี่ยวพันอย่างยิ่งต่อสังคมและสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว ซึ่งสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นสาเหตุให้แต่ละบุคคลมีความต้องการเลือกใช้สื่อ หรือเลือกรับข่าวสาร เพื่อสนองความพอใจและสอดคล้องกับความต้องการทางสังคม

และเมื่อก้าวถึงเรื่องของการใช้และความพอใจของสื่อแล้ว แม็คควอล (McQuail) ได้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการศึกษาเกี่ยวกับการใช้และความพอใจของสื่อไว้ 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้เข้าใจความสำคัญและความหมายของการเลือกใช้สื่อ และ
2. เพื่อเสนอแนะตัวแปรกลาง (Intervening variables) ในการวิจัยเกี่ยวกับผลของสื่อ

นอกจากนั้น แม็คควอล ได้สรุปเกี่ยวกับสภาพงานวิจัยในเรื่องนี้ไว้ว่า การศึกษาในแนวทางการใช้และความพอใจต่อสื่อนี้ ยังอยู่ในขอบเขตจำกัด เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การที่บุคคลมีความต้องการที่จะเลือกรับสื่อหรือข่าวสารนั้น เป็นเพราะมีสาเหตุมาจากความคาดหวังเพื่อแสวงหาความพึงพอใจ โดยได้รับอิทธิพลมาจากสภาพแวดล้อมในสังคม ที่สร้างความต้องการดังกล่าวนี้ให้แก่บุคคลอย่างแน่นอน แต่อย่างไรก็ดี มีงานวิจัยหลายงานที่สนับสนุนความคิดเกี่ยวกับการแสวงหาความพึงพอใจจากสื่อมวลชน ในลักษณะต่างๆ กัน เช่นการแสวงหาความรู้จากรายการข่าว การเปิดสื่อเพื่อหลีกเลี่ยงต่อปัญหาในชีวิตประจำวัน ความโดดเดี่ยว ความวิตกกังวล ความเครียด หรือเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตนเอง เพื่อแสวงหาข้อมูลในการสนทนากับบุคคลอื่นในสังคม

จากทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ ข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเกษตรกร นับว่าเป็นกลุ่มที่สำคัญยิ่งของการสื่อสารหรือการนำเสนอรายการด้านการเกษตร ให้ตรงกับความต้องการอันจะก่อให้เกิด

ความพึงพอใจ เป็นสิ่งสำคัญที่มีอาจจะเลย ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะได้ทำการศึกษาเพื่อทราบถึงรูปแบบการรับชมรายการต่างๆ ความต้องการ ความพึงพอใจ ลักษณะทางประชากรของกลุ่มผู้เปิดรับ รวมไปถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรสำคัญต่างๆ ดังกล่าว ว่ามีความสัมพันธ์กันในลักษณะใดอย่างไร เพื่อการดำเนินการสื่อสารหรือปรับปรุงรายการด้านการเกษตร ให้มีความเหมาะสมและบังเกิดผลยิ่งขึ้นต่อไป

6. ประเภท ลักษณะ และวัตถุประสงค์ของรายการโทรทัศน์

วิภา อุดมฉันท (2538) ได้กล่าวถึงสื่อโทรทัศน์ไว้อย่างน่าสนใจว่า “ในบรรดาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีศักยภาพในการประยุกต์ใช้ได้ดีที่สุดก็คือ โทรทัศน์ (Television) วีดิทัศน์ (Video) และคอมพิวเตอร์ (Computer)” นั่นเป็นเพราะลักษณะพิเศษของสื่อโทรทัศน์ที่มีอยู่หลายประกอบด้วยกันคือ

- นอกเหนือจากการเป็นสื่อใกล้ตัว และมีอิทธิพลกว้างไกล ซึ่งเป็นคุณลักษณะร่วมกันกับสื่อวิทยุแล้ว โทรทัศน์ยังเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียงด้วย
- การนำเสนอด้วยสื่อนวัตกรรมแบบเก่าเกือบทั้งหมด อาทิเช่น หุ่นจำลอง กราฟ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ วิทยุ ล้วนสามารถนำเสนอได้ด้วยโทรทัศน์ กล่าวคือ การนำเสนอด้วยภาพ และเสียงได้พัฒนาถึงจุดสูงสุดในรูปของสื่อโทรทัศน์นั่นเอง
- โทรทัศน์เปิดใช้งานง่าย ไม่ต้องปิดห้องมืด เพียงการปรับปุ่มสองหรือสามปุ่มก็สามารถเริ่มต้นการรับชม

ด้วยคุณสมบัติพิเศษดังกล่าวข้างต้นทำให้สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ผู้รับสารให้ความสนใจและรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านสื่อประเภทนี้เป็นจำนวนมากกว่าสื่ออื่นๆ ในปัจจุบัน และจากการที่ผู้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อประเภทนี้มีปริมาณมาก ดังนั้นจึงได้มีการจัดแบ่งประเภทของรายการต่างๆ ที่มีอยู่ในสื่อโทรทัศน์นี้ออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้คือ

ประเภทของรายการโทรทัศน์ โดยทั่วไปแบ่งขอบเขตของรายการประเภทต่างๆ 4 ประเภทหลักดังต่อไปนี้

1. ประเภทข่าวสาร
2. ประเภทความรู้
3. ประเภทบันเทิง
4. ประเภทโฆษณาและบริการธุรกิจ

การแบ่งประเภทของรายการต่างๆ จากสื่อโทรทัศน์ออกเป็นประเภทต่างๆ ข้างต้นนั้น ได้ทำการแบ่งประเภทตามขอบเขตของรายการ สำหรับการแบ่งประเภทโดยยึดกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในที่นี้หมายถึงกลุ่มผู้ชมรายการ เป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งนั้น สามารถจำแนกรายการตามกลุ่มเป้าหมาย โดยจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. รายการสำหรับเด็ก (Children's Programmes)
2. รายการสำหรับวัยรุ่น (Teen-age-Program หรือ Program for young people)
3. รายการสำหรับสตรี (Women's Programme)
4. รายการสำหรับเกษตรกร (Agricultural หรือ Farm Programme)

จะเห็นได้ว่าการแบ่งประเภทรายการโดยยึดหลักกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ชมเป็นหลัก พบว่ากลุ่มเกษตรกรนับว่าเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมากกลุ่มหนึ่งโดยได้มีการแบ่งประเภทของรายการสำหรับเกษตรกรไว้เฉพาะ นอกเหนือจากกลุ่มรายการสำหรับเด็ก สำหรับวัยรุ่น และสำหรับกลุ่มสตรีแล้ว นับว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่สื่อมวลชนโทรทัศน์ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้รับสารหรือผู้ชมที่เป็นกลุ่มเกษตรกรด้วย

โดยอาจกล่าวได้ว่ารายการประเภทเกษตรกรนั้นนับเป็นรายการโทรทัศน์การศึกษาเพื่องานอาชีพก็ได้เพราะ มีลักษณะต่างๆ เข้าข่ายรายการโทรทัศน์เพื่องานอาชีพ (วิจิตร ภักดีรัตน์, 2523) ดังนี้คือ

1. รายการเสนอความรู้ใหม่ สำหรับคนที่ไม่มีความรู้เรื่องนั้น ที่สนใจจะประกอบอาชีพนั้น
2. รายการสำหรับผู้ประกอบอาชีพนั้นอยู่แล้ว แต่ต้องการจะให้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้หากจะแบ่งรายการโทรทัศน์เพื่องานอาชีพออกเป็นอาชีพในด้านต่างๆ แล้ว สามารถจัดเป็นด้านต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. การเกษตร เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์
2. อุตสาหกรรม หรืออุตสาหกรรมในครอบครัว เช่นพวกหัตถกรรมต่างๆ เป็นงานโลหะ งานไม้ งานดิน งานผ้า
3. คหกรรมและโภชนาการ เช่น อาหาร การตกแต่งบ้าน
4. งานด้านกลไก และอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหลาย อันจะนำไปประกอบอาชีพได้
5. งานเกี่ยวกับธุรกิจ ตลอดจนกิจการอื่นๆ อันจะเป็นทางช่วยให้คนมีงานอาชีพ

จะเห็นได้ว่าเมื่อแยกการจัดรายการโทรทัศน์เพื่องานอาชีพออกเป็นอาชีพในด้านต่างๆ แล้ว อาชีพเกษตรกรรม นับได้ว่ามีบทบาทมากต่อสื่อโทรทัศน์ “มีผู้เปรียบเทียบไว้ว่า เกษตรกรเป็นกระดูกสันหลังของชาติ และการที่คนเราจะยืนตรงได้อย่างสง่าผ่าเผยนั้น กระดูกสันหลังเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งฉันใดก็ฉันนั้น ในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้าทัดเทียมอารยประเทศไม่หกล้มชวอนเซ จึงควรที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคเกษตรกรรมอันเป็นกระดูกสันหลังของชาติไทย และทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลที่จะส่งเสริมภาคเกษตรให้ได้รับการพัฒนาไปได้ดีเพียงไร...” (ภัทรจิต จุมพล, นิสวัตน์ ทวีสิทธิ์ และ กานดา ชูเชิด, 2541)

สำหรับวัตถุประสงค์ของการจัดรายการโทรทัศน์ ไม่ว่าจะป็นรายการโทรทัศน์ประเภทต่างๆ หรือรายการโทรทัศน์เพื่องานอาชีพ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ตาม ล้วนแต่มีวัตถุประสงค์โดยทั่วไปในการนำเสนอรายการโทรทัศน์ให้แก่ผู้รับชมหรือผู้รับสารดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อการเสนอข่าวสารและความรู้
2. เพื่อการเสนอความคิดเห็น
3. เพื่อการเสนอความบันเทิง
4. การเสนอบริการสาธารณะ

นอกจากนี้ การจัดรายการโทรทัศน์เพื่อเสนอข่าวสารความรู้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อบอกกล่าวให้รู้ว่ามีอะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อใด และอย่างไร
2. เพื่อให้ตระหนักในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปศึกษา ค้นคว้า ปรับปรุง แก้ไข และป้องกัน
3. เพื่อถ่ายทอดความรู้ศิลปวิทยาการต่างๆ เพื่อให้เกิดความคิดในทางสร้างสรรค์

(ปมูข ศุภสาร และคณะ, 2533) วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของรายการข่าวทางโทรทัศน์ ได้แก่

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางการบริการด้านข่าวสารแก่ประชาชนผู้ชมโดยทั่วไป
2. เพื่อส่งเสริมความรู้ทั่วไปให้กับประชาชนเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างถูกต้องและฉับไวทันต่อเหตุการณ์
3. เพื่อส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตในการดำรงชีพประจำวันของประชาชนผู้ชม โดยทั่วไป
4. เพื่อส่งเสริมศิลป วัฒนธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และอาชีพทางสมาชิกในสังคม

5. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาล
6. เพื่อเป็นช่องทางระบายความคิดเห็นของประชาชนสู่รัฐบาลเพื่อส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
7. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
8. เพื่อส่งเสริมการเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นองค์การทางเศรษฐกิจหลักของประเทศ
9. เพื่อเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่จะพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนและจรรโลงความยุติธรรมในสังคม
10. เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามัคคี ความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนภายในชาติเหมือนเป็นสายใยของสังคม

นับได้ว่าสื่อโทรทัศน์มีวัตถุประสงค์ของตัวสื่อเองชัดเจน ในข้อที่ว่าวัตถุประสงค์ของรายการข่าว เพื่อส่งเสริมการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นองค์การหลักองค์หนึ่งของประเทศ นับได้ว่าสื่อโทรทัศน์มีความสำคัญต่ออาชีพเกษตรกรรมไม่น้อย หากการนำเสนอสามารถทำได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะ “องค์ประกอบที่สำคัญของการผลิตรายการโทรทัศน์นั้นประกอบด้วย บุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ทางเทคนิค สิ่งสนับสนุนการผลิต และงบประมาณ องค์ประกอบเหล่านี้ล้วนแต่มีความสำคัญต่อการผลิตหากขาดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือขาดคุณภาพไปบ้าง ก็จะทำให้รายการที่ผลิตไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร” จากข้อความนี้ สอดคล้องกับสภาวะรายการต่างๆ ที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า รายการที่เป็นรายการเพื่อการศึกษาหรือให้ข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆ หรือแม้แต่วารสารทางเกษตรเองก็ตาม หากจะเทียบกับรายการบันเทิงต่างๆ ไม่ว่าจะละคร เกมโชว์ หรือรายการวาไรตี้อื่นๆ จะเห็นได้ว่าเวลาของการนำเสนอสั้นมาก ทั้งที่เป็นรายการที่มีสาระประโยชน์ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ทั้งนั้น เพราะขาดงบประมาณในการให้การสนับสนุนนั่นเอง ถึงแม้ภาครัฐจะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือแต่นั้นก็ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเกษตรกรรม สถานการณ์ภายในประเทศ ปีงบประมาณ 2542 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ถูกปรับลดงบประมาณลง จำนวน 20,000 ล้านบาท ทำให้โครงการต่างๆ ต้องหยุดชะงัก และบางโครงการมีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและลดวิกฤตที่มีผลกระทบต่อภาคเกษตร เช่น นโยบายเรื่องการประชาสัมพันธ์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นโยบายของรัฐมนตรีนโยบายการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : นายปองพล อดิเรกสาร)

แม้จะมีข้อจำกัดเพียงใดก็ตามลักษณะของข่าวโทรทัศน์ที่มีคุณค่าพร้อมที่จะเสนอต่อสาธารณชน ควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีเนื้อหาสาระครบถ้วนสมบูรณ์ ความสมบูรณ์ด้วยเนื้อหาสาระของข่าวโทรทัศน์อาจได้จากเสียง ภาพ หรือทั้งเสียงและภาพประกอบกันก็ได้
2. สื่อความหมายได้ครบถ้วน ข่าวโทรทัศน์จะเพิ่มคุณค่ามากยิ่งขึ้นถ้าหากผู้ทำข่าวพยายามที่จะสื่อความหมายของข่าวนั้นให้ครบถ้วน ทั้งนี้อาจใช้สื่อในรูปของเสียงหรือภาพ หรือทั้งสองทางประกอบกันก็ได้ จะทำให้ผู้ชมเห็นจริงเห็นจังในสภาพที่เกิดขึ้นได้ ข่าวโทรทัศน์นั้นก็จะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นยากที่จะทำได้ด้วยสื่อสารมวลชนอื่นๆ
3. น่าสนใจ ข่าวโทรทัศน์ที่ดีควรมีความน่าสนใจสำหรับผู้ชมอย่างน้อยก็จำนวนหนึ่ง ซึ่งความน่าสนใจอาจเพิ่มได้ด้วยการเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม เลือกเสียงประกอบที่เพิ่มความน่าสนใจ หรือการตัดต่อภาพโดยเน้นจุดที่ทำให้เกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้นแก่ข่าวนั้น
4. กะทัดรัดไม่เยิ่นเย้อ คุณลักษณะพิเศษที่สำคัญประการหนึ่งของข่าวโทรทัศน์คือ ความกะทัดรัดไม่ฟุ่มเฟือย
5. ชัดเจนเข้าใจง่าย ข่าวโทรทัศน์ผ่านหูผ่านตาผู้ชมไปในเวลาอันจำกัดและไม่อาจทบทวนได้ตามความต้องการของผู้ชม ดังนั้น ข่าวโทรทัศน์ต้องมีลักษณะพิเศษให้สามารถเข้าใจได้ชัดเจนโดยง่ายที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาง่ายๆ ใช้ถ้อยคำรัดกุม เลือกภาพประกอบที่สื่อความหมายว่าจะอะไรเป็นอะไร
6. ใช้ภาษาสำนวนและภาพประกอบถูกต้องเหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญของข่าวโทรทัศน์ เช่น การใช้คำราชาศัพท์ ภาพประกอบต้องมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งเช่นไม่ใช้ภาพขบขันสำหรับข่าวพิธีการ จริงจังหรือเศร้าสลด เป็นต้น
7. ชื่อและภาพในข่าวต้องถูกต้อง ภาพที่ระบุในข่าวเป็นภาพของบุคคลนั้นๆหรือไม่ ผู้รับผิดชอบต้องมีประสบการณ์และมีความรับผิดชอบเพราะเป็นงานที่ต้องแข่งกับเวลา การตกข่าวดีกว่าการเสนอข่าวคลาดเคลื่อน อันจะก่อให้เกิดความเสียหายตามมา

นอกเหนือจากลักษณะข่าวที่มีคุณค่าที่จะนำเสนอต่อสาธารณชนจะมีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นแล้วลักษณะข่าวที่มีคุณค่าทางโทรทัศน์ มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกาลเวลาที่เหมาะสม
2. เป็นเหตุการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวประชาชน
3. เป็นเหตุการณ์เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ มีชื่อเสียง เด่นพอที่จะเรียกร้องความสนใจได้
4. เป็นเหตุการณ์ที่มีอิทธิพลเพียงพอที่จะทำให้เกิดผลกระทบ

นอกเหนือจากข่าวที่มีคุณค่าต่อสาธารณชนดังกล่าวมาแล้ว ความน่าสนใจของข่าวก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เพราะหากข่าวมีคุณค่า แต่ไม่มีความน่าสนใจ ประชาชนจะไม่สนใจที่จะเปิดรับ

ข้อมูลข่าวสารแล้ว ข่าวที่ต้องการนำเสนออื่นๆ ก็ไม่มีความหมาย รังแต่จะสูญเปล่าและสิ้นเปลืองงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ “เทคนิคการเสนอเนื้อหาสาระของรายการเป็นรายละเอียดที่เป็นแนวทางในการผลิตรายการ ซึ่งประกอบด้วยผู้นำเสนอและการจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระของรายการซึ่งมีอยู่หลายวิธี รายการจะน่าสนใจติดตามชมมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับส่วนประกอบทั้งสองดังกล่าวแล้วเป็นสำคัญ” นอกเหนือจากคำกล่าวนี้แล้ว ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความน่าสนใจของรายการอีกหลายประการ ดังต่อไปนี้คือ (วิภา อุดมฉันท 2538)

1. เนื้อหาของรายการต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ชม ทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเรื่อง ยกตัวอย่างเช่น รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตหรือสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ย่อมมีผลทางจิตวิทยาสูงกว่ารายการอย่างอื่น
2. รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความขัดแย้งทางความคิดจะดึงดูดความสนใจได้มาก ความขัดแย้งที่ว่านี้ อาจเป็นความขัดแย้งระหว่างความคิดเห็นของคนสองคน ระหว่างคนกับสังคม หรือระหว่างคนกับธรรมชาติก็ได้ การโต้แย้งทางความคิดซึ่งนำไปสู่คำถามที่ทำหาคำตอบ จะปลุกเร้าความสนใจของผู้ชม
3. รายการที่เข้าใจง่าย และให้แง่คิดแก่ผู้ชม ย่อมได้รับความนิยมมากกว่ารายการที่ลึกลับและซับซ้อน

นอกเหนือจากความน่าสนใจ ความมีคุณค่าของรายการต่างๆ ข้างต้นแล้ว หากจะพิจารณาถึงในเรื่องของประสิทธิผลของสื่อโทรทัศน์แล้ววิภา อุดมฉันท (2538) ได้อธิบายไว้ดังนี้คือ

โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีอำนาจมาก โทรทัศน์สามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กว้างขวางในด้านด้วยกัน คือ

- ประสบการณ์ในมิติแห่งความจริง (Reality)
- ประสบการณ์ในมิติแห่งกาลเวลา (Time)
- ประสบการณ์ในมิติของสถานที่ (Space)

ในด้านความเป็นจริงนั้นคือโทรทัศน์แสดงให้เห็นภาพได้จากการบันทึกเหตุการณ์จริงไว้ หรือการเตรียมพร้อมจำลองไว้อย่างใกล้เคียงที่สุดส่วนในด้านมิติแห่งกาลเวลา โทรทัศน์สามารถเอาชนะมิติแห่งกาลเวลาด้วย เช่น นำภาพการแตกหน่อของเมล็ดพืชซึ่งเติบโตกลายเป็นต้นไม้ใหญ่ในเวลาชั่วพริบตามาให้ดูด้วยอัตราความเร็วที่มองเห็นได้ด้วยตา (High speed) เป็นการเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติทางหนึ่ง

นอกจากนี้ บารุง สุขพรรณ ได้กล่าวถึงบทบาทหรือหน้าที่ของสื่อมวลชน (Functions of mass media) ทางด้าน พุทธิปัญญา (Intellectual) ไว้ว่าสนใจดังนี้คือ

บทบาททางพุทธิปัญญา (Intellectual) เป็นบทบาทที่สำคัญของสื่อมวลชนที่จะต้องเสริมสร้างความรู้และให้การศึกษาแก่มนุษย์ที่อยู่ในสังคมให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด โดยสามารถแยกออกได้เป็น 4 ประเด็นที่สำคัญดังนี้คือ

1. เพื่อบรรยายข้อเท็จจริง (Facts) โดยสื่อมวลชนจะต้องทำหน้าที่รวบรวมข่าวสารและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างจริงใจและบริสุทธิ์ ไม่ลำเอียงที่จะเสนอข่าวหรือเรื่องราวที่บิดเบือนความจริง (Slant)
2. เพื่อให้การศึกษา (Education) นับว่าเป็นหน้าที่ที่จะยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้นให้สามารถนำความรู้ประกอบอาชีพดำรงชีพตามควรอัตราภาพ การให้การศึกษานี้สื่อมวลชนจะมีหน้าที่ให้ทั้งข่าวสารและถ่ายทอดความนึกคิดสิ่งต่างๆ ออกไปยังคนรุ่นหลังๆ อีกด้วย
3. เพื่อแสดงออกทางสังคม การแสดงออกของคนในด้านอุดมการณ์ ความคิดเป็นเรื่องสำคัญ เพราะสังคมที่เราอาศัยอยู่มีอาณาเขตกว้างขวางมาก หากใครมีความคิดเห็นที่จะปรับปรุงสังคมเช่นไรก็สามารถแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชนได้ นอกจากนั้นสื่อมวลชนยังเป็นการแสดงออกของวัฒนธรรมได้อีกด้วย
4. เพื่อขจัดความกดดันและขัดแย้งในสังคม สื่อมวลชนเป็นเวทีกลางที่ทุกคนในสังคมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี และเมื่อสังคมได้ทราบความต้องการหรือทราบปัญหา ข้อขัดแย้งต่างๆ ก็สามารถใช้อสื่อมวลชนเป็นตัวประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีขึ้นด้วย

นอกจากนี้หากจะมอง บทบาทของสื่อมวลชนในการพัฒนาเศรษฐกิจมีมากมาย สื่อมวลชนจะให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตใหม่ๆ ตลอดจนช่องทางของอาชีพต่างๆ ทำให้คนสามารถปรับตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ สื่อมวลชนมีหน้าที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการรายงานราคาสินค้าพืชผลทางการเกษตร สื่อมวลชนสามารถเสนออย่างรวดเร็วและการสนองตอบของสื่อมวลชนในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจนี้ นับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในสภาวะการณ์ปัจจุบัน

จากที่พิจารณาถึงสื่อโทรทัศน์ที่ผ่านมาแล้วนั้น พบว่าโทรทัศน์ในฐานะเป็นสื่อการสอนและการศึกษานั้น มีข้อดีอยู่หลายประการ อาทิเช่น

1. เป็นสื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจและความคงทนของความจำดีกว่าสื่อประเภทหูอย่างเดียว

2. โทรทัศน์สามารถนำเอาสื่อหลายชนิดเข้ามาผสมผสานกัน ให้เกิดความหมายได้โดยสะดวก สามารถใช้ของจริง ของจำลอง วัสดุกราฟิกส์ต่างๆ ตลอดจนสไลด์ फिल्मสตริป และรูปภาพ ภาพยนตร์ เข้ามาเสนอในรายการเดียวกันโดยสะดวก อันนี้ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้โดยสมบูรณ์ ทั้งระลึกด้วยการเรียนที่สมบูรณ์นั้นจะต้องมีประเภทของการเรียนปนกันอยู่อย่างน้อย 3 ประเภท นั่นคือ ความรู้ ทำที่ทัศนคติ และทักษะ ซึ่งโทรทัศน์สามารถถ่ายทอดได้ดีเพราะสามารถเสนอขั้นตอนต่างๆ ให้เห็นรายละเอียดความเคลื่อนไหว และสามารถกระตุ้นอารมณ์ร่วม ซึ่งเป็นจุดสำคัญในการที่จะนำความรู้นั้นไปใช้ปฏิบัติต่อไป
3. โทรทัศน์มีความรวดเร็ว สิ่งที่เสนอในรายการโทรทัศน์นั้นเป็นสิ่งที่คนเกิดความรู้สึกว่าเป็นสิ่งใหม่ ความสนใจจึงมีมาก
4. คนมีความเชื่อถือโทรทัศน์สูง อันส่งผลให้มีการเรียนรู้สูง การเชื่อมั่น และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้มาก
5. การเสนอความรู้ทางโทรทัศน์นั้นมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการอัดเทปบันทึกภาพมีการพิจารณาแก้ไขก่อนนำเสนอ
6. รายการโทรทัศน์ที่ผลิตเอาไว้ สามารถบันทึกเทปนำเสนอได้หลายครั้งหากไม่เข้าใจก็นำเสนอซ้ำได้อีก ซึ่งมีผลต่อค่าใช้จ่ายที่ต่ำลงด้วย
7. การชมรายการโทรทัศน์ต้องทั้งดูภาพและฟังเสียงดังนั้นผลการเรียนย่อมจะเกิดมาก ผิดกับสื่ออื่นเช่นวิทยุมักทำกิจกรรมอื่นประกอบทำให้ความตั้งใจรับข้อมูลข่าวสารลดลง

นอกจากนี้โทรทัศน์ยังเป็นสื่อกระตุ้นการศึกษาเพื่องานอาชีพของประชาชนเพิ่มเติมได้เป็นอย่างดีเพราะสามารถส่งเนื้อหาข่าวสารของรายการไปได้ถึงประชาชนเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามสื่อโทรทัศน์ก็ยังคงมีจุดอ่อนหรือข้อจำกัดดังต่อไปนี้คือ

ข้อจำกัดของโทรทัศน์

1. ทุกคนจะต้องติดตามไปในจังหวะเดียวกัน อาจจะทำให้เกิดความแตกต่างของบุคคล
2. เป็นการสื่อสารทางเดียว ซึ่งเรื่องนี้ผู้จัดจะต้องพยายามปรับให้มีลักษณะของการสื่อสารสองทางให้มากที่สุด เช่นอาจจะต้องใช้คำถามให้ผู้ชมให้เข้าเกี่ยวข้องกับมากที่สุด
3. ผู้เสนอรายการทางโทรทัศน์มักไม่ค่อยเป็นธรรมชาติ ควรอบรมให้มีมีความเข้าใจเทคนิคของการผลิตรายการโทรทัศน์ตามสมควร

นอกจากนี้ วิชา อุตมฉันทน์ ยังได้กล่าวถึงจุดอ่อนของโทรทัศน์ (วิชา อุตมฉันทน์ 2538) ไว้ ดังต่อไปนี้

- พัฒนาการในขั้นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จอภาพของเครื่องรับโทรทัศน์ยังมีขนาดเล็กภาพก็ยังไม่คมชัดดีเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับภาพยนตร์ ทำให้เสน่ห์ดึงดูดทางด้านภาพของโทรทัศน์สู้ภาพยนตร์ไม่ได้
- การไหลของข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ ยังมีลักษณะเป็นการไหลทางเดียว (one - way communication) เป็นสื่อที่ขาดข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ปฏิกริยาโต้ตอบได้จะต้องอาศัยเครื่องมือสื่อสารอื่นเข้าช่วย

เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ในการทำการศึกษาในเรื่องนี้นั้นจำเป็นที่เราจะต้องทราบและเข้าใจถึงลักษณะของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ให้ถ่องแท้ เพื่อเข้าใจถึงบทบาท ประสิทธิภาพรวมถึงข้อจำกัดต่างๆ ของสื่อโทรทัศน์ที่มีเพื่อสามารถวางกรอบของการศึกษาวิจัยสื่อชนิดนี้ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา” นี้ ตามทฤษฎีหรือแนวคิดต่างๆ ที่นำเสนอมาแล้วข้างต้นนั้น มักเกี่ยวพันกับสื่อโทรทัศน์ในมุมกว้าง ซึ่งส่วนมากมิได้เจาะจงถึงความเกี่ยวข้องกับรายการที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านเกษตรกรรมแก่ตัวเกษตรกรเท่าที่ควร จึงได้นำงานวิจัยที่พอจะเกี่ยวข้องกับความต้องการข่าวสาร ความพึงพอใจหรือการเปิดรับสื่อมวลชน มาเสนอไว้ดังต่อไปนี้

อุทัยวรรณ อินทร์โต (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่องการให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยศึกษาเนื้อหารายการข่าวสารการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์ 2 รายการ คือ รายการ “ข่าวเกษตรกร” และรายการ “ข่าวเกษตรดินดำ น้ำชุ่ม” ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2534 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2534 จำนวนทั้งสิ้น 79 ตอน ซึ่งผลวิจัยพบว่า กระบวนการผลิตข่าวสารการเกษตรแบ่งเป็น 3 ชั้นได้แก่ ชั้นวางแผน ชั้นดำเนินการผลิต และขั้นตอนของการประเมินผล โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการและมีส่วนในการกำหนดโครงสร้างเนื้อหาและรูปแบบรายการได้แก่นโยบายขององค์กรผู้ผลิต วัตถุประสงค์ของรายการ ผลประโยชน์ของผู้สนับสนุนรายการ และกลุ่มเป้าหมายของรายการ ซึ่งในที่นี้หมายถึงผู้ชมรายการที่เป็นเกษตรกรนั่นเอง

และจากการวิจัยยังพบว่า ผลการให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์จึงมีลักษณะการให้และรับส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทางการเกษตรมากกว่า การคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อกลุ่มเกษตรกรเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามผลจากการให้บริการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของรายการและบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่สื่อมวลชนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติอีกประการหนึ่ง

เสน่ห์ พบพาน (2528) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนอำเภอนครหลวง โดยศึกษากรณีกิจการอุตสาหกรรมในเขตเกษตรกรรม พบว่า ประชาชนมีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง การเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในส่วนรวม ส่วนอายุ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน และการเข้าถึงสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยส่วนรวม (เสน่ห์ พบพาน. อ้างใน ไพลิน ศศิธนากรแก้ว)

สุวารีย์ วงศ์วัฒนา (2536) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พยัคฆพันธุ์ โพธิ์แก้ว (2525) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปิดรับการสื่อสารที่มีผลต่อการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติงานตามโครงการสร้างงานในชนบทของคณะกรรมการสภาตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการสภาตำบลในอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

ปริมาณการเปิดรับการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะคิด และการตัดสินใจอนุมัติโครงการสร้างงานในชนบทของคณะกรรมการสภาตำบล ปัจจัยเกี่ยวกับผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจอนุมัติโครงการสร้างงานในชนบทของคณะกรรมการสภาตำบล ปริมาณการเปิดรับการสื่อสาร ความรู้ ทักษะคิดของคณะกรรมการสภาตำบล มีความสัมพันธ์กับผลของโครงการสร้างงานในชนบทที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว

พูนสุข ภาวะมรทัต (2537) ได้ทำการศึกษาบทบาทของบรรณาธิการต่อการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์ เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยทำการศึกษารายละเอียดของบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3,5,7,9 และ 11 ต่อการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยการศึกษาความคิดเห็นของบรรณาธิการข่าวในประเด็นที่เกี่ยวกับลักษณะของข่าวโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศ แนวทางการพิจารณาคัดเลือกและนำเสนอเนื้อหา รูปแบบข่าวพัฒนา และทิศทางการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง รูปแบบและการนำเสนอเนื้อหาข่าวโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศ วิเคราะห์เปรียบเทียบกับข่าวพัฒนาที่ปรากฏทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง

ผลการวิจัยพบว่าบรรณาธิการข่าวมีบทบาทในการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์เพื่อการพัฒนาประเทศเพียงบางส่วนเท่านั้น บรรณาธิการข่าวไม่สามารถคัดเลือกนำเสนอรูปแบบ และเนื้อหาข่าว

พัฒนาตามแนวคิดเห็นของตนได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากมีข้อจำกัด 3 ประการ คือ นโยบายสถาบันระบบธุรกิจ และนโยบายทางการเมือง

ศิริชัย ศิริกายะ (2525) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปณชนบท พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับความแตกต่างของค่านิยมสมัยใหม่ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชาชน ขณะเดียวกันยังพบว่า สื่อโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นสื่อที่มีผู้นิยมใช้มากเรียงตามลำดับ โดยที่โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีแนวโน้มของการได้รับความนิยมนสูงขึ้นอย่างมาก

ชนิษฐา เบญจาทิกุล (2535) งานวิจัยเรื่อง ทักษะคติ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ชมต่อรายการสารคดี ศึกษาเฉพาะกรณีรายการหนึ่งในร้อย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ทักษะคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ลักษณะประชากร ทักษะคติต่อรายการ และการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสิ่งที่ได้รับชมรายการ สาเหตุของการไม่ชมรายการตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะประชากรกับทักษะคติ และ กับการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจ ซึ่งทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ชมรายการส่วนใหญ่มีทักษะคติที่ดีต่อรายการ และเห็นด้วยในการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ได้รับชมรายการ และจากศึกษาความสัมพันธ์พบว่า เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับทักษะคติต่อรายการ และอาชีพมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจจากสิ่งที่ได้รับชมรายการ

สิรินภรณ์ เชษฐากุล (2518) ได้ทำการศึกษาการรับของใหม่ในหมู่บ้าน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเปรียบเทียบลักษณะการรับของใหม่ของชาวนา หมู่บ้านทับน้ำ หมู่บ้านขยาย อำเภอบางปะหัน และหมู่บ้านซึ้ง อำเภอนครหลวง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและยอมรับของใหม่ของชาวนาในหมู่บ้านดังกล่าวคือ การกระจายสิ่งใหม่เข้าไปในหมู่บ้าน โดยกระบวนการทางด้านสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และการเข้าไปชี้แจงแนะนำด้านเกษตรกรรมผ่านเจ้าหน้าที่รัฐบาลหรือการส่งข่าวผ่านกลุ่มชาวนาประเภทต่างๆ

อรนุช เลิศจรรยาภิรักษ์ (2531) จากงานวิจัยเรื่องโทรทัศน์ วิธีคัดเลือกและจัดลำดับของข่าวของสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การคัดเลือกข่าวและการจัดลำดับของข่าวนั้นขึ้นอยู่กับหัวหน้าฝ่ายข่าว และบรรณาธิการข่าว การจัดทำหนดวาระประเด็นสำคัญของข่าว (agenda setting) นั้น เรียงลำดับดังนี้ อันดับแรก-ข่าวพระราชกรณียกิจ อันดับสอง-ข่าวรัฐบาล อันดับสาม-ข่าวการเมือง อันดับสี่-ข่าวพัฒนา (เศรษฐกิจ เกษตร อนามัย อุตสาหกรรม ฯลฯ) อันดับห้า-ข่าวทั่วไป (ข่าวอุบัติเหตุ อาชญากรรม ข่าวสังคม)

เบลสัน (W.a. Belson, 1956) ได้วิจัยเรื่อง “Effects of Television on the Interests and the Initiative of Adult Viewers in Greater London” เมื่อปี 1956 เพื่อศึกษาว่าโทรทัศน์ดึงดูดความสนใจ และช่วยสร้างความคิดริเริ่มของผู้ชมหรือไม่ โดยทำวิจัยจากประชาชนในหัวเมืองลอนดอน พบว่าโทรทัศน์สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมและ สามารถสร้างความคิดริเริ่มในตัวผู้ชม

ดูมาซิดิเอ (J. Dumazidier, 1956) ทำวิจัยเรื่อง “The Impact of Television Programs on Rural Audiences” เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อประชาชนในชนบท พบว่าโทรทัศน์สามารถให้การศึกษแก่ประชาชนในชนบทได้ดี และทำให้ทัศนคติของผู้ชมเปลี่ยนแปลงไป

ฟลิเอเกล (Fliegel), เรย์ (Ray), เซน (Sen) และคิพลิน (Kivlin) (1968) ได้ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการเกษตร ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งของประเทศอินเดีย โดยวัดจากความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการพัฒนาชุมชน พบว่า “ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมการเกษตร ได้แก่ การติดต่อผู้นำการเปลี่ยนแปลง การติดต่อสื่อสาร การเปิดรับสื่อมวลชนบ่อยครั้ง และคุณลักษณะของการเป็นผู้นำ เช่น ชนชั้นวรรณะ และอายุ”

เฟลิซิด (Felicied, 1964) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลในการยอมรับสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ในฟิลิปปินส์ พบว่า “มีปัจจัยบางอย่างที่ส่งเสริมให้มีการยอมรับนวัตกรรมง่ายขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ การอ่านออกเขียนได้ การเปิดรับสื่อมวลชนบ่อยครั้ง และการเป็นสมาชิกสโมสร (Club Membership)

เซียร์ส และฟรีดแมน (Sears and Freedman, 1967) ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกเปิดรับสารของบุคคล พบว่า กลุ่มตัวแปรทางด้านบุคคลที่เป็นตัวทำนายพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนที่ดีที่สุดคือ ระดับการศึกษา และระดับชั้นทางสังคม ซึ่งตัวแปรหลังนี้ใช้อชีพเป็นเครื่องชี้ได้

ปาล์มกรีน เวเนอร์ และเรย์เบิร์น (Palmgreen, Wenner and Rayburn, 1981) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างความคาดหวังกับความพึงพอใจจากการชมรายการข่าวโทรทัศน์ โดยการสุ่มตัวอย่างจากผู้ชมในเมืองเล็กซิงตัน รัฐเคนตักกี มาจำนวน 327 คน ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังจะได้รับประโยชน์ในด้าน ความต้องการรู้ข่าวสารทั่วไป เพื่อประกอบการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ เพื่อความบันเทิง เพื่อการติดต่อระหว่างบุคคล และปฏิกริยาจากสังคม มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในประโยชน์ที่ได้รับจากการชมโทรทัศน์ดังกล่าว

โรนัลด์ เจ คอมเปซี Ronald J. Compesi, 1980 (อ้างใน อรรถิ์ ผู่วรรณลักษณม์) ศึกษาถึงผู้ชมรายการโทรทัศน์ภาคกลางวัน โดยใช้วิธีการจัดกลุ่มของความพึงพอใจที่ได้รับจากผู้ชมทั้งหมด

52 รายการ เพื่อจัดรวมเป็น 7 กลุ่มใหญ่ๆ และตีความหาความสำคัญของแต่ละกลุ่ม รวมทั้งความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ หาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มปัจจัยบนฐานของค่าเฉลี่ยของปัจจัยทั้งหมดได้ผล คือ กลุ่มปัจจัยที่จัดแบ่งได้เป็น 7 กลุ่มใหญ่ คือ ผู้ที่ชมเพื่อ 1. ได้รับความบันเทิง 2. ชมเพราะเป็นนิสัยเป็นกิจวัตรบางอย่างในชีวิตประจำวัน 3. ดูเพราะอยู่ในช่วงเวลาที่สะดวกจะดู 4. ดูเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางสังคมในการติดต่อกับคนอื่น รวมทั้งการดูกับเพื่อนและการนำไปพูดคุยกับเพื่อนด้วย 5. ดูเพื่อเป็นการพักผ่อน หรือหลีกเลี่ยงปัญหา เพื่อลดความตึงเครียด 6. เพื่อหลีกเลี่ยงความเบื่อหน่าย ดูเพราะเบื่อหรือเพื่อหาคำแนะนำ เพื่อช่วยแก้ปัญหาในชีวิตของผู้ดู หรืออาจใช้เป็นแหล่งอ้างอิงที่เป็นบุคคล ช่วยให้ผู้ดูเข้าใจชีวิตของตนเองและชีวิตคนอื่นๆ หรือใช้สะท้อนความเป็นจริงทางสังคม กลุ่มของความพึงพอใจต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยเป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ชมรายการโทรทัศน์ที่เป็นรายการชุดนั้น ชมรายการเหล่านั้นเพื่อตอบสนองความพึงพอใจด้านใดบ้าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย (Research methodology) สำหรับการวิจัยเรื่อง ทศนคติและพฤติกรรมกรเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา นั้น ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไม่ว่าจะเป็น พฤติกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับ ความต้องการที่มีต่อรายการด้านการเกษตร ตลอดจน ความพึงพอใจที่ได้รับชมรายการด้านการเกษตร รวมไปถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปิดรับรายการด้านการเกษตรของเกษตรกร ในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา มาอธิบายถึงทศนคติและพฤติกรรมกรเปิดรับรายการด้านการเกษตรของเกษตรกร

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทศนคติและพฤติกรรมกรเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตร มี 3 ประเภทด้วยกันคือ รายการด้านการเกษตรที่ปรากฏทางสื่อโทรทัศน์ แหล่งข้อมูลประเภทบุคคลที่ประกอบอาชีพเกษตรกร และแหล่งข้อมูลประเภทเอกสารอื่นๆ ซึ่งรายละเอียดของข้อมูลแต่ละแหล่งมีดังต่อไปนี้

1. รายการด้านการเกษตรที่ปรากฏทางสื่อโทรทัศน์

โดยสำรวจว่ามีรายการที่ให้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรรายการใดบ้างทางสื่อโทรทัศน์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดกรอบของรายการที่ต้องการยกเป็นประเด็นในการศึกษาข้อมูลกับกลุ่มเกษตรกรดังนี้คือ

- 1.1 เป็นรายการที่มีเนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร และมีความยาวไม่ต่ำกว่า 5 นาที
- 1.2 ต้องเป็นรายการที่ผลิตโดยหน่วยงานราชการ หรืออยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการ
- 1.3 หากเป็นรายการของเอกชน ต้องเป็นรายการที่มีต่อเนื่องยาวนาน 1 ปีขึ้นไป

โดยผู้วิจัย เริ่มทำการศึกษาด้วยตนเอง เพื่อศึกษารายการที่ตรงกับเกณฑ์ข้างต้น ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม 2542 และติดต่อผู้ผลิตรายการ เพื่อสัมภาษณ์ หรือขอข้อมูลรูปแบบราย

การเกี่ยวกับเนื้อหา และการนำเสนอ ทั้งนี้เพื่อนำรายการต่างๆ เป็นหัวข้อสำคัญที่จะใช้ประกอบการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) กับเกษตรกร

ซึ่งมีรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรที่เข้าข่ายรายการที่ต้องการใช้ประกอบการวิจัยดังนี้คือ

1. รายการวิถีชาวบ้าน
2. รายการลุงผู้ยู่ยลยสวน
3. รายการเกษตร 2000
4. รายการ ดินสร้างชีวิต หมอดินเพื่อนเกษตรกร
5. รายการไม่ลองไม่รู้
6. รายการผู้ใหญ่บ้านดำดี
7. รายการเศรษฐกิจพอเพียง
8. รายการทรัพย์ในดิน
9. รายการสินในน้ำ
10. รายการศาลาริมสวน
11. รายการแผ่นดินทอง
12. รายการเกษตรลูกทุ่ง

รายการต่างๆ เหล่านี้ได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเช่นรูปแบบรายการ เจ้าของหรือผู้ผลิต รายการ และข้อมูลเบื้องต้นอื่นๆ คร่าวๆ เพื่อนำมาประกอบการสนทนาและศึกษาวิจัยข้อมูลที่ได้ โดยข้อมูลดังกล่าวอยู่ในภาคผนวก

2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับ ความต้องการที่มีต่อรายการด้าน การเกษตร ตลอดจนความพึงพอใจที่ได้รับชมรายการด้านการเกษตร รวมไปถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปิดรับรายการด้านการเกษตรของเกษตรกร ดังนั้นจึงจำเป็นต้อง สัมภาษณ์แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ซึ่งในที่นี้คือกลุ่มเกษตรกร บุคคลเหล่านี้จัดเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ในการทำวิจัย โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) จำนวน 102 คราวเรือน จาก 34 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 3 คราวเรือน โดยเลือกทำการศึกษาที่อำเภอท่าตะเียบ จังหวัด ฉะเชิงเทรา ทั้งนี้จากเหตุผลที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นคือ 85% ของประชากรในพื้นที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และมีความหลากหลายของอาชีพโดยสามารถแยกได้เป็นเพาะปลูก พืชสวน พืชไร่ หรือเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้ย่อมมีความละเอียดมากกว่าการศึกษาในวงกว้าง

อำเภอท่าตะเียบ แบ่งออกเป็น 2 ตำบล ตำบลละ 17 หมู่บ้าน โดยแหล่งข้อมูลได้มาจากหมู่บ้านต่างๆ หมู่บ้านละ 3 คราวเรือนดังต่อไปนี้คือ

ตำบลคลองตะเกรา		ตำบลท่าตะเกียบ	
หมู่ที่ 1	บ้านกรอกสะแก	หมู่ที่ 1	บ้านวังจุง
หมู่ที่ 2	บ้านหนองคอก	หมู่ที่ 2	บ้านท่าคาน
หมู่ที่ 3	บ้านเกาะลอย	หมู่ที่ 3	บ้านทุ่งยายชี
หมู่ที่ 4	บ้านวังหิน	หมู่ที่ 4	บ้านท่ากลอย
หมู่ที่ 5	บ้านหนองขาหย่าง	หมู่ที่ 5	บ้านหนองปรือกันยาง
หมู่ที่ 6	บ้านธรรมรัตน์โน	หมู่ที่ 6	บ้านหนองประโยชน์
หมู่ที่ 7	บ้านร่มโพธิ์ทอง	หมู่ที่ 7	บ้านอ่างเสือดำ
หมู่ที่ 8	บ้านเทพประทาน	หมู่ที่ 8	บ้านหนองปลาชิว
หมู่ที่ 9	บ้านห้วยตะปอก	หมู่ที่ 9	บ้านอ่างเตย
หมู่ที่ 10	บ้านศรีเจริญทอง	หมู่ที่ 10	บ้านหนองเรือ
หมู่ที่ 11	บ้านห้วยโสม	หมู่ที่ 11	บ้านน้อยนาดี
หมู่ที่ 12	บ้านทุ่งสำย	หมู่ที่ 12	บ้านเนินกระบก
หมู่ที่ 13	บ้านเกาะกระทิง	หมู่ที่ 13	บ้านคลองตะเคียน
หมู่ที่ 14	บ้านเขากล้วยไม้	หมู่ที่ 14	บ้านคลองมะหาด
หมู่ที่ 15	บ้านหนองใหญ่	หมู่ที่ 15	บ้านเขาตลาด
หมู่ที่ 16	บ้านอ่างหิน	หมู่ที่ 16	บ้านหนองปรือน้อย
หมู่ที่ 17	บ้านเทพเจริญ	หมู่ที่ 17	บ้านชมพู่

และข้อมูลประเภทบุคคลอีกแหล่งคือตัวเกษตรกรอำเภอ และเกษตรกรตำบล ซึ่งจะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ถึงปัญหาในพื้นที่ และการเปิดรับรายการด้านการเกษตรของเกษตรกรอำเภอ และเกษตรกรตำบล

3. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสารอื่นๆ

เป็นเอกสารที่ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ไม่ว่าจะเป็นเอกสารรายงานจำนวนราษฎรอำเภอท่าตะเกียบ เอกสารแผนการปฏิบัติการอำเภอ ปี 2542 ของอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา แผนที่อำเภอท่าตะเกียบ รวมไปถึงเอกสารรายงานข้อมูลพื้นฐานของราษฎรอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็นประเภทข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลประเภทเอกสารที่เกี่ยวข้อง รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ใช้วิธีการสำรวจรายการด้วยตัวผู้วิจัยเอง คือศึกษารายการตามผังรายการที่ได้จากสถานีโทรทัศน์ทั้ง 6 ช่อง คือ 3, 5, 7, 9, 11 และ ไอทีวี และเก็บข้อมูลคร่าวๆ เกี่ยวกับรายการเฉพาะรายการที่มีลักษณะเป็นรายการด้านการเกษตร ทั้งทางด้านเนื้อหา ช่วงเวลา และวิธีการนำเสนอ เพื่อประกอบการสัมภาษณ์

สำหรับข้อมูลที่เป็นเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวกับเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ว่าจะเป็นจำนวนครัวเรือน พื้นที่ทางการเกษตร จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกรรวม แผนที่อำเภอ จำนวนหมู่บ้าน ฯลฯ ได้เก็บข้อมูลโดยขอความร่วมมือไปยังที่ว่าการอำเภอท่าตะเียบ และฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายทะเบียนราษฎรอำเภอท่าตะเียบ

2. ข้อมูลประเภทบุคคล วิธีการเก็บข้อมูลเป็น 2 ลักษณะประกอบกัน นั่นคือ ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) กำหนดหมู่บ้านละ 3 ครัวเรือน อำเภอท่าตะเียบมีทั้งหมด 34 หมู่บ้าน จากที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น เป็นจำนวนทั้งสิ้น 102 ครัวเรือน ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนซึ่งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้คือ

- 2.1 เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม
- 2.2 มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรวม
- 2.3 มีเครื่องรับโทรทัศน์ อยู่ในที่พักอาศัย
- 2.4 สำหรับการอภิปรายกลุ่ม ต้องเคยเปิดรับรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร

การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้เรียบร้อยแล้ว ก่อนจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล จำเป็นต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าวตามลักษณะของข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลประเภทรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร จากเอกสารที่ได้มาและการสำรวจรายการด้วยตนเองนั้นตรงกันหรือไม่ ข้อผิดพลาดต่างๆ ของรายการ เช่นตัวพิธีกร ช่วงหรือเวลาการนำเสนอทั้งนี้เป็นการตรวจเช็คและเก็บข้อมูลไว้ เพื่อนำไปศึกษาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

2. ข้อมูลประเภทบุคคล ผู้วิจัยจะเทียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ควบคู่กับข้อมูลทางด้านการรายการโทรทัศน์ที่ได้สำรวจไว้แล้ว เพื่อตรวจสอบถึงลักษณะของข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์ว่า ในเรื่องหรือรายการนั้นๆ ด้านรูปแบบการนำเสนอ หรือเนื้อหาของรายการ ตรงตามที่ได้ผู้วิจัยได้สำรวจไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงไร เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งบุคคล หรือในที่นี้คือ จากตัวเกษตรกร, เกษตรอำเภอ และเกษตรตำบล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาการให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์ ได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวม 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทรายการข่าวสารการเกษตรที่เผยแพร่ทางสื่อโทรทัศน์ เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงโครงสร้างด้านเนื้อหา รูปแบบ และวิธีการนำเสนอรายการ โดยวิเคราะห์จากเนื้อหารายการที่ออกอากาศจริงทางสื่อโทรทัศน์ ทั้งนี้การวิเคราะห์รายการเพื่อนำไปประกอบการวิจัยกับสื่อบุคคล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทบุคคล เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงทัศนคติ ความต้องการ ความพึงพอใจ พฤติกรรมการเปิดรับ รวมไปถึงปัญหา และประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์เพื่อการเกษตร

จากการวิเคราะห์ประเด็นที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจะศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับรายการด้านการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์ของกลุ่มเกษตรกรอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมไปถึงทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อรายการด้านการเกษตรที่ออกอากาศในช่วงเวลานั้น นอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึงตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการเปิดรับรายการของเกษตรกรด้วย โดยศึกษาผ่านคำให้สัมภาษณ์ประกอบกับข้อมูลของรายการด้านการเกษตรที่ผู้วิจัยได้ศึกษาก่อนลงสัมภาษณ์กับกลุ่มเกษตรกร

วิธีการนำเสนอข้อมูล

จากการศึกษาเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตร นำเสนอโดยเริ่มจากโครงสร้างรูปแบบ เนื้อหารายการ วิธีการนำเสนอรายการด้านการเกษตรแบบคร่าวๆ ของรายการด้านการเกษตร เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับประกอบข้อมูลที่ได้จากเกษตรกร ได้แก่พฤติกรรมการเปิดรับรายการด้านการเกษตร ความพึงพอใจ ความต้องการ ปัญหาและอุปสรรคทั้งด้านตัวเกษตรกรเองไม่ว่าจะเป็น ความรู้พื้นฐาน ช่วงเวลาเปิดรับ ฯลฯ และปัญหาการเปิดรับรายการอันเกิดจากรายการด้านการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเนื้อหา ช่วงเวลา ตัวพิธีกร วิธีการนำเสนอ ฯลฯ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้เหล่านี้ ให้เห็นถึงลักษณะของทัศนคติและพฤติกรรมอันเกิดจากการเปิดรับรายการด้านการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์ โดยวิธีการนำเสนอจะอยู่บนพื้นฐานของการใช้หลักการอ้างเหตุผลตามแนวคิดของ Toulmin (1964) (อ้างใน อุทัยวรรณ อินทรโต, 2535 : 38) ซึ่งได้เสนอว่าในการอ้างเหตุผลเพื่อนำมาสู่ข้อสรุปนั้น (Claim) จะต้องมีส่วนที่เป็นข้อมูล (Data) และจากข้อมูลนั้นๆ จะต้องมีส่วนแสดงเหตุผล (Warrant) หรือข้อกำกับเพื่อที่จะทำให้ข้อสรุปที่ได้มีความน่าเชื่อถือ

บทที่ 4

ผลของการวิจัย

การวิจัยแบบ Indepth Interview เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเหมาะที่จะใช้ถามถึงความรู้สึกนึกคิดที่ลึกซึ้ง โดยเฉพาะทางด้านเหตุผล แรงจูงใจ ซึ่งไม่สามารถจะหารายละเอียดได้จากการทำวิจัยแบบสำรวจหรือแบบทดลอง เพราะคำตอบที่ได้มาจากการสนทนานั้น สามารถให้ข้อมูลได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

ในงานวิจัยนี้ มีกลุ่มตัวอย่างสำหรับ Indepth Interview จำนวน 102 คน ซึ่งถือหลักว่ากลุ่มตัวอย่างจะต้องเข้าข่ายดังที่กำหนดไว้แล้วในบทต้นๆ โดยก่อนเริ่มต้นการสนทนาผู้วิจัยจะแนะนำตัวเองเพื่อให้เกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น

ในการเสนอผลของการศึกษาวิจัย สามารถแยกเสนอได้เป็น 5 หัวข้อดังต่อไปนี้คือ

1. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์
2. ความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์
3. ความพึงพอใจจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์
4. ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการกับพฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจ
5. ปัจจัยต่างๆ ที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข

โดยที่ในแต่ละประเด็นจะเสนอผลการศึกษาวิจัยแยกตามประเด็นคำตอบในแต่ละประเด็นตามลำดับความมากน้อยของผู้เสนอความคิดเห็นในขอบข่ายของประเด็นนั้นๆ

1. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์

สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง นั้น ส่วนใหญ่พบว่ามักเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ส่วนมากในช่วงเวลา 17.00 – 20.30 น. โดยส่วนมากจะมีกิจกรรมที่ทำไปด้วยขณะดูเช่น รับประทานอาหาร หรือประกอบกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทางการเกษตรไปด้วย โดยสถานีโทรทัศน์ช่องที่เลือกรับชมยังคงเป็นสถานีที่เน้นความบันเทิงเป็นหลักนั่นคือช่อง 3 สำหรับสถานีโทรทัศน์ช่องที่ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรมากที่สุดคือ ช่อง 9

และช่อง 5 ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากเป็นช่วงเวลาที่เกิดการว่างเว้นจากภารกิจงานประจำวัน และเมื่อกล่าวถึงลักษณะเนื้อหาที่น่าสนใจมักเป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่ประสบความสำเร็จนำมา ออกอากาศ ทำให้เกษตรกรสนใจและสำหรับความเป็นไปได้ในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์นั้นน้อย มากทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ซึ่งข้อมูลที่น่าสนใจในด้านต่างๆ สามารถแยกเป็น ประเด็นย่อยๆ ได้ดังนี้คือ

1.1 ช่วงเวลาที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ทั่วไป จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและ การอภิปรายกลุ่ม เกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์โดย ทั่วไปในช่วงเวลาประมาณ 17.00 น. – 20.30 น. ในอัตราส่วนที่มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีช่วง เวลา ประมาณ 20.30 น. – 22.00 น. ซึ่งเป็นช่วงของละครในอัตราส่วนที่ไม่ต่างกันมากนัก นอกจากนี้ สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาที่เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ยังมีข้อมูลจากเกษตรกร บางกลุ่มซึ่งมีโอกาสรับชมรายการต่างๆ ได้ในช่วงเช้า นั่นคืออยู่ระหว่าง 5.00 น. – 7.00 น. ถึงแม้จะมี อัตราส่วนที่น้อยมากก็ตาม แต่ประชากรกลุ่มนี้ก็ได้ให้เหตุผลไว้อย่างน่าสนใจ

นายสน เมืองแก้ว หนึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงเวลาในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่ อยู่ระหว่างช่วงเวลาที่ได้ข้อมูลมากที่สุด

“ได้รับชมรายการโทรทัศน์ช่วงเย็นๆ ของวัน ประมาณ 5 โมงเย็น ถึงประมาณ 2 ทุ่มจึงปิด ตนเองไม่ค่อยชอบดูละคร แทบไม่ได้ดูเลย จะเป็นพวกแม่บ้านกับเด็กๆ เขาดูกัน อีกประการหนึ่งคือ พอถึงรุ่งเช้าตนเองต้องออกไปทำงานแล้ว จึงทำให้ช่วงเช้าๆ นี้ก็ไม่ได้ดูอีกเหมือนกัน ...”

(สัมภาษณ์ : สน เมืองแก้ว 16/1/43)

สำหรับนายสุวรรณ เตียมสติ หนึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่มีเวลารับชมแตกต่างจากข้อมูลส่วนใหญ่ ได้ให้เหตุผลว่า

“ช่วงเย็นต้องทำงาน พอกลับมาบ้านทำกิจวัตรประจำวัน อาบน้ำ ทานข้าว ก็เข้านอนแล้ว จะได้ดูรายการโทรทัศน์ช่วงตี 5 ถึงราวๆ ตี 2 เพราะตนเองมักตื่นนอนตอนดึก ก็มานั่งดูสักพัก ชอบดู พวกรายการเกษตร เพราะพอได้พบอะไรใหม่ๆ ก็จะชอบนำมาปฏิบัติด้วย เห็นเขาปลูกได้ ได้ผลผลิต ดี หรือสวยงาม สมกับที่เขาพยายามก็เลยอยากทำอยากปลูกได้อย่างเขา”

(สัมภาษณ์ : สุวรรณ เตียมสติ 13/1/43)

1.2 กิจกรรมที่ทำไปด้วยขณะรับชมรายการโทรทัศน์ สำหรับพฤติกรรมที่สามารถวัด ความตั้งใจในการรับชมรายการโทรทัศน์นั้น การศึกษาถึงกิจกรรมต่างๆ ขณะเปิดรับชมรายการโทรทัศน์สามารถเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสนใจของบรรดากลุ่มตัวอย่างได้เป็นอย่างดี จากการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีกิจกรรมอื่นทำไปด้วยขณะรับชมรายการโทรทัศน์เป็นส่วนน้อยโดยมีอัตราส่วนไม่ต่าง

จากการนั่งรับชมเพียงอย่างเดียวเท่าไรนัก นั่นคือในกลุ่มตัวอย่าง 102 คน มีผู้นั่งชมรายการโทรทัศน์ โดยทำกิจกรรมอื่นไปด้วยเป็นจำนวน 54 คน โดยที่เหลืออีก 48 คน เป็นการนั่งรับชมเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ทำกิจกรรมอื่นขณะรับชมรายการโทรทัศน์ไปด้วย สามารถแยกหลักๆ ได้ดังนี้คือ รับประทานอาหารไปด้วย 29 คน ทำงานที่เกี่ยวกับการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการถักแห มัดผัก เลี้ยงไก่ ฯลฯ จำนวน 11 คนที่เหลืออีก 4 คน ค้าขายไปด้วยเพราะเป็นอาชีพเสริม

นางบุญเฉลา พรหมอินทร์ ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่ทำไปด้วยขณะเปิดรับรายการโทรทัศน์ ดังนี้
 “..ได้รับชมรายการโทรทัศน์ก็ตอนเย็นๆ เวลาประมาณ 16.00 น. ถึง 17.00 น. ก็จะทำอาหารมื้อเย็นให้คนงานไปด้วย ทำไปก็ดูไปเรื่อยๆ โดยจะหันโทรทัศน์เข้าหาตนเอง จะได้ดูได้สะดวก เนื้อหาใดที่สะดุดหูเรา ที่เราเห็นว่าพอจะทำได้ ก็ที่ตั้งใจฟัง ตั้งใจดูเป็นพิเศษ เรื่องใดที่คิดว่ายาก เกินกว่าเราจะปฏิบัติได้ เรื่องนั้นก็ชมผ่านไป นอกจากนี้ช่วงกลางวันบางวันก็ได้ดู ถ้าหากไม่ได้เข้าไปดูงานในไร่..”

(สัมภาษณ์ : บุญเฉลา พรหมอินทร์ 28/1/43)

นายศิริ โยธี ซึ่งมีกิจกรรมที่ต้องทำไปด้วยขณะเปิดรับรายการโทรทัศน์ นั่นคือการที่มีอาชีพเสริมด้วยการค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ไปด้วย ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ดังนี้

“ส่วนใหญ่จะได้รับชมรายการโทรทัศน์ไม่เป็นเวลา จะได้ชมจริงๆ ช่วงเวลาประมาณ หุ่่มกว่าๆ ถึงสองหุ่่ม ซึ่งเป็นช่วงจะปิดร้าน ช่วงนั้นก็เริ่มได้ดูบ้าง ถ้าช่วงเย็นๆ จะมีลูกค้ามาซื้อของกันมาก เพราะส่วนใหญ่ จะนำไปประกอบอาหารมื้อเย็น ก็ต้องขายของ หากจะพูดถึงวันที่ได้ดูมากๆ ก็วันถ่ายทอดชกมวย ได้นั่งดูมากหน่อย..”

(สัมภาษณ์ : ศิริ โยธี 21/2/43)

1.3 สถานีโทรทัศน์ช่องที่รับชมบ่อยที่สุด สำหรับสถานีโทรทัศน์ช่องที่กลุ่มตัวอย่างรับชมบ่อยๆ นั้น ยังคงเป็นสถานีโทรทัศน์ช่องที่เน้นเนื้อหาด้านความบันเทิงเสียเป็นส่วนใหญ่โดยสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 นำมาเป็นอันดับ 1 ตามมาด้วยสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ช่อง 5 ช่อง 9 ITV และ ช่อง 11 ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดต่างๆ ที่สำคัญคือเรื่องของความชัดเจนของสัญญาณภาพ และความต้องการรับชมรายการด้านความบันเทิงของสมาชิกส่วนใหญ่ของครอบครัว

โดยนายสวาท ได้ให้ข้อมูลถึงความจำเป็นที่ไม่สามารถรับชมสถานีโทรทัศน์ช่องที่ตนเองสนใจได้ ดังนี้คือ

“หากจะกล่าวไปแล้ว ในครอบครัวก็ไม่ได้มีแต่เราเพียงคนเดียว แม้บ้านก็อยากจะดูช่อง 7 ซึ่งจะเน้นดูละครเสียส่วนใหญ่ ซึ่งลูกๆ เองก็อยากจะดูช่อง 7 เช่นกัน แต่โดยส่วนตัวแล้วอยากจะดู ITV มากกว่า เพราะมีรายการข่าว เยอะดี แต่ก็ต้องดูช่อง 7 ตามเขา”

(สัมภาษณ์ : สวาท ดอกสันทียะ 5/1/43)

จากข้อมูลของนายสวาท จะเห็นได้ว่า นอกเหนือจากที่ว่าเรื่องของความชัดเจนของสัญญาณภาพที่เป็นปัญหา อุปสรรคสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเลือกชมสถานีโทรทัศน์ช่องที่ตนเองสนใจได้แล้ว ที่สำคัญคือการเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ต้องเล็งเห็นความสุขของสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นเกษตรกรหัวหน้าครอบครัวต้องเสียสละแก่บรรดาสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นภรรยา และลูกๆ เพื่อให้ได้ชมรายการด้านความบันเทิง

1.4 สถานีโทรทัศน์ช่องที่รับชมรายการด้านการเกษตรบ่อยที่สุด สำหรับสถานีโทรทัศน์ช่องที่เกษตรกรได้รับชมรายการด้านการเกษตรบ่อยที่สุด คือช่อง 9 และช่อง 5 รองลงมาคือช่อง 7 ช่อง 11 และ ITV ตามลำดับ สำหรับสถานีโทรทัศน์ช่องที่กลุ่มตัวอย่างได้รับชมรายการด้านการเกษตรมากที่สุดนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานีโทรทัศน์ช่องที่เกษตรกรได้ดูมากที่สุดด้วย นั่นคือช่อง 3 แต่ทั้งนี้สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ไม่มีรายการที่เข้าข่ายรายการด้านการเกษตรของงานวิจัยในครั้งนี้จึงทำให้เกษตรกรไม่มีโอกาสได้รับชมรายการด้านการเกษตรจากช่องดังกล่าว จากข้อมูลที่ทำการศึกษาวิจัยพบว่า สถานีโทรทัศน์ช่องที่เกษตรกรได้รับชมรายการด้านการเกษตรมากที่สุดคือช่อง 9 และ ช่อง 5 นั้นมีจำนวนไม่แตกต่างกันนัก ทั้งนี้เพราะช่วงเวลาออกอากาศของรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรของสถานีทั้ง 2 ช่อง อยู่ในช่วงเวลาที่เกษตรกรมีเวลาพักผ่อนพอดี นั่นคือช่วงเวลาบ่าย และเวลาเย็น เพียงแต่เกษตรกรไม่สามารถติดตามได้ตลอดเพราะข้อจำกัดที่ว่าส่วนใหญ่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีเวลาได้เปิดรับชมช่วงท้ายๆ ของรายการไปแล้ว ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนหรือไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างจริงจังได้เท่าที่ควร

นอกจากนี้ รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรของ ITV ช่วงเย็นๆ ก็มีเช่นกัน แต่ส่วนใหญ่กลุ่มเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ไม่ได้ติดตามดูอากาศที่เป็นเครื่องรับของ ITV ดังนั้นจึงทำให้จำนวนการรับชมรายการช่อง ITV ลดน้อยลงไปด้วย ทั้งที่เวลาออกอากาศก็ตรงกับเวลาของกลุ่มตัวอย่าง และมีออกอากาศทุกวันจันทร์ – ศุกร์ ด้วย ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 และ ช่อง 5 กลายเป็นสถานีโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับชมรายการด้านการเกษตรจาก 2 ช่องนี้ มากที่สุด

1.5 เหตุผลที่เปิดรับชมรายการด้านการเกษตร เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเกือบทุกคน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลของการเปิดรับชมรายการด้านการเกษตรว่า ไม่ได้เจาะจงติดตามดูรายการนัก ที่เกษตรกรได้มีโอกาสเปิดรับชมรายการด้านการเกษตรเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ เรื่องของช่วงเวลาที่มีส่วนสำคัญทำให้มีโอกาสได้เปิดรับชมรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ส่วนใหญ่เกษตรกรบังเอิญเปิดโทรทัศน์มาเจอรายการด้านการเกษตรในช่วงเวลาดังกล่าวและเมื่อพบรายการด้านการเกษตร ส่วนใหญ่มักจะชมต่อไป และส่วนหนึ่งของเกษตรกรซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าที่บังเอิญเปิดมาเจอ

รายการด้านการเกษตรนั้น ให้ข้อมูลว่าจะเปลี่ยนช่องไปดูโทรทัศน์ช่องอื่น ทันทีหากเป็นเรื่องที่ตนเองไม่สนใจ

นางเจลา เป็นหนึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่มีความสนใจเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ถึงแม้จะไม่ได้ติดตามจนจดจำรายการได้ก็ตาม

“.. ส่วนมากจะได้รับชมรายการข่าวเป็นส่วนใหญ่เพราะเหตุผลโดยส่วนตัวไม่ชอบรายการละครหรือรายการเกมโชว์ เห็นว่าเป็นเรื่องไร้สาระ และอีกประการหนึ่งคือคิดว่าตนเองเป็นเกษตรกร ต้องการชมรายการที่ให้ข้อมูลด้านการเกษตรมากกว่า เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพของตนเอง นอกจากนี้ต้องการรีบพักผ่อน เพื่อสามารถประกอบภารกิจการงานในวันรุ่งขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

...เหตุผลที่ต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาหรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่างๆ เพราะตนเองเป็นคนแพ้สารเคมีเป็นสำคัญ...

...จากข้อมูลที่ได้รับชมจากรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง เช่นเรื่องของการใช้สารธรรมชาติแทนยาหรือสารเคมีปราบศัตรูพืชที่มีขายตามท้องตลาด ซึ่งมีความเห็นว่า นอกจากราคาต้นทุนที่ต่ำกว่าแล้ว ยังมีความปลอดภัยมากกว่า และทำเองได้สะดวก...

...มีความรู้สึกโดยส่วนตัวว่า ไม่ชอบละครในปัจจุบันหรือรายการด้านความบันเทิงไม่ว่าจะเป็นเกมโชว์ หรือตลกที่ออกอากาศทางสื่อโทรทัศน์ นอกจากนี้เห็นว่าหากต้องการผ่อนคลาย ควรดูรายการหรือเทปตลกจะให้ความรู้สึกผ่อนคลายมากกว่ารายการโทรทัศน์ในปัจจุบัน ...”

(สัมภาษณ์ : บุญเจลา พรหมอินทร์ 28/1/43)

นายประสงค์ เป็นอีกผู้หนึ่งที่ให้เหตุผลที่ได้รับชมรายการด้านการเกษตรว่าเพราะความบังเอิญเปิดมาเจอเป็นหลัก โดยให้เหตุผลประกอบไว้ดังนี้

“...ส่วนมากการได้รับชมรายการโทรทัศน์ จะเป็นลักษณะบังเอิญเปิดไปดู ซึ่งไม่ได้ติดตามอย่างจริงจัง สาเหตุเพราะ ไม่มีเวลา เราทำงานมาทั้งวัน ค่ำมาก็พักผ่อนแล้ว อีกอย่างเราคนอายุเยอะ ส่วนมากจะตื่นตอนดึกๆ มักจะตื่นตีสองตีสาม ลูกมาดูของ มีมอเตอร์ไซด์ก็มาดู มีอีแต๊ก (รถไถนา ต่อฟ่วงกระบะใช้บรรทุกของ) ก็มาดูว่าของของเราอยู่หรือเปล่า มักนอนไม่ค่อยหลับ สำหรับเวลากลางวันก็จะออกไปทำนา ออกไปหากิน...”

(สัมภาษณ์ : ประสงค์ สุขชี้เหล็ก 28/1/43)

สำหรับเหตุผลที่เปิดรับชมรายการด้านการเกษตรอีกประการคือการติดตามตั้งใจชม มีกลุ่มตัวอย่างเพียง 14 คนจากทั้งหมดที่พยายามติดตามรับชมรายการจนจดจำรายการได้แม่นยำ 3 คนใน 14 คน ติดตามชมรายการ “เกษตรลูกทุ่ง” ของ สถานีโทรทัศน์ช่อง ITV เหตุผลคนหนึ่งกล่าวว่า

เพราะรับชดกกว่าทุกช่อง ส่วนอีก 2 คนกล่าวว่า เป็นเพราะผลพวงจากการติดตามข่าวสารต่างๆ ด้วย จึงเปิดชมช่อง ITV จนมาพบรายการเกษตรดังกล่าวจึงสนใจติดตาม และเพราะรายการเกษตรลูกทุ่ง ออกอากาศตอนเย็นเป็นช่วงที่กลับมาจากทำงานพอดี ที่สำคัญเกษตรลูกทุ่งมีทุกวันจันทร์ ถึงวันศุกร์ จึงทำให้พบเจอรายการบ่อยๆ สำหรับกลุ่มตัวอย่างอีก 4 คน ติดตามชมรายการ “ไม่ลองไม่รู้” อย่าง เหนียวแน่น 1 ใน 4 คนกล่าวว่าติดใจพิธีกร เด่นดอกประดู่และให้เหตุผลว่าติดตามรายการ ไม่ลองไม่รู้ เพราะชอบที่ เด่นดอกประดู่ และพรรคพวกมีการเล่นตลกๆ แทรกมาในรายการด้วย สำหรับกลุ่มตัวอย่างอีก 3 คนติดตามชมรายการ ไม่ลองไม่รู้เพราะเป็นช่วงเวลาที่ตรงกับเวลากลับมาพักผ่อนพอดี และได้พบรายการบ่อย จึงสามารถจดจำรายการได้ และพิธีกรก็เป็นดาราตลกที่ตนรู้จักพบเห็นตาม รายการโทรทัศน์มาก่อนจึงมีความคุ้นเคย และสนุกสนานจากการรับชมด้วย

สำหรับ กลุ่มตัวอย่างอีก 3 คน ได้ให้ข้อมูลว่าติดตามชมรายการทั้งไม่ลองไม่รู้และรายการ ผู้ใหญ่บ้านดำดี ในอัตราส่วนเท่าๆ กัน เพียงแต่ 1 ใน 3 คนเห็นว่าชอบรายการ “ผู้ใหญ่บ้านดำดี” มาก เพราะจดจำพิธีกรที่เป็นนักพูดได้และดูมีความน่าเชื่อถือ ไม่เหมือนตลกแบบรายการไม่ลองไม่รู้ นอกจากนี้ อีก 2 คนกล่าวถึงเหตุผลที่ชื่นชอบรายการผู้ใหญ่บ้านดำดีมากกว่าเพราะมีโอกาสได้เปิดเจอ รายการนี้บ่อยกว่ารายการอื่น สำหรับเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอีก 3 คน ติดตามชมและจดจำรายการ “ลุงขี้ขลุ่ยสวนได้” เพราะเปิดรับชมรายการสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 เป็นประจำ โดยทั้งสอง คนให้เหตุผลว่า เป็นเพราะได้พักผ่อนจากการทำงานช่วงนั้นพอดี นั่นคือราวๆ 13.00 น. – 15.00 น. เพราะอากาศร้อน พอประมาณ 15.00 น. – 16.00 น. จึงกลับออกไปทำงานอีกครั้งเพราะอากาศเย็นลงแล้ว จึงมีโอกาสพบรายการนี้มากกว่ารายการอื่นๆ มีเกษตรกรที่ติดตามรับชมรายการช่อง 11 ที่สามารถจดจำรายการได้อีก 1 คนคือ รายการ “เกษตรพาที”

นางเฉลา ได้กล่าวถึงรายการด้านการเกษตรที่ชื่นชอบพร้อมเหตุดังนี้

“... จะชอบเด่น ดอกประดู่ ที่ตลกหน่อย รายการไม่ลองไม่รู้ ที่ชอบก็ตรงเขาพาไปดู ไปสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ดูว่าประเภทใดที่ตรงกับที่เราเพาะปลูกหรือทำอยู่ ก็จะตั้งใจดู จะชอบมาก ส่วนที่ไม่ค่อยจะสนใจก็คือตอนที่เขาทำตลก เพราะต้องการให้เขาซักถาม ให้ข้อมูลมากกว่า รู้สึกว่าเขาซักถามได้ตรงจุด ได้เนื้อหาสาระดีกว่า...”

(สัมภาษณ์ : บุญเฉลา พรหมอินทร์ 28/1/43)

นายสวาท ได้กล่าวถึงรายการด้านการเกษตรที่ชื่นชอบพร้อมเหตุผลที่ทำให้จดจำได้ไว้อย่าง น่าสนใจดังนี้

“...ชอบรายการผู้ใหญ่บ้านดำดี รายการไม่ลองไม่รู้ ก็เคยดู พิธีกรเด่น ดอกประดู่นี้แหละ อย่างผู้ใหญ่บ้านดำดีนี่ชอบเพราะเคยเห็นจากรายการโทรทัศน์หลายรายการว่าเขาเป็นนักพูด เป็น คล้ายๆ อาจารย์ ซึ่งรู้สึกว่าเขาพูดได้ดีเป็นวิชาการ น่าเชื่อถือ น่าสนใจ

...มีความเชื่อถือในตัวพิธีกร และคนที่เขาทำหรือปฏิบัติให้ดู ดูแล้วก็มีความรู้สึกอยากนำไป ปฏิบัติตาม พยายามจดจำเอาไว้ คิดว่าพิธีกรมีความน่าเชื่อถือ คิดว่าเขาเก่ง คนคนเดียวสามารถพูด ให้คนเป็นพัน เป็นล้านคนฟังได้ เขาเก่ง...”

(สัมภาษณ์ : สวาท ดอกสันเที๊ยะ 5/1/43)

นายพล หนึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่จดจำรายการด้านการเกษตรได้

“...จะได้ดูรายการลุงผู้ย้อยสวน ดูบ่อยจนสามารถจดจำได้ แต่มีความรู้สึกที่ว่า พิธีกรพูด บรรยายเร็วไป ดูไม่ค่อยทัน การตัดภาพไวเกินไปหน่อย อย่างลักษณะพิธีกรเดินๆ ไปพูดไป ก็ตัด ภาพไปอีกแล้ว ไปตรงนั้น แล้วก็กลับมาตรงนี้ แต่เวลาได้ดูแล้ว เราสนใจ อยากปฏิบัติได้ตามเขา สำหรับรายการอื่นๆ ก็จำไม่ค่อยได้”

(สัมภาษณ์ : งามพล บัวขาว 25/12/42)

1.6 ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์ ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ที่เกษตรกรได้รับการรับชมรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ลักษณะที่กลุ่มตัวอย่างพบมากที่สุด คือ ลักษณะของการนำเสนอบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ในวิชาชีพทางด้านเกษตรกรรม เช่น ลักษณะของการพาไปดูผู้ทำอาชีพด้านการเกษตรแล้วได้ผลดี ผู้ที่เป็นบุคคลตัวอย่างก็จะบรรยายถึง กรรมวิธีการต่างๆ ขั้นตอนการปฏิบัติและมีการบอกเทคนิควิธีการต่างๆ ในการปฏิบัติด้วย ว่าทำ อย่างไรจึงประสบผลสำเร็จ แต่ก็มีเกษตรกรอีกจำนวนหนึ่งเช่นกันที่เห็นว่าการให้ข้อมูลด้านเทคนิค นั้น ยังน้อยไป หรือบางอย่างบุคคลที่ประสบผลสำเร็จนั้นๆ ให้ข้อมูลได้ไม่หมด เมื่อนามาลองทำแล้ว มักไม่ประสบผลสำเร็จเช่นตัวอย่างที่นำมาเสนอให้ดู นอกจากนี้ ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ประเภทที่เป็นแนวคิดทฤษฎีทางการเกษตรใหม่ๆ เช่น เกษตรพอเพียง เกษตรผสมผสาน หรือไร่นา สวนผสม เป็นต้น นับว่าเหล่านี้ในช่วงเวลาที่ทำการวิจัย พบว่าเกษตรกรพบข้อมูลข่าวสารด้านนี้มาก และเกษตรกรเกือบทั้งหมดเห็นว่าเป็นประโยชน์ มีเพียงเกษตรกรส่วนน้อยมากที่เห็นว่า แนวคิดเหล่านี้สามารถทำได้เพียงเพื่อยังชีพและเพิ่มรายได้ได้เล็กน้อย หากต้องการทำอย่างจริงจังนั้น หรือว่า กรณีที่มีที่ดินจำนวนมากนั้น แนวคิดเหล่านี้มักใช้ไม่ได้ผล เกษตรกรส่วนนี้เห็นว่าแนวคิดหรือทฤษฎี เหล่านี้เป็นประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรรายย่อยเท่านั้น

สำหรับเรื่องของการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นเรื่องที่เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นประโยชน์มาก แต่ก็ไม่สนใจนักเพราะเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำไร่ ทำนา ดังนั้น วัตถุประสงค์ทางการเกษตรที่จะนำมาแปรรูปดังเช่นที่ปรากฏในสถานีโทรทัศน์นั้นจึงไม่มี หรือมีจำนวนน้อยเพียงพอบริโภคในครอบครัวเท่านั้น และเกษตรกรบางส่วนที่มีวัตถุประสงค์หรือผลผลิตทางการเกษตรก็มักได้ข้อมูลจากการเข้ากลุ่มต่างๆ ที่องค์กรของรัฐแนะนำ หรือส่งเสริม เช่นกลุ่มแม่บ้านประจำหมู่บ้าน เป็นต้น ดังนั้น ข้อมูลด้านการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรจึงไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์มากนักในกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้ อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญเพราะ การแปรรูปผลผลิตเป็นเรื่องที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นเรื่องของแม่บ้านมากกว่า โดยกลุ่มตัวอย่างที่เรากำหนดว่าต้องเป็นหัวหน้าครอบครัวนั้นเป็นเพศชายเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นข้อมูลด้านนี้จึงไม่ค่อยได้รับความสนใจมากนัก

เรื่องของการตลาด ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าข้อมูลด้านนี้ยังขาดไปและคิดว่าเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดที่เกษตรกรต้องการ นอกเหนือจากข้อมูลด้านเทคนิค เทคโนโลยีและวิธีการปรับปรุงและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และข้อมูลด้านอื่นๆ ทั้งนี้สืบเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาทางการตลาดมาก่อน จึงคิดว่าหากได้ข้อมูลด้านการตลาดจากสื่อโทรทัศน์มากๆ จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มของตน โดยทั้งทำยว่า จะต้องมีการรวมตัวกันของกลุ่มของตนให้ได้ด้วย

2 ความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์

สำหรับความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการจำนวนรายการมากกว่าที่เป็นอยู่ สำหรับรูปแบบการนำเสนอ นั้น โดยรวมๆ พบว่าต้องการให้นำเสนอเวลาเย็นๆ หรือก่อนข่าวภาคค่ำและเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยละเอียด โดยระยะเวลาในแต่ละครั้งต้องการให้เป็น ครึ่งชั่วโมง สำหรับพิธีกรต้องการนักวิชาการมากกว่า ส่วนความทันต่อเหตุการณ์ กลุ่มตัวอย่างไม่แสดงความต้องการในเรื่องนี้ชัดเจนนัก เมื่อพูดถึงเนื้อหาที่น่าสนใจ เรื่องของตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตรคือเรื่องที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่น่าสนใจในด้านต่างๆ โดยสามารถแยกเป็นประเด็นย่อยๆ ได้ดังนี้คือ

2.1 โอกาสในการนำข้อมูลไปใช้ จากการศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจำนวน 57 คน ได้มีโอกาสนำข้อมูลที่ได้จากรายการด้านการเกษตรไปใช้ประโยชน์ แต่กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ให้ข้อมูลว่า เป็นการนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนที่น้อยมาก หากเปรียบเทียบกับจำนวนเนื้อหาข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับชมซึ่งมีหลายๆ หัวข้อ โดยสาเหตุสำคัญที่ไม่มีโอกาสได้นำข้อมูลไปใช้นั้น เกษตรกรกลุ่มนี้ให้เหตุ

ผลว่า เป็นเพราะส่วนใหญ่เรื่องราวที่นำเสนอ นั้นเป็นคนละชนิดคนละประเภทกับที่เกษตรกรทำอยู่ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในเขตอำเภอท่าตะเกียบมีอาชีพทำไร่ เช่นไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด และทำนาเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่เนื้อหาที่นำเสนอ มักเป็นเรื่องราวของพืชยืนต้น ไม้ผลเช่น มะม่วง ขนุน ชมพู เป็นต้น หรือเป็นเรื่องราวของการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ เช่นเลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ฯลฯ ทำให้ข้อมูลที่ได้รับหรือคำแนะนำต่างๆ ส่วนมากเกษตรกรไม่สามารถนำมาใช้ได้ แต่ส่วนใหญ่ที่เกษตรกรได้มีโอกาสนำมาใช้เป็นประโยชน์นั้นคือ ข้อมูลในเรื่องของการป้องกันกำจัดโรคพืชต่างๆ หรือกรรมวิธีกำจัดแมลง โดยข้อมูลที่เกษตรกรกลุ่มนี้กล่าวถึงคือคำแนะนำเรื่องของการระบาดของโรค และแมลงต่างๆ และตัวยาหรือสารเคมีที่แนะนำให้ใช้กำจัดโรคหรือแมลงศัตรูพืชนั้นๆ ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่เกษตรกรจะมีการปลูกพืชยืนต้นหรือไม้ผลไว้ในบริเวณบ้านด้วย และมีการปลูกผักสวนครัวเสริมไปด้วย

ดังนั้นเกษตรกรจึงมีโอกาสได้นำข้อมูลที่ได้รับชมมาใช้ประโยชน์ หรือนำมาปฏิบัติได้บ้าง แต่ยังมีข้อจำกัดอื่นอีกนั่นคือเรื่องของเวลา เพราะเวลาส่วนใหญ่ต้องหมดไปกับอาชีพหลักไม่ว่าจะเป็นการทำไร่ ทำนา หรือเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น และข้อจำกัดที่สำคัญคือเรื่องของเงินทุนด้วย เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน ดังนั้น จึงมีปัญหาในการที่จะซื้อหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบต่างๆ ในการลงมือปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้นั้นมาปฏิบัติได้จริง หรือถึงแม้จะมีเกษตรกรบางคนให้ข้อมูลว่าได้พยายามดัดแปลง แต่ก็ทำให้ไม่สามารถได้ผลผลิตตามที่คาดหวังไว้ รองลงมาคือข้อมูลด้านการประยุกต์ ใช้พืชหรือวัสดุธรรมชาติมาทำเป็น ยาหรือปุ๋ย แทนการใช้ปุ๋ย หรือสารเคมี ที่มีอยู่ตามท้องตลาด ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจควบคู่ไปกับข้อมูลที่ได้เรื่องของการแนะนำโรคและแมลงศัตรูพืช และ ข้อมูลต่างๆ ไปอีกประปรายเช่น การแนะนำ การทาบกิ่ง การติดตา เป็นต้น

นายสมพงษ์ หนึ่งในกลุ่มที่ได้นำข้อมูลบางส่วนมาใช้ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“.. เคยลองนำเรื่องที่ได้รับชมจากรายการด้านการเกษตรมาใช้ เช่นเรื่องยา เคยใช้ยาตามที่เขาแนะนำ เวลาที่พืชของเราเป็นโรค แต่ส่วนมากแล้วไม่ค่อยได้ปฏิบัติตามมากนัก เพราะข้อจำกัดในเรื่องของสถานที่ และเงินทุน ซึ่งเราไม่มีทุนจำนวนมากอย่างตัวอย่างที่เขาแนะนำให้เราดู...”

(สัมภาษณ์ : สมพงษ์ หน่ายคอน 9/1/43)

นายรอย ก็ได้กล่าวถึงเรื่องของการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ดังนี้

“... มีการนำเนื้อหาที่ได้ดูมาลองปฏิบัติ เช่นการทำอย่างไรให้มะม่วงออกก่อนฤดู ซึ่งจะทำได้ราคาดี ก็ลองนำมาปฏิบัติ แต่ส่วนมากเรามีกงานอื่นด้วย ซึ่งทำไร่ด้วย ทำให้เราต้องแบ่งเวลาไปดูแลไร่ด้วย สำหรับที่ลองนำมาปฏิบัติ เช่นเรื่องมะม่วงก่อนฤดู สามารถได้ผลดีพอสมควร การนำมาปฏิบัติสามารถนำมาทำได้เป็นส่วนน้อย เพราะงานหรือประเภทของพืชที่เราเพาะปลูกอยู่ มันเป็น

คนละชนิดกัน อากาศหรือสภาพพื้นที่ก็ไม่เหมือนกัน เคยได้นำไปปรึกษากับเพื่อนบ้านด้วย อย่าง มะม่วงก่อนฤดูเขาก็นำไปทดลองก็ได้ผลเช่นกัน...”

(สัมภาษณ์ : ไรย์ ลือหล้า 5/2/43)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างอีก 45 คนกล่าวว่า ไม่มีโอกาสได้นำเรื่องราวเนื้อหาที่ได้รับชมมาปฏิบัติเลย เนื่องจากส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า มีปัญหาทางด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถเรียงลำดับความสำคัญมากน้อยของปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้เหตุผลไว้ดังต่อไปนี้ คือ

ปัญหาเรื่องของเงินทุน เป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เกือบทุกคนให้ข้อมูลว่า ข้อมูลเรื่องต่างๆ ที่ได้ดูจากรายการด้านการเกษตรไม่ว่าจะเป็นเรื่องเทคนิควิธีการแก้ปัญหาเรื่องของการแนะนำต่างๆ นั้นเป็นเรื่องราวที่ต้องซื้อหาเพื่อนำมาปฏิบัติ

นายดำรง หนึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาเรื่องเงินทุนไว้ดังนี้

“...เคยลองทำตามที่ได้รับชมจากรายการด้านการเกษตร แต่มีข้อจำกัดเรื่องของเงินทุน จึงได้เลิกปฏิบัติ เพราะทุนไม่มากอย่างที่เขานำมานำเสนอให้ชม ซึ่งถ้าหากมีทุนก็คิดว่าสามารถปฏิบัติตามได้ผลดีอย่างเขาได้ เรื่องแรงงานเราสามารถทำได้ แต่ติดขัดเรื่องของเงินทุนมากกว่า ซึ่งได้นำเรื่องต่างๆ ที่ได้ชมไปพูดคุยกับเพื่อนบ้านด้วย แต่ต่างก็ติดขัดปัญหาเรื่องเงินทุนเช่นกัน..”

(สัมภาษณ์ : ดำรง ระยาชัย 16/1/43)

ปัญหาเรื่องเวลา เพราะเกษตรกรกลุ่มนี้ให้เหตุผลว่าต้องทำงานหลักที่มีอยู่ และไม่มีเวลาดำเนินการข้อมูลที่นำมาปฏิบัติ

ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ เป็นปัญหาสำคัญที่เกษตรกรส่วนหนึ่งให้ข้อมูลว่ามีปัญหาขาดแหล่งน้ำ เป็นสำคัญ โดยเฉพาะหน้าแล้ง ซึ่งการจะทำการเพาะปลูกสิ่งใดเสริมนั้นก็จะเป็นสิ่งที่แทบเป็นไปได้ ส่วนฤดูฝนนั้นก็จำเป็นต้องเพาะปลูกทำอาชีพหลักของแต่ละคน ส่วนหนึ่งเห็นว่าเรื่องแหล่งน้ำไม่มีปัญหาเพราะบางหมู่บ้านสามารถเจาะบ่อบาดาลเนื่องจากมีเงินทุน บางหมู่บ้านอยู่ในตำแหน่งที่มีน้ำใช้ตลอดปี นอกจากนี้ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำอีกประการคือมีน้ำขังตลอดปีเพราะอยู่ในที่ต่ำ แต่เป็นส่วนน้อย เพราะสภาพภูมิประเทศของอำเภอท่าตะเกียบส่วนมากมีลักษณะเป็นเนินน้อยใหญ่ พื้นที่ราบมีจำนวนน้อยมาก บางส่วนที่เป็นช่องเขาและอยู่ในระดับต่ำจึงมีน้ำขังตลอด นับเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ไม่สามารถเพาะปลูกอะไรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นายมังกร หนึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ข้อมูลว่า ข้อจำกัดในการที่จะนำเนื้อหาสาระที่ได้จากรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ที่สำคัญคือ

“..เรื่องที่ได้รับชมจากรายการเคยเจอหลายเรื่อง ซึ่งคิดว่ามีประโยชน์มาก แต่เราไม่สามารถนำมาปฏิบัติหรือนำมาใช้ได้จริง จะเห็นว่ารายการต่างนำเสนอคนที่ประสบผลสำเร็จมาออกอากาศให้ได้ชม ซึ่งเราก็ทราบที่ดีแต่เราก็ไม่มั่นใจนัก เพราะสถานที่ของเราไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนที่เขาแนะนำเสนอ เราขาดน้ำเป็นส่วนใหญ่ อีกประการหนึ่งเป็นปัญหาในเรื่องของเงินทุน จะเห็นว่าเขามีทุนใช้ทุนจำนวนมากในการที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ เป็นข้อจำกัดที่สำคัญของเรา อีกประการ จะสังเกตว่าคนที่ไม่ประสบความสำเร็จ คนที่ประสบปัญหาเขาไม่เอามานำเสนอ จะนำเสนอแต่คนหน้าตาดี ฐานะดี ที่เขามีทุนอยู่แล้ว ซึ่งมันทำให้เรามีความรู้สึกกลัว กลัวว่าจะทำไม่ได้ไม่ประสบความสำเร็จ เช่นเขา...”

(สัมภาษณ์ : มังกร ปีจจยเก 16/1/43)

ปัญหาเรื่องพื้นที่ พื้นที่จำนวนมากนับเป็นอุปสรรคสำคัญ เพราะเกษตรกรส่วนหนึ่งครอบครองพื้นที่ นับเป็นร้อย ไร่ การตัดสินใจทำพืชไร่ซึ่งไม่ต้องดูแลมากนักจึงเป็นทางเลือกที่เกษตรกรกลุ่มนี้เลือกปฏิบัติ การจะเปลี่ยนมาเพาะปลูกพืชสวนหรือทำสิ่งอื่นใดซึ่งต้องใช้เวลาดูแล ใส่ใจมากกว่าที่ปฏิบัติอยู่จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ แม้แต่การแบ่งสรรที่ดินบางส่วนมาทำเกษตรกรกลุ่มนี้เห็นว่า นั่นถือเป็นการเพิ่มภาระด้วยเช่นกัน เพราะจะต้องทำงานประจำแล้วยังต้องแบ่งเวลามาทำงานเสริมอีกด้วย นอกจากนี้พื้นที่น้อยก็ถือเป็นอุปสรรคด้วยเช่นกัน เพราะเกษตรกรส่วนนี้ให้เหตุผลว่า การจะตัดสินใจแบ่งสรรพื้นที่มาทำสิ่งแปลกใหม่ นับเป็นเรื่องที่เสี่ยงเพราะขาดเวลาที่จะได้ศึกษาข้อมูลทีละเอียดลึกซึ้ง และเพราะมีข้อมูลหรือความถนัดในการประกอบอาชีพเดิมๆ อยู่แล้ว สำหรับปัญหาเรื่องพื้นที่ที่พบอีกประการคือพื้นที่บางส่วนอยู่ในสภาพที่พื้นดินเสื่อมโทรม เพาะปลูกสิ่งใดไม่ค่อยเจริญงอกงามเท่าที่ควร เพราะเกษตรกรหรือกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เพาะปลูกอย่างไรก็ตามทำอย่างนั้นมาตลอด เช่นปลูกมันหมุนเวียนอยู่อย่างนั้น ทำให้สภาพพื้นดินค่อยๆ เสื่อมสภาพลงไป การจะหันมาเพาะปลูกพืชอื่น จึงจำเป็นที่จะต้องทำการบำรุงสภาพพื้นดินเสียก่อน ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาและเงินทุนจำนวนมาก จึงเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้รับชมนำมาใช้ประโยชน์ได้

สำหรับ นายทม หนึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ข้อมูลว่า ไม่มีโอกาสได้นำเนื้อหาสาระที่ได้จากรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยได้ให้เหตุผลอธิบายไว้ว่า

“.. สำหรับเนื้อหาที่ได้รับชมตอนนี้เรายังไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้เต็มที่ เพราะมีปัญหาเรื่องของเงินทุน และสถานที่ อีกประการหนึ่ง พื้นที่ของเราไม่สามารถเพาะปลูกหรือปฏิบัติได้เหมือนกับที่เขาแนะนำ ซึ่งสภาพพื้นที่ตรงนี้ ด่ำมาก น้ำแฉะ น้ำขังตลอดปี แม้จะไม่ถึงกับท่วมก็ตาม เคยได้ชมเรื่องของไร่นาสวนผสมก็ต้องการปฏิบัติเช่นกัน โครงการต่างๆ ที่เขานำมาให้ได้ชมก็คิดว่าดี มีประโยชน์ แต่ที่ได้ทำกับทุกวันนี้เห็นติดหนึ่กันเสียส่วนมาก ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ให้ความช่วย

เหลือให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่องจริงจัง จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติได้สมบูรณ์แบบอย่างที่เขาว่า
เสนอ...”

(สัมภาษณ์ : ทม จันทระเดช 16/1/43)

ปัญหาเรื่องแรงงาน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้ถูกกำหนดให้เป็นหัวหน้าครอบครัว ดังนั้นกลุ่ม
ตัวอย่างที่มีปัญหาเรื่องแรงงานที่จะนำมาใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมกลุ่มนี้ จึงเป็นกลุ่มที่
เป็นหัวหน้าครอบครัวที่บุตรหลานมักออกไปทำงานต่างถิ่น หรือหลังเลิกเข้าไปสู่ภาคอุตสาหกรรม
คือไปทำงานโรงงานเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ปัญหาเรื่องแรงงานเป็นปัญหาที่พบน้อยมากในการศึกษา
วิจัยครั้งนี้ เพราะมีจำนวนน้อยมาก คือพบปัญหาแรงงานเพียง 3 ครัวเรือน เท่านั้นจากกลุ่มตัวอย่าง
ทั้งหมด แต่เป็นที่น่าสนใจว่า หากประเทศไทยซึ่งส่วนใหญ่ประชาชนยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม
นั้น พัฒนาไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นเท่าใด คาดว่าผู้ประกอบการเกษตรกรรมจะต้องประสบ
ปัญหาเรื่องของการขาดแคลนแรงงานมากขึ้นเป็นเงาตามตัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นายสุข อีกหนึ่งในกลุ่มเกษตรกรที่ไม่มีโอกาสได้นำเนื้อหาสาระที่ได้จากการรับชมมาใช้ให้
เป็นประโยชน์ได้ให้เหตุผลไว้ดังนี้คือ

“..รายการที่ได้รับชมเขาไปสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ แล้วมีการสาธิตให้ดูด้วย มีความรู้สึกดีใจที่มี
เรื่องราวต่างๆ มานำเสนอให้เห็น แต่เราก็ไม่สามารถทำได้เช่นเดียวกับเขา สาเหตุสำคัญเพราะเรา
จดจำรายละเอียดไม่ได้ครบถ้วน ซึ่งเขาก็อธิบายได้ดีแล้ว เพียงแต่เราฟังไม่ทัน จดจำไม่หมด ครั้นจะ
โทรศัพท์ไปสอบถามข้อมูล รายละเอียด บ้านเราก็ไม่มีโทรศัพท์...”

(สัมภาษณ์ : สุข เพชรสังหาร 20/1/43)

จากข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกาเปิดรับข้อมูลข่าวสารและข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรผ่าน
สื่อโทรทัศน์ จะเห็นได้ว่า ลักษณะการเปิดรับสารของกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับทฤษฎีการเปิดรับข่าว
สารของ เมอร์ริลล์ และโลว์เวินสไตน์ (Merrill and Lowenstein, 1971) โดยได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญ
ประการหนึ่งที่ทำให้ผู้รับข่าวสารแต่ละบุคคลจะมีระดับการเปิดรับสื่อ และข่าวสารที่แตกต่างกันไป
นั่นคือปัจจัยพื้นฐานในเรื่องของ ประโยชน์ใช้สอย ซึ่ง เมอร์ริลล์ และโลว์เวินสไตน์ ได้กล่าวไว้ว่า โดยพื้น
ฐานของมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว ดังนั้น ในฐานะที่เป็นผู้รับสาร จึงต้องแสวงหาและใช้ข่าวสารบาง
อย่างที่จะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัย นั่นคือถึงแม้ว่ากลุ่มตัว
อย่างจะมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ทำให้ลักษณะ
การเปิดรับชมส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของ ความบังเอิญ มากกว่าที่จะตั้งใจเจาะจง เปิดรับชมราย
การใดอย่างจริงจัง แต่เมื่อเกษตรกรบังเอิญได้เปิดชม แล้วพบว่าเรื่องราวที่ได้รับชมนั้นเป็นประโยชน์

แก่ตนเอง เป็นเรื่องที่ตนเองสนใจก็จะตั้งใจติดตามชมอย่างสนอกสนใจ ซึ่งในลักษณะตรงกันข้าม หากเรื่องใดที่เกษตรกรคิดว่าไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานของตน หรือไม่มีประโยชน์แก่งานของตนก็มักจะผ่านเลยรายการนั้นๆ ไป ซึ่งแม้จะเป็นรายการเกษตรเองก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ เมอร์ริล และโลว์เวนสตีน ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

2.2 จำนวนรายการด้านการเกษตร จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการอภิปรายกลุ่ม เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 84 คนเห็นว่ารายการด้านการเกษตรที่มีอยู่มีจำนวนน้อยเกินไป ส่วนอีกจำนวน 18 คนเห็นว่าที่มีอยู่ก็มีจำนวนมากพอสมควร และในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่เห็นว่ามีมากนี้ให้เหตุผลว่าจำนวนรายการด้านการเกษตรควรมีจำนวนมากขึ้น เพราะส่วนใหญ่ตนเองไม่มีโอกาสได้รับชมรายการด้านเกษตรเพราะเวลาไม่ตรงกับช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรออกอากาศ โดยส่วนใหญ่ต้องการให้ออกอากาศในช่วงเวลาระหว่าง 17.00 – 19.30 น. นอกจากนี้เกษตรกรจำนวนถึง 97 คน เห็นว่าควรจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น ที่เหลืออีกจำนวน 5 คนเห็นว่าเท่าที่มีอยู่ทุกวันนี้ก็เพียงพอแล้วสำหรับการอภิปรายกลุ่มนั้นเกษตรกรทุกกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่ารายการด้านการเกษตรทุกวันนี้มีน้อยเกินไป โดยมีบางส่วนที่ไม่ออกความเห็นเพียงแต่บอกว่าช่วงเวลาออกอากาศตนเองอาจไม่มีโอกาสเปิดรับชม และทุกกลุ่มอภิปรายเห็นว่าควรเพิ่มจำนวนรายการและเพิ่มระยะเวลาของรายการในการออกอากาศแต่ละครั้งด้วย

นายพยอม เกษตรกรหนุ่มไฟแรงได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับจำนวนรายการเกษตรซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้ไว้ก่อนหน้าว่า

“.. สำหรับเรื่องของจำนวนรายการด้านการเกษตร มีความรู้สึกที่ไม่เยอะเลย เพราะคนส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรมากกว่าอุตสาหกรรม ฉะนั้น ชาวหรือรายการเกษตรน่าจะหลังไหลมาสู่สถานีโทรทัศน์หรือวิทยุให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อสื่อให้ชาวบ้านได้เข้าใจ ได้รับข้อมูลต่างๆ ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้ชาวบ้านได้เลือกเฟ้นวิชาการหรือหัวข้อตรงจุดสำคัญมาใช้ได้เยอะ มีตัวเลือกหรือโอกาสเลือกให้แก่เกษตรกรมากกว่านี้ หากจะพูดถึงจำนวนครั้งของการนำเสนอต่ออาทิตย์ โดยส่วนตัวคิดว่าควรจะเป็น 3 ครั้งต่อ 1 รายการ...”

(สัมภาษณ์ : พยอม ชื่นระรวย 10/1/43)

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ นายโอเหล็ง เกษตรกรผู้ผูกผันชีวิตจากการทำไร่ต่างๆ มาลงทุนปลูกมะขามหวานแทน โดยนายโอเหล็ง กล่าวว่า

“... เรื่องของจำนวนรายการมีความรู้สึกว่ามีน้อยเกินไป ต้องการให้มีมากกว่าที่เป็นอยู่ ยิ่งมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มทางเลือกปฏิบัติให้แก่ตัวเกษตรกรให้มากยิ่งขึ้น สำหรับเวลาในการนำเสนอ คิดว่าควรเป็นช่วงละคร อย่างช่อง 7 ช่วงนั้น เอมมาแทนละครไปเลยจะดีกว่า แต่คิดว่าคงเป็นไปได้ยาก

เพราะเกษตรกร หรืออย่างผมเอง กว่าจะกลับมาถึงที่พัก กลับมาถึงบ้าน ก็อยู่ในราวๆ ทุ่มสองทุ่มพอดี ซึ่งจะตรงกับเวลาการนำเสนอละครทุกช่องเลย”

(สัมภาษณ์ : โอเหล็ง โคจร 31/1/43)

นอกจากนี้ นายองอาจ ยังได้กล่าวถึงจำนวนรายการด้านการเกษตรพร้อมให้ข้อคิดที่สอดคล้องกันด้วยว่า

“.. จำนวนรายการด้านการเกษตร คิดว่ายังไม่พอ อย่างช่อง 7 นี่ผมดูอยู่ประจำ คิดว่ายังมีจำนวนน้อยเกินไป อยากให้มีหลายๆ รายการ แต่มีอุปสรรคเรื่องเป็นเวลา ซึ่งเราหรือตัวเกษตรกรเอง จะไม่ว่างดูเท่านั้น มีรายการด้านการเกษตรทุกช่องได้ยิ่งดี ไม่เจอช่องนี้ก็จะเจออีกช่องหนึ่ง...”

(สัมภาษณ์ : องอาจ พรหมบุตร 20/1/43)

จะเห็นว่า นายองอาจ พรหมบุตร ได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลดังกล่าวไว้ข้างต้นว่า ส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่าตนเองอาจไม่มีเวลาได้รับชมรายการด้านการเกษตร เพราะตนเองไม่ว่าง นอกจากนี้ นายทวี อีกหนึ่งเกษตรกรผู้ให้ความคิดเห็นถึงจำนวนรายการด้านเกษตรยังได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของจำนวนรายการด้านการเกษตรไว้ว่า

“...ผมว่ามันน้อย ไม่ค่อยเจอจริงๆ ไม่รู้มันออกอากาศตอนไหน เวลาเท่าไร อยากให้มีจำนวนรายการด้านการเกษตรมากกว่านี้ อีกประการคือเวลาให้มันมีเวลานำเสนอยาวๆ น้อย มีหลายๆ รายการก็ดี มีทุกช่องยิ่งดี เราสามารถเลือกดูได้ ช่องนี้ไม่ชดก็เปลี่ยนไปดูช่องอื่นได้...”

(สัมภาษณ์ : ทวี สันทาลุนัย 26/1/43)

2.3 เกี่ยวกับรูปแบบและการนำเสนอ รูปแบบการนำเสนอรายการด้านการเกษตรทางสถานีโทรทัศน์นั้น กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับรูปแบบและการนำเสนอในด้านต่างๆ ดังนี้

ก. ช่วงเวลาในการนำเสนอรายการ นั่นคือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้นำเสนอในช่วงเวลาก่อนข่าวเป็นส่วนใหญ่ นั่นคือช่วง เวลาระหว่าง 17.00 น. ถึงเวลา 19.30 น. ทั้งนี้เพราะเกษตรกรเกือบทั้งหมดให้เหตุผลตรงกันว่า ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่กลับมาจากการประกอบอาชีพ เป็นเวลาที่ได้กลับบ้านพักผ่อน ซึ่งหากจะนำเสนอช่วงหลังข่าวหรือหลังละครนั้นจะเป็นช่วงเวลาที่ดีเกินไป แต่ละคนต้องการพักผ่อนเพราะเหนื่อยล้ามาจากการการปฏิบัติงานมาตลอดทั้งวัน ทั้งนี้เพราะแต่ละคนต้องตื่นไปทำงานแต่เช้า หากตื่นสายอากาศจะร้อนเกินไปทำงานลำบากดังนั้น ช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะที่สุดที่เกษตรกรต้องการให้นำเสนอรายการด้านการเกษตร

นางแลโลม หนึ่งในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว กล่าวถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะนำเสนอรายการด้านการเกษตรไว้สอดคล้องกับข้อมูลโดยรวมคือ

“..เวลา 5 โมงกว่าๆ คิดว่าเหมาะสม แต่บางที่เราติดงาน มีรายการนั้นรายการนี้ เราก็ไม่ค่อยได้ดู ตามหลักก็ไม่ค่อยว่าง การที่จะมีเวลามาตั้งใจดูอย่างจริงจังค่อนข้างเป็นไปได้ยาก เพราะต้องทำอาหารเย็น และต้องทำงานประจำวันไปด้วย ไม่ว่าจะป็นรดน้ำผัก เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย แต่ปกติจะได้รับชมช่วงเย็น ซึ่งเวลาที่สมควรเป็นประมาณ 6 โมงเย็นถึง 1 ทุ่ม...”

(สัมภาษณ์ : แลโลม ม่วงอ่อน 22/1/43)

นายสุเทพ อีกหนึ่งเกษตรกรได้ให้ข้อมูลเรื่องช่วงเวลาออกอากาศไว้สอดคล้องกับข้อมูลส่วนใหญ่ที่ได้ ดังนี้

“โดยมากพวกเกษตรกรอย่างผมนี้จะว่างช่วงเวลาเย็น เพราะกลับจากไร่นากันมาช่วงเวลาประมาณ 6 โมงเย็น หรือกว่านั้น....”

(สัมภาษณ์ : สุเทพ สมศรี 5/1/43)

ข. เนื้อหาที่น่าสนใจ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการรับชมรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจงไปเลย เช่นในวันหนึ่งหากนำเสนอเรื่องปลูกถั่วก็เป็นการนำเสนอทุกขั้นตอนเกี่ยวกับถั่วตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การเตรียมดิน การดูแลรักษา การป้องกันโรค ฯลฯ ไปจนถึงตลาดรับซื้อ อย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อจะได้ข้อมูลที่ละเอียดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ยังให้เหตุผลว่า การนำเสนอเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยละเอียดเพียงเรื่องเดียวนั้น จะทำให้เกษตรกรผู้ได้รับชมไม่สับสน เพราะส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าสับสนจากหลายๆ รายการที่มีอยู่คือ นอกจากจะมีช่วงเวลาสั้นแล้ว ยังมีหลายเรื่องราวทำให้สับสน และไม่ได้รายละเอียดเท่าที่ควร มีบางส่วนที่ให้เหตุผลว่า เรื่องของเนื้อหา ต้องการให้รายการด้านการเกษตรนำเสนอ ครั้งละ 2 – 3 เรื่อง ทั้งนี้เพราะให้เหตุผลว่าต้องการรู้หลายๆ เรื่องแม้จะไม่ละเอียด แต่ต้องการนำมาเปรียบเทียบถึงความเป็นไปได้ในการจะคิดเรื่องหนึ่งเรื่องใดมาลองปฏิบัติ ซึ่งยังมีเหตุผลที่น่าสนใจอีกคือ เพราะหากนำเสนอเพียงเรื่องเดียวหากเป็นเรื่องที่ไม่สนใจหรือทำไม่ได้ หรือเคยรับชมมาแล้ว ก็จะเปลี่ยนไปชมช่องอื่น

นายพล ได้กล่าวถึงเรื่องของเนื้อหาที่น่าสนใจและความต้องการของตนไว้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลส่วนใหญ่ที่ได้ ดังนี้คือ

“.. ต้องการให้นำเสนอเป็นลักษณะเรื่องเดียวละเอียดเลย เช่นเรื่องของมะม่วง เคยได้ชมเป็นลักษณะ กำลังออกผล กำลังจะตัดให้ดู ก็ตัดภาพไปเรื่องของการใส่ปุ๋ย ตัดไป เรื่องเงาะเรื่องลำไย ซึ่งเป็นลักษณะค่อนข้างสั้น และไม่ต่อเนื่อง ซึ่งมีความเห็นว่า หากจะเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ควรเป็นเรื่องราวสั้นๆ จนจบอย่างละเอียดจะดีกว่า เช่นเรื่องของมะม่วงก็ตั้งแต่ปลูกลงไปเลย ว่ามีวิธีการดูแล

อย่างไร จะดูข้อดูแลอย่างไร มีแมลงศัตรูพืชอะไรบ้าง กำจัดอย่างไร หากเป็นลักษณะหลายเรื่องจะทำให้ดูได้ไม่ละเอียด ดูไม่ทัน...”

(สัมภาษณ์ : งามพล บัวขาว 25/12/42)

นอกจากนี้นายสมพงษ์ ยังได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอในมุมที่ต่างออกไป ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนน้อย แต่ก็ได้ให้เหตุผลไว้อย่างน่าสนใจว่า

“... ต้องการให้นำเสนอหลายๆ เรื่อง เพราะตัวเกษตรกรเองจะได้อะไรหลายๆ อย่าง ว่ามีวิธีการปฏิบัติอย่างไร จะได้นำมาทดลองได้ ประเภทไหนก็เลือกเอาตามต้องการ ซึ่งถ้าเป็นครั้งละเรื่องเดียว ถ้ามันตรงกับที่เราทำ เราก็จะให้ความสนใจ ต้องการรับชมรับทราบข้อมูลอย่างจริงจัง แต่หากไม่ตรงหรือไม่ใช่เรื่องราวที่เราสนใจ ทำให้ไม่ต้องการชมต้องการดู เพราะไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้...”

(สัมภาษณ์ : สมพงษ์ หน่ายคอน 9/1/43)

ค. ระยะเวลาในการนำเสนอ สำหรับเรื่องนี้นั้น เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ต้องการให้มีการนำเสนอในแต่ละครั้ง 30 นาที เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่ต้องการให้มีการนำเสนอ 1 ชั่วโมง แม้จะมีจำนวนน้อยกว่า แต่ก็ยังเป็นจำนวนที่ไม่ห่างกันมากนัก สำหรับช่วงเวลาอื่นๆ จำนวน น้อยมากที่ต้องการให้มีการนำเสนอ 2 ชั่วโมง ในแต่ละครั้ง และมีจำนวนเพียง 2 คนที่ต้องการให้มีการนำเสนอน้อยกว่า 30 นาที โดยให้เหตุผลว่า ไม่ค่อยมีเวลาได้ชมรายการโทรทัศน์นัก จำเป็นต้องทำงาน และพักผ่อนมากกว่า และคิดว่าเวลาเพียงเท่านี้ก็เพียงพอแล้ว

นายทวิ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ข้อมูลไว้สั้นๆ แต่ได้ใจความเกี่ยวกับระยะเวลาที่เหมาะสมในการนำเสนอรายการด้านการเกษตรดังนี้

“เวลาที่ต้องการให้ออกอากาศ คิดว่าเป็นช่วง 3 ทุ่มจะดีกว่า ซึ่งเป็นละครพอดี สำหรับระยะเวลาในการนำเสนอ ครึ่งชั่วโมงคิดว่าเหมาะสม เพราะหากนานกว่านั้น เช่นหนึ่งชั่วโมงคิดว่ายาวไปทนนั่งไม่ได้ อีกประการคือจะง่วงนอน เพราะถึงเวลานอนแล้ว...”

(สัมภาษณ์ : ทวิ นรดี 22/1/43)

สำหรับเหตุผลของนายพล เกษตรกรที่ต้องการให้มีการนำเสนอรายการด้านการเกษตรเป็นระยะเวลาครั้งละ 1 ชั่วโมงนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ดังนี้

“.. เวลาในการนำเสนอต้องการให้เป็นระยะเวลาในแต่ละครั้ง หนึ่งชั่วโมง เพื่อได้ดูวิธีการปฏิบัติ เป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งจะได้ไม่นำเสนอเร็วเกินไป อย่างที่เป็นอยู่เราดูตามไม่ทัน หนึ่งชั่วโมงคิดว่าเหมาะสมกว่า และในหนึ่งอาทิตย์ ควรเป็นสองสามครั้ง เท่าที่เป็นอยู่ส่วนใหญ่ อาทิตย์ละครั้งในการนำเสนอ ซึ่งช่วงระยะเวลามันห่างกันเกินไป บางอย่างบางเรื่องที่น่าสนใจ เราไม่สามารถจดจำต่อ

เนื่องได้ สำหรับวันที่นำเสนอ จะเป็นวันธรรมดาหรือเสาร์อาทิตย์ สำหรับเกษตรกรเองคิดว่าไม่มีผล เพราะทุกวันก็ต้องทำงานเช่นเดียวกัน อย่างรายการลุงยุ้ยลุงสวน ซึ่งมีการนำเสนออาทิตย์ละ 1 วัน มีความรู้สึกว่ามันน้อยเกินไป ต้องการให้มีหลายๆ วัน...”

(สัมภาษณ์ : งามพล บัวขาว 25/12/42)

กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้มีการนำเสนอรายการด้านการเกษตรในแต่ละครั้งจำนวน 30 นาที นั้น ให้เหตุผลที่น่าสนใจคือ เป็นช่วงเวลาที่มันสั้นเกินไป และไม่ยาวนานเกินไป เพราะถ้านานกว่านั้น นอกเหนือจากจะทำให้กลุ่มตัวอย่างเบื่อแล้ว สมมติในการจดจำก็จะค่อยๆ ลดน้อยลงไปด้วย และข้อมูลที่ได้ก่อนหน้านั้นก็จะค่อยๆ ลืม หรือสับสนได้ เนื่องจากใน 1 ชั่วโมงนั้น ข้อมูลที่รายการให้ย่อมมีจำนวนมากขึ้น สำหรับช่วงเวลาที่สั้นกว่า 30 นาทีนั้น เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เห็นว่า สั้นเกินไป จะทำให้ไม่ได้รายละเอียดเพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติ และนอกจากนี้ช่วงเวลาดังกล่าวยังต้องเผื่อไว้สำหรับช่วงเวลาโฆษณาในรายการด้วย ดังนั้นเวลาสำหรับข้อมูลที่ได้ก็จะลดน้อยลงไปอีก โดยบางคนให้ความเห็นว่า จากเวลาที่มีอยู่ที่น้อยนั้นทำให้การตัดภาพหรือการบรรยายของพิธีกรต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว เกษตรกรจึงจดจำหรือติดตามดูไม่ทัน ทำให้ลืมข้อมูลไปได้

ง. ความทันต่อเหตุการณ์ สำหรับเรื่องของความรวดเร็วหรือทันฤดูกาลนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ข้อมูลตรงกันว่า ไม่สนใจหรือใส่ใจเรื่องนี้สัก แต่ก็มีเกษตรกรส่วนหนึ่งซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ที่ต้องการให้มีการนำเสนอให้ทันกับฤดูกาลหรือเหตุการณ์มากขึ้น โดยยกตัวอย่างกรณีของราคาพืชผลทางการเกษตร ซึ่งบางอย่างบางชนิด เก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว หรือไปถึงยังมีพ่อค้าคนกลางแล้วค่อยมีการนำเสนอเรื่องของราคา รองลงมาคือกรณีของการเกิดโรคต่างๆ แล้วค่อยนำมาออกอากาศแนะนำ

นอกจากนี้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เหลือจำนวนมากเห็นว่า เรื่องนี้ไม่มีความสำคัญสืบเนื่องมาจากเนื้อหาที่นำเสนอส่วนใหญ่เป็นการแนะนำในเรื่องต่างๆ ไป โดยหากมีการเพาะปลูกเรื่องใดก็จะมีการระบุช่วงเวลาที่เหมาะสมแก่การเริ่มต้นไว้แล้วว่าเป็นช่วงเดือนใด ฤดูใด เป็นลักษณะให้คำแนะนำมิได้เจาะจงนัก อีกประการหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องนี้สัก เพราะเหตุผลที่ว่า เรื่องของการป้องกันกำจัดศัตรูพืช หรือแมลงต่างๆ หรือแนะนำการบำรุงดูแลพืชผลทางการเกษตร สิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถจดจำไว้ใช้ในโอกาสต่อไปได้ หากไม่ทันในปีนี้ก็สามารนำไปปฏิบัติในปีต่อไป หรือในการเพาะปลูกครั้งต่อไป ได้

นายสวาท หนึ่งในกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าเรื่องของความทันต่อเหตุการณ์ไม่ใช่เรื่องสำคัญ

“... สำหรับความรวดเร็วทันเหตุการณ์ โดยส่วนตัวคิดว่าไม่สำคัญ ขอให้เป็นเรื่องสาระวิชาการที่เราสามารถจดจำเอาไว้ เพราะในความเป็นจริงไม่ใช่ที่เราชมรายการแล้วเรานำไปปฏิบัติ

ได้ทันทีทันใด เนื้อหาต่างๆ จะฝังอยู่ในสมองซึ่งเราสามารถเก็บข้อมูลต่างๆ ไว้ปฏิบัติในครั้งต่อไปได้ โดยมากเท่าที่ได้ดูก็เป็นกลางๆ คือไม่ช้าไม่เร็ว เพราะโดยส่วนตัวก็คิดว่าไม่คลาดเคลื่อนกันมากนัก ทั้งนี้คิดว่าอยู่ที่สภาพของแต่ละพื้นที่ของตัวเกษตรกรด้วย....”

(สัมภาษณ์ : สวาท ดอกสันเทียะ 5/1/43)

จะเห็นได้ว่า หัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวกับรูปแบบและการนำเสนอข้างต้นนั้น สอดคล้องกับวิลเบอร์ แชรมม์ (Schramm, 1973) ที่ได้กล่าวถึง องค์ประกอบด้านต่างๆ ในการเลือกรับข่าวสารของผู้รับสาร ไว้ โดยมีองค์ประกอบต่างๆ ทั้งหมดดังนี้คือ

1. ประสบการณ์ ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้รับสาร แสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2. การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสารผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ภูมิหลังแตกต่างกัน จึงทำให้มีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อม ซึ่งทำให้มีความแตกต่างกันในระดับการเลือกรับสื่อและเนื้อหาของข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับสาร เกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจ ที่เป็นตัวทำให้ระดับการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน
6. บุคลิกภาพ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวใจ ตลอดจนระดับของผู้รับสาร
7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจหรืออาจจะเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารก็ได้
8. ทัศนคติ ก็จะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับข่าวสารและตอบสนองต่อข่าวสารที่ได้พบ

ซึ่งในที่นี้จะยกองค์ประกอบในส่วนที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยข้างต้น เพียง 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านประสบการณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้รับสาร แสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน

เห็นได้จากกรณีของเนื้อหาที่นำเสนอ ซึ่งเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลว่าไม่มีประสบการณ์จากการที่รับชมรายการส่วนใหญ่ ซึ่งมีลักษณะช่วงเวลาการนำเสนอที่สั้น และทำให้เนื้อหาที่นำเสนอต้องมีการตัดทอน ทำให้เกิดความสับสน และไม่ได้รายละเอียดเพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง ทำให้องค์ประกอบด้านประสบการณ์เป็นอีกเหตุผลหนึ่งของการเลือกรับข่าวสารของผู้รับสารหรือเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

2. องค์ประกอบด้านความสามารถในการรับสาร เกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจ ที่เป็นตัวทำให้ระดับการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน

จากกรณีเรื่องของช่วงเวลาในการนำเสนอรายการของรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความสามารถในการรับสารของกลุ่มเกษตรกรด้วย คือ ส่วนหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า มักเหนื่อยล้าจากการทำกิจวัตรประจำวันมาแล้ว ทำให้ความสามารถในการรับสารที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ เป็นไปไม่ได้ดีเท่าที่ควร จึงมักเน้นที่จะเปิดรับรายการด้านความบันเทิงเสียมากกว่า นับเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการเลือกรับข่าวสารทางการเกษตรของกลุ่มเกษตรกร

3. การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสาร

เช่นในกรณีความต้องการเกี่ยวกับความทันต่อเหตุการณ์ นั้นการที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญ หรือไม่มีความต้องการมากนักเกี่ยวกับเรื่องนี้ เป็นเพราะส่วนหนึ่งเห็นว่า เนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์นั้นสามารถเก็บไว้ใช้ในฤดูกาลถัดไป หรือครั้งต่อไปที่ลงมือปฏิบัติได้ นอกจากนี้ยังมีลักษณะที่ต่างออกไปคือ การประเมินสาระประโยชน์ที่ได้จากรายการด้านการเกษตรที่ว่า ส่วนใหญ่เนื้อหาเป็นเรื่องราวที่ไม่เกี่ยวข้องกันที่เกษตรกรทำอยู่ ซึ่งประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้จากการรับชมโดยตรงนั้นแทบไม่มี ทำให้ความต้องการในการรับชมรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรมีจำนวนน้อยลงเพราะเหตุผลดังกล่าว นั่นคือเกิดจากการประเมินสาระประโยชน์ที่จะได้จากข่าวสารของเกษตรกร

๑. พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ สำหรับเรื่องของการต้องการพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการนั้นเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าพิธีกรหญิงหรือชายก็ได้ ไม่มีความสำคัญ มีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ให้เหตุผลว่าต้องการพิธีกรที่เป็นเพศชาย พร้อมทั้งให้เหตุผลว่า พิธีกรผู้ชายสามารถลุยไปได้ทุกที่มากกว่าพิธีกรที่เป็นผู้หญิง สำหรับลักษณะของพิธีกรที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ ส่วนใหญ่ต้องการพิธีกรที่มีลักษณะเป็นนักวิชาการมากกว่า เพราะรู้สึกว่าจะสามารถช่วยให้ได้ข้อมูลได้ตรงจุด มีความน่าเชื่อถือ และที่สำคัญไม่ต้องเสียเวลามากมายคอยดูแล นอกจากนั้นยังให้เหตุผลที่น่าสนใจอีกว่า การที่มีตลกสอดแทรกไปด้วยนั้น ทำให้สมาธิในการจดจำเนื้อหาสาระทางการเกษตรลดน้อยลงไปด้วย เพราะมีวแต่ไปสนใจไปเพลิดเพลินไปกับตลกที่มีสอดแทรกอยู่

นายเฉลิมศักดิ์ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไว้ดังนี้คือ

“สำหรับตัวพิธีกรต้องการนักวิชาการ เพราะมีความรู้สึกว่าจะสามารถให้เนื้อหาสาระได้เต็มที่ ส่วนที่มีตลกให้ชมด้วยนั้น คิดว่าจะทำให้สนุกมากกว่า จะทำให้ลืมเนื้อหาสาระด้านวิชาการไปเสีย

คิดว่าถ้าต้องการผ่อนคลายก็เลือกชมรายการตลก หรือรายการเพลงไปเลย หากต้องการสาระเนื้อหา ก็ควรได้อย่างเต็มที่มากกว่า...”

(สัมภาษณ์ : เถลิงศักดิ์ เข็มมณฑา 14/1/43)

สำหรับนายสำเร็จ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างอีกผู้หนึ่งที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการนี้ แตกต่างออกไปอย่างน่าสนใจดังนี้

“... หากมีเนื้อหาสาระด้านความบันเทิงสอดแทรกไปด้วยก็เห็นว่าดี เพราะเป็นส่วนให้คนจดจำได้ง่าย ซึ่งหากเป็นนักวิชาการหรือให้เนื้อหาสาระด้านวิชาการมากเกินไป มักจะไม่จำหรือจดจำได้ไม่ดี แต่ถ้าเป็นตลกคนนั้นคนนี้มีมาแนะนำเรื่องต่างๆ คิดว่าน่าจะทำให้ผู้ชมจดจำเรื่องราวต่างๆ ได้ดีกว่า คือมั่นใจใจ ให้ผู้ชมสนุกและให้นำติดตาม ซึ่งนักวิชาการบางครั้งไม่รู้จักเขาเราก็จดจำได้ไม่ดี...”

(สัมภาษณ์ : สำเร็จ ด้วงงาม 5/2/43)

สำหรับสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีความต้องการพิธีกรที่มีลักษณะเป็นตลกหรือมีผู้ร่วมดำเนินรายการที่เป็นตลก จำนวนน้อยกว่า แต่ไม่ต่างกันมากนักทั้งนี้ เพราะเหตุผลที่ว่า ดูแล้วจะได้สนุกสนาน เพลิดเพลินไปด้วยไม่เครียด ดูแล้วจะได้จำได้เพราะจำตลกได้ว่าเขาว่าอย่างไร ดังที่สำเร็จ ด้วงงาม กล่าวไว้เป็นต้น และอีกเหตุผลที่น่าสนใจคือ หากมีพิธีกรที่เป็นตลกหรือมีผู้ดำเนินรายการร่วมเป็นตลก สามารถดูได้ทั้งครอบครัวเด็กๆ จะได้ดูไปด้วยได้ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งให้ความสำคัญเห็นว่าพิธีกรแบบไหนก็ได้ ขอให้นำเสนอเนื้อหาข้อมูลได้ละเอียดและมีประสิทธิภาพ

หากจะกล่าวถึง หลักสำคัญ 7 ประการ ในการสื่อสาร (7C's of Communication) ที่จะนำไปสู่การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้น ข้อสำคัญที่ได้กล่าวถึงประการแรกคือเรื่องของ ความน่าเชื่อถือ (Credibility) จากข้อมูลที่ได้พบว่า ในเรื่องของพิธีกรพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องนี้กับตัวพิธีกรมาก ดังข้อมูลที่ได้ข้างต้นว่า พิธีกรที่มีลักษณะเป็นนักวิชาการ มีความรู้ ให้ความรู้ที่น่าเชื่อถือ และสร้างความเชื่อมั่นในเนื้อหาสาระที่น่าเสนอได้ด้วย ทำให้เกษตรกรรู้สึกว่าจะได้รับสาระประโยชน์จากการชมรายการนั้นจริงๆ ซึ่งหากพิธีกรที่น่าเสนอรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร มีลักษณะสร้างความน่าเชื่อถือได้ นับว่าการสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จไปส่วนหนึ่งแล้ว

2.4 เนื้อหาที่น่าเสนอ สำหรับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในด้านต่างๆ ของเนื้อหาข้อมูลที่น่าเสนอผ่านรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร โดยสามารถแยกเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่สำคัญๆ เรียงลำดับตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้คือ

ก. **ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร** เป็นหัวข้อหรือเป็นเนื้อหาสาระที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องของการตลาดและราคาสินค้า ทำให้ความต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้มีอยู่ในระดับที่สูงมากที่สุด

นายบุญช่วย หนึ่งในกลุ่มตัวอย่าง ได้กล่าวถึงความต้องการในด้านนี้ว่า

“... สำหรับเรื่องของตลาดหรือแหล่งรับซื้อ โดยส่วนตัวคิดว่าสำคัญที่สุด เพราะถ้ามีตลาดคนก็กล้าที่จะลงทุน กล้าที่จะทำ เพราะทำแล้วรู้ว่าแหล่งซื้ออยู่ที่ใด แต่ประสบปัญหาเรื่องนี้ จึงทำให้ส่วนใหญ่ไม่กล้าจะลงทุน พวกกล้าก็หาตลาดหรือแหล่งซื้อได้ลำบาก มักโดนกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้ขาดทุน มีลักษณะมาแนะนำให้ปลูก แต่ไม่บอกแหล่งที่จะนำไปขาย พวกพ่อค้า บางครั้งก็มาซื้อ บางครั้งก็ไม่มา...”

(สัมภาษณ์ : บุญช่วย แปลงมา 16/1/43)

ซึ่งนายไพบูลย์ ก็ได้ให้ข้อมูลถึงความสำคัญในหัวข้อนี้ไว้ดังนี้

“...คิดว่าเรื่องตลาดสำคัญมาก ผมเคยปลูกมะละกอ ปลูกกล้วย หลายอย่าง แต่ก็ไม่มีใครเข้ามาซื้อ ไม่รู้จะเอาไปขายที่ไหน เจอในโทรทัศน์นะ แต่ไม่รู้ไปขายจริงๆ ได้ที่ไหน เจอในโทรทัศน์ก็บางครั้ง แต่ไม่ได้สนใจ ส่วนมากในรายการโทรทัศน์จะพบว่าไปสัมภาษณ์คนที่เขาประสบความสำเร็จมาออกอากาศ เรื่องการแปรรูปเรื่องอะไรพวกนี้ก็เจอ อยากทำด้วย แต่ติดขัดเรื่องของเงินทุนแล้วที่สำคัญทำแล้วไม่รู้จะนำไปขายที่ไหน ซึ่งหากมีข้อมูลเรื่องของแหล่งหรือตลาดรับซื้อ พวกเกษตรกรก็ต้องการจะทำ...”

(สัมภาษณ์ : ไพบูลย์ กิรัมย์ 16/1/43)

ข. **เทคนิค เทคโนโลยีต่างๆ ในการปรับปรุง เพิ่มผลผลิต** โดยในหัวข้อนี้เนื้อหาสาระที่สำคัญที่เกษตรกรต้องการมากที่สุดคือ การแก้ปัญหาเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องของโรคระบาด ปัญหาแมลงศัตรูพืชผลทางการเกษตร หรือปัญหาเรื่องของสภาพพื้นที่ นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่เกษตรกรต้องการยังเป็นเรื่องของเทคนิคการนำวัตถุดิบธรรมชาติมาปรับใช้แทนสารเคมี ไม่ว่าจะเป็นการใช้สารสะเดา แทนยาสังเคราะห์ เป็นต้น หรือเทคนิคที่เกี่ยวกับการลดต้นทุนทางการผลิตต่างๆ

นายเล็ก หนึ่งในกลุ่มเกษตรกรที่มีความต้องการเนื้อหาสาระด้านนี้เป็นพิเศษ ได้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

“.. เรื่องที่ใครทำอะไรสำเร็จนั้น ต้องการให้นำเสนอว่ามีกรรมวิธีอย่างไร มีเทคนิควิธีการอย่างไร สนใจเรื่องนี้มาก และคิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด เรื่องของเทคนิคการทำการเพิ่มผลผลิตให้

มาก เรื่องของตลาดก็ต้องการทราบราคา ต้องการได้ราคาดี ๆ หากจะกล่าวไปแล้ว ต้องการทราบข้อมูลทุกขั้นตอน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพของเรา เคยได้นำมาปฏิบัติตามที่เขานำเสนอ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของยา หรือปุ๋ยต่างๆ ซึ่งก็ได้ผล...”

(สัมภาษณ์ : เล็ก ภัคดีสวาท 18/2/43)

นางบุญเฉลา ได้กล่าวถึงความต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังต่อไปนี้

“...เราทำไร่แล้วเกษตรกรเขาแนะนำว่าใช้ปุ๋ยใช้ยาฆ่าแมลงซึ่งจะช่วยลดต้นทุน มีวิธีการต่างๆ ที่เขาแนะนำ ซึ่งเราก็นำมาปฏิบัติและหาข้อมูลจากทีวีด้วย ส่วนมากเรื่องที่สนใจเป็นเรื่องของตัวยาที่ต้นทุนต่ำ ที่สามารถหาวัตถุดิบและทำได้ด้วยตนเอง สาเหตุสำคัญเพราะเราแพ้พวกสารเคมี ซึ่งหากไปซื้อยาเหม็นๆ หรือพวกสารเคมี จะมีราคาแพง แกลลอนละ 500 บาท แต่สูตรพวกนี้เราทำใช้ต้นทุนเพียง 15 บาท สามารถผลิตได้มากกว่าถึง 3 เท่า อีกประการคือเมื่อสังเกตดูใส่ปุ๋ยใส่ยาที่ซื้อมา จะทำให้หน้าดินแข็งกระด้างไปหมด แต่เมื่อหันมาใช้สูตรธรรมชาติ หน้าดินจะฟู ไม่เสีย ไม่แข็งเหมือนปุ๋ยที่ซื้อมา ซึ่งลงทุนไม่กี่บาทได้และยังได้ปริมาณมากกว่า..”

(สัมภาษณ์ : บุญเฉลา พรหมอินทร์ 28/1/43)

ค. บุคคลที่ประสบความสำเร็จ เป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีมีความสำคัญและมีความต้องการให้นำเสนอเรื่องนี้อย่างยิ่ง ซึ่งลักษณะของการนำเสนอรายการด้านการเกษตรที่พบเห็นในปัจจุบันพบว่า เป็นเนื้อหาในลักษณะของการนำบุคคลที่ประสบความสำเร็จทางด้านเกษตรกรรมมาออกอากาศเป็นส่วนใหญ่ โดยมักจะสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับเทคนิคกรรมวิธีการปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ ไว้ด้วยและ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการเกี่ยวกับเนื้อหาสาระทางด้านเทคนิคกรรมวิธีการปฏิบัติหรือ การแก้ปัญหาต่างๆ เป็นส่วนใหญ่มากกว่าที่จะสนใจตัวเกษตรกรผู้มาให้ข้อมูล

“...ชอบดูลักษณะที่ไปสัมภาษณ์ บุคคลที่ประสบความสำเร็จต่างๆ และบอกเล่ากรรมวิธีทำ ให้ได้ผล เช่นอย่างที่จะได้เช่นลำไย เขาจะบอกว่ามีวิธีการวางค้ำอย่างไร ปลูกอย่างไร ตัดกิ่งอย่างไร ทำอย่างไร ซึ่ง เวลาเรารู้ก็จะเข้าใจ และรู้สึกว่าเขาทำได้สำเร็จ เขาขยัน บางครั้งเวลาในการนำเสนอสั้นเกินไป เช่นกรรมวิธีการตัดกิ่ง งบประมาณ 2 ที่ ตัดไปเนื้อหาเรื่องอื่นแล้ว สั้นเกินไป ทำให้ถึงจะเข้าใจแต่ไม่สามารถทำได้ เพราะขาดรายละเอียดบางอย่าง...”

(สัมภาษณ์ : งามพล บัวขาว 25/12/42)

ง. แนวคิดทางการเกษตรแผนใหม่ มีเกษตรกรจำนวนหนึ่งที่มีความต้องการเนื้อหาสาระหรือข้อมูลด้านนี้เป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะเหตุผลที่เห็นว่ามีมีความสำคัญและสามารถปฏิบัติได้จริง และผลผลิตที่ได้มีส่วนลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว จึงมีความสนใจเนื้อหาสาระด้านนี้เป็นพิเศษ

นายสวัสดิ์ หนึ่งในเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างกล่าวว่า

“... เรื่องที่สนใจและคิดว่าจำเป็นและสำคัญ คือเรื่องการปลูกพืชหมุนเวียน หรือพวกเกษตรผสมผสาน เคยได้ชมด้วย คิดว่าการทำหลายๆ อย่างในพื้นที่เดียวกันที่เรามีอยู่นั้น หากสามารถปฏิบัติตามที่เขาแนะนำได้ ก็จะเป็นประโยชน์ เพราะมันสามารถนำมาใช้ในครอบครัว ไม่ต้องไปซื้อ นอกจากนี้ส่วนที่เหลือ เรายังสามารถนำไปขายสร้างรายได้ด้วย จึงคิดว่าเรื่องนี้มีความประโยชน์มากที่สุด...”

(สัมภาษณ์ : สวัสดิ์ อ่อนพิมพ์ 25/12/42)

จ. นโยบายหรือโครงการต่างๆ ที่ช่วยเหลือเกษตรกร มีเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เหลืออีกจำนวนหนึ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับนโยบาย หรือโครงการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและต้องการให้มีการนำมาออกอากาศผ่านรายการด้านการเกษตรในปริมาณที่มากขึ้น ทั้งนี้เพราะเห็นว่าเนื้อหาสาระด้านนี้ยังมีจำนวนน้อยมาก ที่สำคัญสาเหตุที่เกษตรกรต้องการให้มีโครงการที่ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรมากขึ้น นั้น เพราะสืบเนื่องจากการที่เกษตรกรประสบปัญหาเรื่องเงินทุน เป็นปัญหาหลัก ดังนั้นเมื่อมีโครงการต่างๆ เข้ามา เกษตรกรจึงมีความต้องการทราบ

ฉ. การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนหนึ่งที่มีความสนใจและต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรในปริมาณที่มากที่สุดกว่าเรื่องอื่นๆ ทั้งนี้เพราะมีปัญหาสืบเนื่องมาจากเรื่องของการตลาด เพราะส่งจำหน่ายไม่หมด แต่เกษตรกรกลุ่มที่ต้องการข้อมูลด้านนี้มีปริมาณน้อยที่สุดหากเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลด้านอื่นๆ

ช. เนื้อหาด้านอื่นๆ สำหรับหัวข้ออื่นๆ ที่เกษตรกรมีความต้องการบรรยายเช่น การแนะนำในเรื่องของเครื่องมือ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ ยาหรือปุ๋ยต่างๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการเกษตร ที่มีราคาต่ำ แต่มีคุณภาพไม่แตกต่างจากที่วางขายอยู่ทั่วไปในท้องตลาด ทั้งนี้เพื่อสามารถลดค่าใช้จ่ายได้

สำหรับความต้องการเรื่องของเนื้อหาการนำเสนอในด้านต่างๆ ข้างต้น จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับ แม็คคอมบส์ (McCombs) และเบคเกอร์ (Becker) ที่ได้กล่าวถึง การติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนในมุมมองของผู้รับสาร โดยมีสาเหตุสำคัญบางประการที่แม็คคอมบส์ และเบคเกอร์กล่าวไว้เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ได้ ดังนี้

1. ต้องการคำแนะนำ (Guidance) ในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องและช่วยในการตัดสินใจในแต่ละวันเพื่อความอยู่รอดในระบบของสังคมและการเมืองที่เป็นอยู่

นั่นคือจากการศึกษาวิจัยพบว่าความต้องการข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการคำแนะนำ อันเป็นประโยชน์แก่ตนเองเพื่อความอยู่รอดเป็นสำคัญไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาเรื่องของการป้องกันกำจัดโรคหรือแมลงต่างๆ หรือเรื่องของเทคโนโลยีเทคนิคใหม่ๆ เป็นต้น ล้วนแต่ต้องการคำแนะนำ ข้อมูลต่างๆ เพื่อความอยู่รอดในอาชีพและชีวิต ครอบครัวของตน

2. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์รอบตัวที่จะได้รู้ว่าอะไรกำลังเกิดขึ้น เพื่อให้ทันเหตุการณ์ ทันสมัยและเรียนรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะรู้ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่ได้ หรือความต้องการที่ตามมาของกลุ่มตัวอย่างคือความต้องการรู้เหตุการณ์ เช่นเรื่องของราคาผลผลิตในขณะนั้นๆ โรคที่จะเกิดในช่วงนั้นๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทำการเรียนรู้เพื่อรองรับหรือแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาต่อไปนั่นเอง

3. เพื่อนำเอาไปใช้ในการสนทนา (Anticipated Communication) ถึงแม้เหตุผลที่เกิดจากความต้องการในด้านนี้จะน้อยลงมาแต่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันในสังคมของกลุ่มตัวอย่าง การแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันมีส่วนช่วยพัฒนา และผลักดันให้เกิดการปฏิบัติที่ชัดเจนหรือความเข้าใจที่ถ่องแท้มากยิ่งขึ้น

4. เพื่อความบันเทิง (Entertainment) แม้จะมีเพียงบางส่วนที่ให้ข้อมูลว่าตัดสินใจรับชมรายการด้านการเกษตรเพียงเพื่อความบันเทิง และผ่อนคลายอารมณ์ ก็ตาม นับเป็นการเริ่มต้นของความสำเร็จอย่างหนึ่งของรายการด้านการเกษตรเพราะมีรายการบันเทิงมากมายที่พยายามดึงให้หันไปสนใจรายการไร่สาระของตน ซึ่งรายการเกษตรสามารถดึงกลุ่มเกษตรกรจำนวนหนึ่งให้หันมารับชมรายการของตนได้ นับเป็นความสำเร็จประการหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งเมื่อเกษตรกรติดตามอย่างต่อเนื่อง เป็นไปได้ว่าเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์จะต้องได้รับการนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาได้ในที่สุด

มีข้อมูลที่สำคัญอีกประการที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ที่มีความต้องการเรื่องของ เทคโนโลยี หรือการปรับปรุงแก้ปัญหาทางการเกษตร ว่า ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเห็นว่าเรื่องข้อมูลข่าวสารด้านตลาดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร และราคาของผลผลิตจะเป็นเรื่องสำคัญที่สุด แต่หากจะถามความต้องการแล้วเหตุผลที่กลุ่มนี้หันไปให้ความสนใจในเรื่องของเทคนิคกรรมวิธีการผลิตต่างๆ มากกว่านั้น เป็นเพราะว่า ในพื้นที่ของตนหรือหมู่บ้านนั้นๆ พ่อค้าคนกลางได้เข้าไปถึง และรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรถึงที่ ทำให้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เห็นว่า ปัญหาเรื่องของการตลาดไม่ใช่เรื่องสำคัญ และความต้องการข้อมูลด้านนี้สำหรับกลุ่มนี้แทบไม่มี คงมีเพียงความต้องการทราบความเคลื่อนไหวของราคา แต่ก็ยังเป็นจำนวนที่น้อยมาก ทั้งนี้เพราะราคาของพืชผลในแต่ละปีนั้น มี

ความคลาดเคลื่อนกันไม่มากนัก สามารถคาดคะเนได้จากประสบการณ์และหาข้อมูลได้จากสื่อ บุคคล หรือสื่อวิทยุ

ดังนั้น เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จึงหันมาให้ความสำคัญในเรื่องของเทคนิค เทคโนโลยี การปรับปรุงหรือการดูแลแก้ไขปัญหา มากกว่า นั่นจึงทำให้ความต้องการของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีสัดส่วนของความต้องการข้อมูลด้านนี้ตามมา อีกเหตุผลที่น่าสนใจที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ให้ความสำคัญด้านนี้มากกว่าด้านตลาดหรือราคาของสินค้าทางการเกษตร ส่วนหนึ่งให้ข้อมูลว่า หากได้รับข้อมูลและความรู้ทางด้านเทคนิคการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรแล้ว ได้ผลผลิตในปริมาณที่ มาก พ่อค้าคนกลางก็จะเข้ามาจับซื้อถึงที่ หรือหากไม่มีพ่อค้าคนกลางเข้ามาจับซื้อ ก็สามารถรวมตัว กันนำไปขายในตลาดกลางคือกรุงเทพฯ ได้ ซึ่งหากมีผลผลิตที่มากแล้วเมื่อหักลบกับค่าขนส่งแล้วก็ คิดว่ายังคงมีกำไรอยู่ จึงทำให้ความต้องการด้านนี้มีจำนวนที่สูงตามมาติดๆ

3 ความพึงพอใจจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์

สำหรับความพึงพอใจจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า จำนวนรายการเป็นหัวข้อชัดเจนที่เกษตรกรยังไม่พึงพอใจ สำหรับรูปแบบและการนำเสนอ ด้านเนื้อหาในแต่ละครั้ง ระยะเวลาในการนำเสนอ ความรวดเร็วทันฤดูกาล พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่พึงพอใจในเรื่องเหล่านี้ ส่วนทางด้านพิธีกร และช่วงเวลาในการนำเสนอ กลุ่มตัวอย่างรู้สึกเฉยๆ ค่อนข้างพึงพอใจกับด้านดังกล่าวที่นำเสนออยู่ โดยข้อมูลที่น่าสนใจในด้านต่างๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถแยกเป็นประเด็นย่อยๆ ได้ดังนี้คือ

3.1 จำนวนรายการด้านการเกษตร จากข้อมูลที่ว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 84 คนเห็นว่ารายการด้านการเกษตรที่มีอยู่มีจำนวนน้อยเกินไป ส่วนอีกจำนวน 18 คนเห็นว่าที่มีอยู่ก็มีจำนวนมากพอสมควร และในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่เห็นว่ามีมากนี้ให้เหตุผลว่าจำนวนรายการด้านการเกษตรควรมีจำนวนมากขึ้น เพราะส่วนใหญ่ตนเองไม่มีโอกาสได้รับชมรายการด้านเกษตรเพราะเวลาไม่ตรงกับเวลาที่รายการด้านการเกษตรออกอากาศ นอกจากนี้เกษตรกรจำนวนถึง 97 คน เห็นว่าควรจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น ที่เหลืออีกจำนวน 5 คนเห็นว่าเท่าที่มีอยู่ทุกวันนี้ก็เพียงพอแล้วสำหรับการอภิปรายกลุ่มนั้นเกษตรกรทุกกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่ารายการด้านการเกษตรทุกวันนี้มีน้อยเกินไป โดยมีบางส่วนที่ไม่ออกความเห็นเพียงแต่บอกว่าช่วงเวลาออกอากาศตนเองอาจไม่มีโอกาสเปิดรับชม และทุกกลุ่มอภิปรายเห็นว่าควรเพิ่มจำนวนรายการและ เพิ่มระยะเวลาของรายการในการออกอากาศแต่ละครั้งด้วย นั้นแสดงให้เห็นว่าความเกษตรกรยังไม่พึงพอใจในเรื่องของจำนวนรายการด้านการเกษตรที่ออกอากาศอยู่ทุกวันนี้

นายสุข ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนรายการด้านการเกษตรที่ออกอากาศอยู่ในปัจจุบันไว้ดังนี้

“.. สำหรับเรื่องจำนวนรายการโดยส่วนตัวผมว่ามีจำนวนน้อย ไม่ค่อยได้เปิดเจอนัก และไม่ทราบวันเวลาออกอากาศที่แน่นอน ว่าออกอากาศตอนไหน เวลาเท่าไร จึงต้องการให้มีมากกว่านี้ และให้เวลาในการนำเสนอแต่ละครั้งมากขึ้นด้วย มีจำนวนหลายๆ รายการ หลายช่องยิ่งดี เพราะหากดูไม่ทันไม่ชัด ก็สามารถติดตามจากช่องอื่นๆ ได้...”

(สัมภาษณ์ : สุข สุขสวัสดิ์ 16/2/43)

3.2 เกี่ยวกับรูปแบบและการนำเสนอ ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับรูปแบบและการนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับรายการด้านการเกษตรว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจเป็นลักษณะใด สามารถแยกเป็นหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้คือ

ก. ช่วงเวลาในการนำเสนอรายการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกเฉยๆ กับช่วงเวลาที่ยำรายการด้านการเกษตรนำเสนออยู่ ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเพราะตนเองไม่มีเวลาได้รับชมรายการที่ออกอากาศอยู่มากกว่า ส่วนหนึ่งที่ได้รับชมรายการด้านการเกษตรอยู่เป็นประจำนั้นก็เห็นว่าช่วงเวลาที่นำเสนอก็ค่อนข้างเหมาะสมแต่ควรได้รับการปรับปรุงให้เลื่อนเวลามาอยู่ในช่วงเวลาที่เกษตรกรต้องการ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีเพียง 1 คนในกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลอย่างน่าสนใจว่า จากการรับชมรายการด้านการเกษตรพบว่าช่วงเวลาในการนำเสนอของรายการ ด้านการเกษตรไม่ตรงกันในแต่ละครั้ง

นายปัญญา เกษตรกรที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาในการนำเสนอรายการไว้ดังนี้

“.. รายการที่สามารถจดจำได้ คือรายการเกษตรพาที รายการอื่นจำไม่ค่อยได้ เพราะเนื่องจากไม่มีเวลาได้ชมด้วย และเท่าที่เจอมักเป็นลักษณะโฆษณาขายยามากเกินไป ...จำนวนรายการคิดว่ารายการน้อยไป และไม่ทราบเวลาออกอากาศที่แน่นอนด้วย อีกประการคือ รายการย้ายเวลาบ่อย บางครั้งไม่ตรงกัน เช่นรายการเกษตรพาที ก็ย้ายเวลาใหม่ ซึ่งตอนนี้ไม่รู้ที่อยู่เวลาไหนที่แน่นอน ...”

(สัมภาษณ์ : ปัญญา แสงประเสริฐ 5/1/43)

ข. เนื้อหาที่นำเสนอ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกไม่พึงพอใจกับเนื้อหาที่นำเสนอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของไม่ได้รายละเอียดเนื้อหาที่เพียงพอ หรือเนื้อหาที่มีบางรายการมีหลายเรื่องเกินไป ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่าสืบเนื่องมาจากการที่รายการด้านการเกษตรส่วนมากที่ปรากฏอยู่มีระยะเวลาในการนำเสนอที่สั้นเกินไป ดังนั้นทำให้เนื้อหาหรือรายละเอียดข้อมูลที่ให้จำเป็นที่จะต้องตัดทอนลงไปให้สามารถนำเสนอได้ในแต่ละครั้ง

นอกจากนี้สำหรับหัวข้อหรือรายละเอียดต่างๆ ของเนื้อหาที่นำเสนอเกษตรกรส่วนหนึ่งยังให้ความเห็นว่าบางครั้งเนื้อหาในแต่ละครั้งยังไม่ครบถ้วน หรือขั้นตอนสำคัญ ยังนำเสนอไม่ครบก็จบรายการเสียแล้ว ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความละเอียดเพียงพอ นอกจากนี้บางส่วนยังกล่าวว่า เนื้อหาที่นำเสนอมีรายละเอียดดี แต่ยังไม่จบรายการและให้ติดตามต่อในครั้งต่อไป เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่น่าสนใจว่า เวลาที่รับชมของแต่ละคนนั้นไม่แน่นอน ครั้งต่อไปที่นำเสนออาจไม่มีโอกาสได้รับชม ทำให้เนื้อหาสาระที่ได้ขาดหายไป และยังมีอีกส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่าเนื้อหาที่ออกอากาศทำให้เกษตรกรผู้รับชมสับสนได้เพราะบางรายการพยายามจะนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายในช่วงเวลาที่จำกัด ทำให้ข้อมูลที่ได้เกษตรกรสับสนและไม่สามารถจดจำได้ดี หรือได้ก็ไม่มีรายละเอียดเพียงพอ

ค. ระยะเวลาในการนำเสนอ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างไม่พึงพอใจในเรื่องนี้ โดยให้ความเห็นอย่างชัดเจนตรงกันว่า รายการด้านการเกษตรที่มีอยู่ส่วนมากโดยรวมๆ ยังมีช่วงระยะเวลาในการนำเสนอที่สั้นเกินไป ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่มีความละเอียดเพียงพอกับความต้องการเท่าที่ควร

นายสมศักดิ์ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาในการนำเสนอรายการไว้ดังนี้

“..เวลาออกอากาศปัจจุบันคิดว่าเวลาในการนำเสนอยังสั้นเกินไป เวลาที่เหมาะสมควรเป็นหนึ่งชั่วโมง เพราะคิดว่า มีเนื้อหาต่างๆ ที่เกษตรกรให้ความสนใจและสามารถนำไปปฏิบัติเยอะมาก เช่นการปลูกพืชแต่ละอย่าง นำเสนอสั้นเกินไป ยังไม่ได้รายละเอียดเพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติได้ หรือบางครั้ง เกษตรกรไม่มีเวลาจดทัน หรือการจะให้โทรศัพท์ไปสอบถามรายละเอียดเอาทีหลัง กว่าจะได้ออกไปโทร กว่าจะได้ข้อมูล กว่าจะนำมาแก้ปัญหา ก็สายเกินไปแล้ว...”

(สัมภาษณ์ : สมศักดิ์ พรหมพิบาล 12/2/43)

ทั้งเรื่องของ ช่วงเวลาในการนำเสนอรายการ เนื้อหาที่นำเสนอ และระยะเวลาในการนำเสนอที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกไม่พึงพอใจ หรือมีทัศนคติไม่ดีนั้น ส่วนใหญ่เพราะได้รับประสบการณ์ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ว่าจะ เป็น เนื้อหาไม่ละเอียดเพียงพอ เพราะ ระยะเวลาสั้นเกินไป หรือช่วงเวลาออกอากาศไม่ตรงกับที่ตนต้องการดู หรือบางครั้งเวลาออกอากาศไม่แน่นอน เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เกิดจากประสบการณ์เหล่านี้

ข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับ Charles R. Foster ที่ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการก่อรูปของทัศนคติ โดยกล่าวว่าปัจจัยสำคัญประการหนึ่งนั่นคือ จากประสบการณ์ (experience) ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล หมู่คณะ เรื่องราวต่างๆ หรือสถานการณ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการได้พบ

เห็นคุ้นเคยซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง (direct experience) กับ จากการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น รูปภาพหรือได้อ่านเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ แต่ไม่ได้พบเห็น ไม่ได้ทดลองกับของจริงด้วยตนเอง จึงถือว่าเป็นประสบการณ์โดยทางอ้อม (indirect experience) และเนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่บุคคลรับทราบ ดังนั้นบุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งที่เขาไม่มีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ง. ความทันต่อเหตุการณ์ สำหรับเรื่องของความเร็วหรือทันฤดูกาลนั้นแม้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจะไม่ให้ความสำคัญ ไม่มีความต้องการกับเรื่องนี้มากนัก แต่เมื่อถามถึงความพึงพอใจที่ได้รับจากรายการด้านการเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่ารายการด้านการเกษตรยังให้ข้อมูลได้ล้ำลึกเกินไป ควรที่จะมีการปรับปรุงเรื่องนี้ ให้รวดเร็วและทันฤดูกาลมากขึ้น

นายจรรยา ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“... สรุปเลยว่าไม่ทันกาล เช่นเขานำเสนอเรื่องการเพาะปลูกอะไรต่างๆ เกษตรกรทำไปก่อนแล้ว พบปัญหาแล้ว จึงค่อยมีการนำปัญหามาออกอากาศบอกทางแก้ไข ซึ่งควรนำเสนอล่วงหน้า เพื่อเตรียมการป้องกันมากกว่าให้พืชผลเสียหายไปเสียก่อน หรือการแนะนำให้เพาะปลูกอะไรก็ตาม ควรนำมาออกอากาศล่วงหน้า เช่นว่าเดือนต่อไปจะปลูกอะไร เกษตรกรจะได้รับปรับปรุงหรือเตรียมตัว เตรียมพื้นที่ก่อน ไม่ใช่พอถึงเดือนนั้นค่อยมาแนะนำ ซึ่งช้าเกินไป เกษตรกรเตรียมตัวไม่ทัน...”

(สัมภาษณ์ : จรรยา นัทธ 28/12/42)

นายประยงค์ ได้ให้ข้อมูลสอดคล้องกันเกี่ยวกับเรื่องของความทันเหตุการณ์นี้ไว้ดังนี้

“ช้า.... เช่นเรื่องของราคาข้าว อยู่กับชาวนาต้นหนึ่งราคาหนึ่ง เมื่อหลุดมือจากชาวนาไปสู่พ่อค้าคนกลางแล้วจึงเป็นอีกราคาหนึ่งที่สูงกว่า ต้องการทราบข้อมูลจริงๆ ว่าราคาเท่าไรกันแน่ หรือมีวิธีการคิดราคาอย่างไร เช่นกรณีข้าวนาปรัง ความขึ้น 15% ต้นละ 3,500 บาท พอถึงมือคนกลาง ต้นหนึ่งขึ้นไปเป็น สี่ถึงห้าพันบาท...”

(สัมภาษณ์ : ประยงค์ สารุชาติ 10/1/43)

จ. พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ สำหรับเรื่องพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการนั้น เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าเท่าที่พบรายการด้านการเกษตร รู้สึกพึงพอใจพิธีกรที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าสนใจเนื้อหาสาระที่นำเสนอมากกว่า และกลุ่มตัวอย่างพบพิธีกรทั้งสองแบบ คือแบบที่เป็นลักษณะแทรกตลกช่วยคลายเครียด และแบบที่ค่อนข้างเป็นนักวิชาการ

มีกลุ่มตัวอย่างเพียงส่วนน้อยมาก คือ 3 คนที่ให้ความเห็นว่า ไม่พึงพอใจพิธีกรที่เป็นอยู่ 2 คนใน 3 คน เห็นว่า พิธีกรตลกที่เห็นอยู่ รู้สึกว่าไร้สาระเกินไป ต้องการได้ข้อมูลด้านการเกษตรมาก

กว่าที่จะมาตุตถก และยังให้เหตุผลอีกว่า สำหรับรายการด้านการเกษตรนั้นเป็นรายการที่ต้องการได้ เนื้อหาสาระอย่างแท้จริง หากต้องการผ่อนคลายความเครียดควรไปรับชมรายการตลกโดยตรงที่มีอยู่มากมายโดยตรงจะดีกว่า และมีเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 คนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรไว้อย่าง น่าสนใจว่า รู้สึกไม่พึงพอใจพิธีกรที่เป็นดารา หรือนักแสดง เพราะรู้สึกว่าไม่สามารถเจาะคำถามหรือ ให้ข้อมูลด้านการเกษตรได้อย่างตรงจุดที่ตนต้องการ

นายหนูวี เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ได้กล่าวถึงพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้คือ

“... พิธีกรเดี๋ยวนี้นี้เป็นลักษณะใช้พวกดารา นางแบบ ซึ่งสวยๆ หล่อๆ หน้าตาดี แต่เขา เหมือนไม่รู้เรื่องของการเกษตรอย่างเพียงพอ บางครั้ง ถามอะไรก็ได้เนื้อหาสาระเท่าที่ควร ซึ่งถ้า พิธีกรแบบนักวิชาการเขาจะมีพื้นฐาน มีการเรียนรู้มากกว่า จะถามได้ตรงตามที่ต้องการมากกว่า อีกประการคือพิธีกรหน้าตาดี เราก็ดูแต่พิธีกรไปอย่างนั้น ไม่ได้สาระอะไรเท่าไร...”

(สัมภาษณ์ : หนูวี เสียงลำ 21/2/43)

3.3 เนื้อหาที่น่าสนใจ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในด้าน ต่างๆ ของเนื้อหาสาระที่น่าสนใจในรายการเกษตรไว้ซึ่งสามารถแยกออกเป็นหัวข้อต่างๆ ได้ดังนี้คือ

ก. บุคคลที่ประสบความสำเร็จ เป็นหัวข้อสำคัญที่เกษตรกรสนใจและพบบ่อย ซึ่งทำให้ เกษตรกรมีความพึงพอใจ ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างหลายคนมีความเห็นตรงกันว่า นอกเหนือจากจะ ให้ข้อมูลข่าวสารให้ความรู้แล้ว การที่นำบุคคลต่างๆ มาออกอากาศ เป็นการจูงใจที่อยากจะประสบ ความสำเร็จให้ได้ดังบุคคลเหล่านั้น ซึ่งทำให้เกษตรกรรู้สึกพึงพอใจเรื่องนี้มากที่สุด นอกจากนี้การนำ เสนอในลักษณะนี้ยังมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระด้านอื่นๆ ลงไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นเทคนิควิธีการ ปฏิบัติ หรือเรื่องอื่นๆ จึงนับเป็นหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุด

นายจรรยา ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาสาระด้านนี้ไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

“..อย่างการนำเสนอบุคคลที่ประสบความสำเร็จมาออกอากาศเป็นสิ่งที่จูงใจคนทั่วประเทศ ได้มากที่สุด โดยส่วนตัวมีความสนใจพวก ทฤษฎีใหม่ มีความรู้สึกว่าเขาสอนให้รู้จักประหยัด อดทน พอเพียง คือถ้ารู้ แต่ตัวอย่างไม่มีให้ดู ให้เราเห็น เราก็มั่นใจ ก็ทำไม่ได้ หรือไม่กล้าที่จะนำไป ปฏิบัติตาม แต่ถ้ามีให้ดูให้เห็นจากวิทยุ จากโทรทัศน์ เราก็จะค่อยๆ ทำ ค่อยๆ เป็นไป โดยส่วนตัว ของผมเมื่อดูแล้วก็จะลองเลย สิ่งใดที่ทำได้จะลองทำเลยครับ”

(สัมภาษณ์ : จรรยา นทธี 28/12/42)

ข. แนวคิดทางการเกษตรแผนใหม่ เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบรายการที่มีการนำเสนอเนื้อหาสาระด้านนี้เป็นจำนวนมากเช่นกัน ทำให้มีความรู้สึกพึงพอใจกับหัวข้อนี้ เพราะส่วนใหญ่เห็นว่ามีประโยชน์ และสามารถทำได้ และผลผลิตที่ได้มีส่วนลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว จึงมีความพึงพอใจเนื้อหาสาระด้านนี้เป็นพิเศษ แต่ก็ยังมีกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่มีความพึงพอใจกับแนวคิดต่างๆ เหล่านี้ โดยให้เหตุผลว่า หากต้องการทำจริงๆ แล้วมิใช่เพียงเพื่อพอเพียงในครอบครัวนั้น ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางเหล่านี้ได้ และอีกจำนวนหนึ่งเห็นว่าแนวคิดต่างๆ เหล่านี้ มีประโยชน์กับเกษตรกรรายย่อยที่มีที่ดินน้อยมากกว่า เกษตรกรรายใหญ่ๆ ที่มีที่ดินเป็นหลัก 10 ไร่ 100 ไร่

นางแสวง ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหารายการด้านการเกษตรในเรื่องของแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ทางการเกษตรไว้ดังนี้

“...เรื่องอะไรน่าสนใจ สอนผสม เกษตรพอเพียง จะชอบเป็นพิเศษ ซึ่งหากมีคนแข็งแรงอยู่ช่วยๆ กันก็คงทำได้ ก็พอเพียงอย่างในหลวงท่านว่านะ พวกการแปรรูปก็เคยเห็นออกอากาศ ที่ได้ดูส่วนใหญ่ไม่ได้ทำ เพราะเราไม่ได้ปลูกประเภทเดียวอย่างเขาทำ แต่ก็ชอบดู...

เรื่องที่สำคัญที่สุดคิดว่าเป็นเรื่องอะไรน่าสนใจ สอนผสมเพราะมีความรู้สึก ว่า ผักเล็กๆ ข้างล่างเราก็ได้เก็บกิน ในร่องก็มีน้ำ เลี้ยงปลา ทำให้ไม่ต้องสิ้นเปลืองเงินไปซื้ออะไร ข้างบนเราสามารถปลูกสารพัดอย่าง ไม่ต้องไปซื้อเขา พระเจ้าอยู่หัวเรานี่ ท่านฉลาดที่สุด สอนให้คนทำ คนเราก็ยังไม่อยากจะทำ ซึ่งบางคนมีที่มีทาง มีน้ำสมบูรณ์ ก็ไม่ทำ ถ้าหากพื้นที่ไม่อำนวย ขาดน้ำ ก็อีกเรื่องหนึ่ง...”

(สัมภาษณ์ : แสวง วรรณโสภา 5/1/43)

ค. การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจกับเนื้อหาสาระด้านนี้รองลงมาทั้งนี้เพราะถึงแม้จะเห็นว่ามันมีประโยชน์ แต่ส่วนมากก็ให้ข้อมูลว่า ไม่สามารถทำได้ เพราะไม่มีวัสดุดิบหรือไม่ได้เพาะปลูกชนิดเดียวกับที่นำมาออกอากาศ และถึงแม้จะมี แต่ต้นทุนที่จะซื้อหาเครื่องมือ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ มาทำ นั้นก็มีไม่เพียงพอ และเหตุผลที่สำคัญอีกประการคือ คิดว่าเมื่อมีการนำมาออกอากาศแล้วที่อื่นก็เห็นเหมือนกัน เมื่อทำออกสู่ตลาดพร้อมๆ กัน ตลาดรับซื้อก็สามารถรองรับได้ในปริมาณจำกัด นั่นคือชี้ให้เห็นว่ามีส่วนสัมพันธ์กับเรื่องของข้อมูลทางด้านตลาดรับซื้อด้วย

ง. เทคนิค เทคโนโลยีต่างๆ ในการปรับปรุง เพิ่มผลผลิต ในหัวข้อนี้เป็นหัวข้อที่เกษตรกรต้องการมากและถึงแม้การนำเสนอจะพบบ่อยก็ตาม แต่ยังมีตัวแปรที่เกษตรกรยังไม่พึงพอใจเท่าที่ควรนั่นคือ สิ่งสำคัญคือเรื่องของสารดังกล่าวมักเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนละชนิดกับที่เกษตรกรทำอยู่ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง มีอาชีพ ทำไร่ ทำนา รอง

ลงมาคือทำสวนไม้ยืนต้น ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ แต่ทั้งนี้ เทคนิคกรรมวิธีการ หรือข้อปฏิบัติส่วนใหญ่ ที่ออกอากาศและเกษตรกรมีโอกาสได้ดู กลับเป็นเรื่องของพวกเขาไม่ผล เช่นสวนเงาะ สวนส้ม สวนทุเรียน เป็นต้น ดังนั้นเทคนิคที่ได้จึงไม่ค่อยได้นำมาใช้ นอกจากนี้หากบางเรื่องที่น่าเสนอ ตรงกับที่เกษตรกรทำอยู่ เกษตรกรส่วนหนึ่งก็ให้ความเห็นว่า เขาบอกเทคนิควิธีการหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องไม่หมด เมื่อได้ลองทำจึงไม่ประสบผลสำเร็จดังเช่นตัวอย่างที่นำมาเสนอ ดังนั้นในหัวข้อนี้เกษตรกรจึงยังไม่พึงพอใจเท่าที่ควร และต้องการให้มีการนำเสนอให้มากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลข้างต้น มีความสอดคล้องกับ เครซ, ครัทซ์ฟิลด์ และบาลลาซีย์ ที่ได้ให้ความเห็นในเรื่องของการเกิดทัศนคติว่า ทัศนคติอาจเกิดขึ้นจาก การตอบสนองของความต้องการของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น นั่นคือ ความต้องการที่เกษตรกรมีต่อข้อมูลเรื่องดังกล่าวมีความต้องการสูง แต่เนื้อหาสาระที่น่าเสนอแม้จะมีอยู่มากมาย แต่มักเป็นคนละชนิดกับที่เกษตรกรประกอบอยู่ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ดังนั้นเรื่องของทัศนคติในด้านความพึงพอใจจึงไม่ดี ทั้งนี้เพราะเกษตรกรเห็นว่า ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนได้นั่นเอง

จ. นโยบายหรือโครงการต่างๆที่ช่วยเหลือเกษตรกร สำหรับหัวข้อนี้เน้นเป็นเนื้อหาสาระที่เกษตรกรได้รับข้อมูลในปริมาณที่น้อยมาก ทั้งที่เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องของเงินทุนเป็นสำคัญ ทำให้มีความต้องการข้อมูลด้านนี้มากพอสมควรถึงแม้จะเป็นจำนวนที่รองลงมาจากหัวข้อสำคัญอื่นๆ แต่เมื่อสอบถามถึงความพึงพอใจในหัวข้อนี้ปรากฏว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ รู้สึกเฉยๆมากกว่า คือให้เหตุผลว่าโครงการต่างๆ แทบไม่มีออกมาให้ความช่วยเหลือเกษตรกร หรือมีมาก็มาถึงตน ทั้งนี้เพราะเห็นว่าต้องผ่านมาจากหน่วยงานเกษตรอำเภอ ซึ่งมีที่เดียวนั่นคือที่ว่าการอำเภอ และการที่จะเข้าไปร่วมโครงการซึ่งส่วนใหญ่ก็เห็นตัวอย่างว่าล้มเหลว นั้นส่วนใหญ่จึงคิดว่าเสียเวลาเปล่า และที่สำคัญยังให้ข้อมูลว่า โครงการต่างๆ ที่ว่าจะให้ความช่วยเหลือเกษตรกรนั้นมิได้กระทำกันอย่างจริงจัง เป็นในลักษณะที่พอนานไปก็ไม่ให้ความสนใจปล่อยปละละเลย ไม่ติดตามผลที่เกษตรกรนำไปปฏิบัติ หรือให้ความช่วยเหลืออย่างไม่ครบวงจร เช่น แนะนำให้ปลูก แนะนำให้เลี้ยง แจกพันธุ์มาให้ แต่บางครั้งไม่ได้ให้ข้อมูล หรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้องมาใช้ นอกจากนี้เมื่อนำมาทำแล้ว เมื่อได้ผลผลิตมักลดยแพเกษตรกร ไม่สามารถหาแหล่งตลาดให้ได้ ดังนั้นโครงการต่างๆ จึงล้มเหลวเสียเป็นส่วนใหญ่

แล้วถามว่าเกษตรกรรู้สึกอย่างไรกับเรื่องของโครงการหรือนโยบายต่างๆ ส่วนใหญ่ตอบว่ารู้สึกพึงพอใจมากหากสามารถทำได้ตามที่โครงการต่างๆ วางไว้ แต่หากจะสรุปรวมๆ แล้วความพึงพอใจในเรื่องของปริมาณการนำเสนอที่เกษตรกรยังมีความนิยมเอียงไปในทางลบ เป็นส่วนใหญ่ เนื่อง

มาจากประสบการณ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรก็ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้น้อยหากเทียบกับหัวข้ออื่นๆ

นายสมบุญ กล่าวถึงเนื้อหาสาระเรื่องของนโยบายหรือโครงการต่างๆ ไว้ดังนี้

“...เรื่องนโยบายหรือโครงการต่างๆ ที่ได้เห็นจากรายการ คิดว่ามีประโยชน์ อย่างผมได้ความรู้จากพวกนักวิชาการเกษตรว่าเขาจะมีนโยบายแจกพันธุ์ไก่ แจกเมล็ดพันธุ์หมักก็ไปติดต่อที่อำเภอ ก็ได้มาเลี้ยง ได้มาปลูกด้วย ซึ่งหากออกอากาศทางโทรทัศน์ จะกระจายข้อมูลให้คนรู้ได้มากกว่านี้ น่าจะมีมาออกอากาศมากๆ ว่ามีโครงการอะไรที่เป็นประโยชน์ แล้วก็อยากให้มีการช่วยเหลือเกษตรกรออกมาเยอะๆ ด้วย”

(สัมภาษณ์ : สมบุญ เงินขาว 3/2/43)

จ. ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร เป็นหัวข้อหรือเป็นเนื้อหาสาระที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจน้อยมาก ทั้งนี้เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่า หัวข้อนี้เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด และตัวเกษตรกรเอง ประสบปัญหาเรื่องของการตลาดและราคาสินค้าตลอดมา แต่รายการโทรทัศน์กลับนำเสนอเนื้อหาข้อมูลด้านนี้น้อยมาก ทำให้เกษตรกรไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านนี้เท่าที่ควร

นายจิรวุฒิ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้โดยได้แสดงความคิดเห็นว่า

“...เรื่องตลาดรับซื้อไม่มีเลย ไม่เคยเห็นนำมาออกอากาศ ส่วนมากก็จะบอกว่ามีวิธีปฏิบัติอย่างไร มีเทคนิคอย่างไร แต่คิดว่าที่สำคัญเลยควรเป็นเรื่องตลาด ที่สำคัญที่สุด เพราะที่ได้เห็นเขาออกอากาศ ไม่มีการนำเสนอเลยว่าตลาดรับซื้ออยู่ที่ใด และต้องการให้อยู่ใกล้ด้วย เช่นในหมู่บ้านเขาเอาเงิน เอาอะไรมาให้ปลูกให้ทำ แต่ไม่เห็นหาตลาดมาให้ จึงอยากให้วิทยุนำเสนอเรื่องตลาดด้วยว่าทำแล้วเอาไปขายตรงไหน ราคาอย่างไร ไม่ใช่ลอยแพเกษตรกรเลย...”

(สัมภาษณ์ : จิรวุฒิ เข็มมณฑา 3/1/43)

เมื่อกล่าวถึงทัศนคติหรือความพึงพอใจในเรื่องของตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร จะเห็นได้ว่าทัศนคติไม่ว่าจะเป็นความต้องการหรือความพึงพอใจในเรื่องนี้นั้น ล้วนมีผลมาจากประสบการณ์ของตัวเกษตรกรเองเป็นหลัก นั่นคือมีประสบการณ์เรื่องนี้มาก่อน ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิวคอมบ์ เทอร์เนอร์ และคอนเวิร์ส (T. Newcomb, R. Turner and P. Converse, 1963) ที่ได้กล่าวถึงทัศนคติไว้ว่า “ความคิดรวบยอดทางทัศนคติเป็นการรวมของประสบการณ์ในอดีตที่สะสมและจัดเรียงเป็นระบบ จะสะท้อนออกมาเมื่อปัจเจกบุคคลเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ”

และสอดคล้องกับความคิดเกี่ยวกับทัศนคติของ ออลพอร์ต (Gordon W. Allport อ้างใน พรพิมล วรวิมลพิรุฑิพงษ์, 2527 น.8.) ที่กล่าวว่า “ทัศนคติเป็นภาวะทางจิตใจซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะตอบโต้สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากประสบการณ์ และเป็นตัวกำหนดทิศทางที่แต่ละบุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งของและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง”

จะเห็นได้ว่าระหว่างข้อมูลเรื่องของความต้องการ พฤติกรรมการเปิดรับ และความพึงพอใจทั้ง 3 ส่วนนี้ มีความสัมพันธ์ระหว่างกันอยู่ในลักษณะต่างๆ ซึ่งจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

4 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการ พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจ

จากการศึกษาเรื่องของความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับ ความต้องการ และความพึงพอใจรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรสามารถเก็บประเด็นต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันนำมาเสนอได้ดังต่อไปนี้

4.1 ความต้องการและความพึงพอใจเกี่ยวกับ จำนวนรายการ ด้านการเกษตรมีความสัมพันธ์กัน

นั่นคือ จากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ความต้องการเกี่ยวกับจำนวนรายการด้านการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง เป็นไปในลักษณะที่ว่า 97 คน จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 102 คน ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ต้องการให้มีจำนวนรายการด้านการเกษตรมากกว่าที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ในเรื่องของความพึงพอใจ 84 คน จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 102 คน ให้ข้อมูลว่า รู้สึกยังไม่พึงพอใจในเรื่องของจำนวนรายการด้านการเกษตรที่มีอยู่ คือมีความเห็นว่า ยังน้อยเกินไป และจากกลุ่มอภิปรายทุกกลุ่ม ก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันด้วยเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า ในแง่ของความต้องการจำนวนรายการด้านการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในจำนวนรายการด้านการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4.2 ความต้องการ และพฤติกรรมการเปิดรับรายการด้านการเกษตรในเรื่องของเนื้อหาข้อมูลด้าน ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร ไม่สัมพันธ์กับความพึงพอใจในเนื้อหาข้อมูลด้านดังกล่าว

สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับรายการด้านการเกษตรในเรื่องของเนื้อหาข้อมูลด้าน ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร จากการศึกษาวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ให้ข้อมูลตรงกันคือ ได้พบเห็นข้อมูลด้านนี้ จากรายการด้านการเกษตรผ่านทางสื่อโทรทัศน์ ในจำนวนที่น้อยมาก

นั่นคือ จากพฤติกรรมการเปิดรับของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปได้ว่า พบเห็นรายการด้านการเกษตร ในประเด็นดังกล่าวในอัตราส่วนที่น้อยมาก

นอกจากนี้ ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในด้านของความต้องการและความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง กลับพบว่า ในเรื่องของ ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร นั้น เป็นหัวข้อที่เกษตรกรต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด และมีความต้องการให้นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ทั้งนี้เพราะเห็นว่าสื่อโทรทัศน์มีคุณสมบัติพิเศษในด้านต่างๆ โดยได้กล่าวว่าสื่อโทรทัศน์นั้นมีลักษณะพิเศษดังต่อไปนี้คือ

- นอกเหนือจากการเป็นสื่อใกล้ตัวและมีอิทธิพลกว้างไกล ซึ่งเป็นคุณลักษณะร่วมกันกับสื่อวิทยุแล้ว โทรทัศน์ยังเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียงด้วย โดยกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่า ยกตัวอย่างกรณีการเกิดโรคระบาด หรือโรคแมลงต่างๆ หากมีการนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์แล้ว สามารถกระจายไปยังเกษตรกรได้จำนวนมาก ในระยะเวลาอันสั้น เพราะแทบทุกบ้านต่างก็มีโทรทัศน์อยู่ในบ้านของตน ซึ่งต่างจากสื่อประเภทอื่นๆ เช่นสื่อบุคคล โดยกลุ่มตัวอย่างยกตัวอย่างของการนำตัวอย่างพืชที่เกิดโรคไปพบกับบุคคลทางหน่วยงานราชการที่คอยให้ความช่วยเหลือ ได้กล่าวว่า กว่าจะนำไปศึกษาและหาคำตอบ แนวทางแก้ปัญหาหากกลับมาสู่เกษตรกรนั้น มักสายเกินแก้ไปแล้ว จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญของการนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ดังกล่าว
- การนำเสนอด้วยสื่อทัศนูปกรณ์แบบเก่าเกือบทั้งหมด อาทิเช่น หุ่นจำลอง กราฟ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ วิทยุ ล้วนสามารถนำเสนอได้ด้วยโทรทัศน์ กล่าวคือ การนำเสนอด้วยภาพ และเสียงได้พัฒนาถึงจุดสูงสุดในรูปของสื่อโทรทัศน์นั่นเอง นั่นคือการนำเสนอข้อมูลต่างๆ สื่อโทรทัศน์สามารถอธิบายได้ละเอียด เห็นจริง และชัดเจน เพียงพอที่เกษตรกรจะเข้าใจได้ เช่นการนำเสนอมือถือการตัดต่อกิ่ง สามารถนำเสนอได้ทั้งคำอธิบายและภาพประกอบไปพร้อมๆ กัน
- โทรทัศน์เปิดใช้ง่าย ไม่ต้องปิดหีองมือ เพียงการปรับปุ่มสองหรือสามปุ่มก็สามารถเริ่มต้นการรับชมได้ นั่นคือการเปิดรับชมเพื่อต้องการข่าวสารต่างๆ สามารถทำได้ง่าย ไม่ต้องใช้ทักษะอะไรมากนัก โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มรับชมที่เป็นเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่การศึกษาไม่สูงนัก หากเปรียบเทียบกับสื่ออื่น เช่น หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร ความรู้ต่างๆ

จะต้องใช้ทักษะด้านการอ่าน เป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับเกษตรกร เป็นอย่างยิ่ง

หากพิจารณาในแง่ของความพึงพอใจเกี่ยวกับเนื้อหาข้อมูลด้าน *ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร* ที่ได้รับจากรายการด้านการเกษตรผ่านทางสื่อโทรทัศน์ พบว่าจากความต้องการที่มีมากนั้น แต่เมื่อข้อมูลที่ได้กลับมีในปริมาณที่น้อย เกือบจะเรียกได้ว่าน้อยที่สุดในบรรดาหัวข้อต่างๆ ที่รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ ทำให้ความพึงพอใจของเกษตรกรในด้านนี้อยู่ในระดับที่ต่ำมาก เพราะแสดงให้เห็นว่ารายการด้านการเกษตรไม่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มตัวอย่างในด้านนี้ได้เพียงพอ

กล่าวโดยสรุปจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเนื้อหาข้อมูลด้าน *ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร* ในปริมาณมาก แต่พฤติกรรมการเปิดรับชมกลับอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งความพึงพอใจในด้านนี้ ก็อยู่ในระดับต่ำเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นว่า ความต้องการ พฤติกรรมการเปิดรับ และความพึงพอใจในเนื้อหาข้อมูลด้านนี้ไม่มีความสัมพันธ์กัน

4.3 พฤติกรรมการเปิดรับ ความต้องการและความพึงพอใจเกี่ยวกับระยะเวลาออกอากาศในแต่ละครั้งของรายการด้านการเกษตร มีความสัมพันธ์กัน

สำหรับข้อมูลที่ได้ในเรื่องของความต้องการเกี่ยวกับระยะเวลาออกอากาศในแต่ละครั้งของรายการด้านการเกษตร จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้ระยะเวลาออกอากาศเป็น 30 นาที ในแต่ละครั้ง และจากการศึกษาวิจัยในเรื่องของความพึงพอใจเกี่ยวกับระยะเวลาออกอากาศพบว่า รายการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น รายการ “ไม่ลองไม่รู้” รายการ “ผู้ใหญ่บ้านดำดี” รายการ “ลุงผู้ยลยสวน” หรือรายการ “เกษตรลูกทุ่ง” พบว่ารายการต่างๆ เหล่านี้ ซึ่งอยู่ในอันดับต้นๆ ของรายการที่กลุ่มตัวอย่าง ติดตาม ชื่นชม และมีความพึงพอใจ มีระยะเวลาออกอากาศ รายการละ 30 นาทีในแต่ละครั้ง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับระยะเวลาว่า ช่วงเวลา 30 นาที นับว่ากำลังดี ระยะเวลาไม่สั้น หรือนานจนเกินไป นั้นแสดงให้เห็นว่า ความต้องการและความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับระยะเวลาออกอากาศในแต่ละครั้งของรายการด้านการเกษตร มีความสัมพันธ์กัน

4.4 พฤติกรรมการเปิดรับชมสถานีโทรทัศน์ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับชมรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร

ในเรื่องของความสัมพันธ์ด้านนี้ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับชมสถานีโทรทัศน์นั้น โดยทั่วไป พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจเปิดรับชมรายการต่างๆ จากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ สถานีโทรทัศน์ ช่อง 7 ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่มีความต้องการรับชมรายการด้านการเกษตร โดยจากการศึกษาพบว่า รายการด้านการเกษตรส่วนใหญ่มีนำเสนอในสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ช่อง 5 ช่อง ITV และ ช่อง 11 เป็นส่วนใหญ่ แต่กลุ่มตัวอย่างกลับเปิดรับชมรายการส่วนมากเป็นสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 ซึ่งขัดแย้งกัน

ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดในด้านต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้คือ

- ช่วงจังหวะเวลาที่ว่าง และมีโอกาสได้รับชมมักเป็นช่วงข่าวและช่วงบันเทิงเสียส่วนมาก จึงทำให้ต้อง
- เสียสละ เพื่อความต้องการของสมาชิกในครอบครัว ที่ต้องการชมรายการบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างที่เราทำการศึกษาคือกลุ่มหัวหน้าครอบครัว จำเป็นต้องรับชมตามสมาชิกคนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นภรรยา หรือบุตร
- เรื่องของความชัดเจนของสัญญาณภาพ เป็นปัญหาหนึ่ง ซึ่งแม้จะมีจำนวนไม่มากแต่นับเป็นอุปสรรคในการเปิดรับชมรายการด้านการเกษตรของกลุ่มตัวอย่างประการหนึ่ง

4.5 ความต้องการ พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจ เกี่ยวกับช่วงเวลาออกอากาศของรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรมีความสัมพันธ์กัน

เกี่ยวกับความสัมพันธ์กันในด้านดังกล่าว อธิบายได้จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างซึ่งพบว่ามีความต้องการ ให้นำเสนอรายการด้านการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์ในช่วงเวลา 17.00 น. ถึง 19.30 น. และจากการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับรายการต่างๆ พบว่าส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเวลา 17.00 น. ถึง 20.30 น. ในด้านของความพึงพอใจพบว่า รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรส่วนใหญ่ที่เกษตรกรจดจำ และชื่นชอบ มักอยู่ในช่วงเวลา 16.30 น. เสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า มีความพึงพอใจในช่วงเวลาดังกล่าว แต่หากเป็นไปได้ต้องการให้เลื่อนเวลาออกอากาศเย็นกว่านั้นอีก นั่นคือไปสู่ความต้องการที่ว่าต้องการให้นำเสนอในช่วงเวลาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในด้านพฤติกรรมการเปิดรับ ความต้องการ และความพึงพอใจ ช่วงเวลาออกอากาศของรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์ ของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กัน

4.6 ความต้องการและความพึงพอใจรายการด้านการเกษตร ไม่สัมพันธ์กับเหตุผลของการเปิดรับชมรายการด้านการเกษตร

หากจะกล่าวถึงความต้องการรับชมรายการด้านการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก และมีความพึงพอใจในเนื้อหาสาระที่รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรนำเสนอ แต่ผลของการสำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการด้านการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์ของกลุ่มตัวอย่าง ในด้านเหตุผลของการเปิดรับชม กลับพบว่า ส่วนใหญ่ ของพฤติกรรมการเปิดรับชมเป็นการบังเอิญเปิดมาพบเจอมากกว่าที่จะ จดจำ ติดตาม รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ซึ่ง ขัดแย้งกับข้อมูลที่ได้ในเรื่องความต้องการ หรือความพึงพอใจ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

โดยหากพิจารณาถึงคำกล่าวของ เครซ, ครัทซ์ฟิลด์ และบาลลาซีย์ ได้กล่าวถึงการเกิดของทัศนคติว่าประการหนึ่งอาจเกิดจาก การตอบสนองของความต้องการของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็มักทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้บุคคลนั้นก็มักทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น นั่นคือกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ารายการด้านการเกษตรนั้นมีประโยชน์ และสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้ ไม่ว่าจะเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข ป้องกัน ในด้านต่างๆ หรือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนั้นทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อรายการด้านการเกษตร

นอกจากนี้ เมอร์ริลล์ และโลว์เวินสไตน์ (Merrill and Lowenstein, 1971) ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้ผู้รับข่าวสารแต่ละบุคคลมีระดับการเปิดรับ แตกต่างกันไป ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง นั่นคือ ประโยชน์ใช้สอยของตน โดยพื้นฐานมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว ดังนั้นในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบสาร จึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่จะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง นั่นคือ จากการศึกษาก็จะเห็นว่า การที่เกษตรกรมีความต้องการและความพึงพอใจ รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรนั้น เป็นเพราะเห็นว่ามีค่าสำคัญและมีประโยชน์แก่ตนเอง สอดคล้องกับคำกล่าวของ เครซ, ครัทซ์ฟิลด์ และบาลลาซีย์ ที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่หากจะอธิบายถึงพฤติกรรมการเปิดรับชมที่ขัดแย้งกันนั้น จากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมการเปิดรับไม่สัมพันธ์กับความต้องการและความพึงพอใจดังกล่าวมีหลายสาเหตุ ที่สำคัญมาจากเหตุผลที่ว่า รายการด้านการเกษตรให้ข้อมูลหรือเนื้อหาสาระไม่ตรงกับที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีอาชีพหลักเป็น การทำไร่ และทำนา แต่ข้อมูลที่รายการด้านการเกษตรนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ในเรื่องดังกล่าวมีปริมาณที่น้อยมาก ดังนั้นทำให้กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่าถึงแม้จะมีเนื้อหาที่น่าสนใจ เนื้อหาสาระมีประโยชน์ แต่ก็ไม่สามารถนำมาใช้ นำมาทำประโยชน์โดย

ตรงแก่ตนได้ จึงมีพฤติกรรมไม่เจาะจง ติดตาม รายการด้านการเกษตร ซึ่งขัดแย้งกับทัศนคติของตน ที่มีต่อรายการด้านการเกษตร

โดยความขัดแย้งหรือความไม่สัมพันธ์กันดังกล่าว สอดคล้องกับ Rogers ที่ได้อธิบายว่า ทัศนคติกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป คือเมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติในทางบวกในสิ่งที่เผยแพร่ไปแล้ว แต่ในขั้นการยอมรับปฏิบัติอาจมีผลตรงข้ามก็ได้ ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้วจะมีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามทัศนคติของตนก็ตาม

5 ปัจจัยต่างๆ ที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข

สำหรับข้อมูลเรื่องของการปรับปรุงแก้ไขด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ได้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้คือ

5.1 จำนวนรายการ ควรเพิ่มจำนวนรายการด้านการเกษตรให้มีปริมาณมากขึ้น เพื่อที่เกษตรกรจะได้สามารถพบเห็นรายการด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรมากยิ่งขึ้น

5.2 รูปแบบการนำเสนอ ควรมีการปรับปรุงในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาซึ่งช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะนำเสนอเนื้อหาด้านการเกษตรมาออกอากาศ ควรเป็นช่วงที่เกษตรกรต้องการนั่นคือช่วงเวลา 17.00 – 19.30 น. ซึ่งสอดคล้องกับช่วงเวลาที่ได้ข้อมูลจากการศึกษาว่าเกษตรกรส่วนใหญ่รับชมรายการโทรทัศน์ช่วงเวลาระหว่าง 17.30 – 20.30 น. ซึ่งหากออกอากาศในช่วงเวลาดังกล่าว คาดว่าเกษตรกรจะได้รับความรู้ และประโยชน์อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ระยะเวลาออกอากาศก็ควรได้รับการปรับปรุงให้มีระยะเวลายาวนานมากขึ้นโดยส่วนมากรายการด้านการเกษตร มีช่วงระยะเวลาไม่ถึง 30 นาที แต่ระยะเวลาที่เกษตรกรต้องการและเห็นว่าเหมาะสมที่สุด อยู่ที่ 30 นาที ในการนำเสนอแต่ละครั้ง ซึ่งส่งผลไปถึงเรื่องของเนื้อหาสาระที่น่าสนใจ ด้วย เพราะปัจจุบันเนื้อหาสาระยังไม่ครบถ้วน และบางครั้งจบแบบไม่ได้รายละเอียดเพียงพอ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่มีระยะเวลาออกอากาศที่สั้นเกินไปนั่นเอง ซึ่งหากเพิ่มระยะเวลาออกอากาศให้มากขึ้น คาดว่าเนื้อหาสาระจะได้เพิ่มขึ้นและเกษตรกรจะได้ประโยชน์จากการรับชมมากขึ้น

นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลด้านอื่นๆ ที่น่าสนใจ จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้คือ จาก การสัมภาษณ์ นายสมพงษ์ ได้ให้ข้อมูลว่า

“...ต้องการให้รายการทำหนังสือออกมาแจก ได้อ่านได้ศึกษาไปด้วย เพราะเกษตรกรดูแลจุดจำไม่ทัน ซึ่งหากเป็นหนังสือ เกษตรกรสามารถเปิดดูย้อนได้ นอกจากนี้ต้องการให้ช่วยเรื่องของแหล่งเงินทุน สำหรับเกษตรกรด้วย หาดตลาดให้ด้วย ช่วยประกันราคาด้วย...”

(สัมภาษณ์ : สมพงษ์ บุญกว้าง 29/12/42)

นอกจากนี้เรื่องของพิธีกร ควรนำพิธีกรที่มีความรู้ด้านการเกษตรมาดำเนินรายการเพื่อการสนทนาจะได้ซักถามได้ตรงจุด ตรงเป้าหมายและให้ประโยชน์แก่เกษตรกรผู้รับชมได้มากที่สุด รวมไปถึงควรมีการปรับปรุงเรื่องของความทันเหตุการณ์ว่าควรให้มีความรวดเร็วในการนำเสนอมากกว่านี้ โดยเฉพาะเรื่องของโรคระบาด หรือโรคแมลงต่างๆ และเรื่องของราคาผลผลิตต่างๆ ด้วย เพื่อประโยชน์ของเกษตรกรอย่างแท้จริง

5.3 เนื้อหาที่น่าสนใจ ควรปรับปรุงที่สำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาสาระคือ เพิ่มเนื้อหาในด้านการตลาดให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแหล่งรับซื้อ ราคาในการซื้อขาย เป็นต้น นอกจากนี้ เนื้อหาสาระที่ควรเพิ่มเติมให้มากขึ้นที่สำคัญอีกประการคือเรื่องของ เทคนิค กรรมวิธีต่างๆ ในการผลิต หรือการป้องกันรักษาโรคต่างๆ

บทที่ 5

ข้อสันนิษฐานการวิจัย และอภิปรายผล

ข้อสันนิษฐานในการวิจัย

สำหรับการศึกษาเรื่อง “ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา” ได้ตั้งข้อสันนิษฐานในการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. รายการด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรมีไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร
2. มีหัวข้อที่เกษตรกรสนใจให้นำเสนอ มากกว่าที่รายการด้านการเกษตรนำเสนออยู่ในปัจจุบัน
3. ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรมีความสอดคล้องกัน

ข้อสันนิษฐานข้อที่ 1

รายการด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรมีไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า จำนวนของรายการด้านการเกษตรที่ออกอากาศทางสื่อโทรทัศน์นั้น มีไม่เพียงพอกับความต้องการเปิดรับชมของเกษตรกร โดยจะเห็นได้จากผลที่ได้จากการวิจัย ดังนี้คือ

1. ความต้องการในเรื่องของ จำนวนรายการด้านการเกษตร ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า ปริมาณรายการด้านการเกษตรที่มีอยู่ มีจำนวนน้อยเกินไป และต้องการให้มีรายการด้านการเกษตรมากกว่านี้
2. จากการสำรวจผังรายการเบื้องต้นของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 6 ช่อง อันได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 และ ITV พบว่า หากเทียบอัตราส่วนของรายการที่ให้เนื้อหาสาระด้านการเกษตรกับรายการประเภทอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น ละคร หรือเกมส์โชว์ ฯลฯ พบว่ามีสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก นั้น

คือ ส่วนใหญ่การนำเสนอรายการของแต่ละสถานี มักเน้นไปที่การนำเสนอรายการด้านการให้ความบันเทิงถึง 80 เปอร์เซ็นต์โดยประมาณ

3. ช่วงเวลาในการเปิดรับชมรายการวิทยุโทรทัศน์จากการศึกษาพบว่า โดยทั่วไปของเกษตรกรนั้น เปิดรับชมช่วงเวลาระหว่าง 17.00 น. – 20.30 น. เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหากตัดช่วงเวลาการนำเสนอข่าวออกไปจะพบว่า เวลาที่รับชมรายการนอกจากรายการข่าวจะเป็นช่วง 17.00 น. – 19.00 น. โดยประมาณ ซึ่งแต่ละสถานีต่างนำเสนอรายการบันเทิงเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการ์ตูนละครก่อนข่าว หรือสารคดี ซึ่งเป็นรายการที่มีลักษณะชมกันได้ทั้งครอบครัวมากกว่า ทั้งนี้เพื่อตรงสายตาผู้ชมไว้กับสถานีโทรทัศน์ช่องของตน มีเพียงบางรายการบางสถานีที่นำเสนอรายการด้านการเกษตรระหว่างเวลาดังกล่าว

4. มีอุปสรรคในด้านต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับความต้องการเปิดรับชมของกลุ่มตัวอย่างด้วยความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่ในครอบครัว รวมไปถึงตัวหัวหน้าครอบครัวเองด้วยที่บางครั้งต้องการผ่อนคลายจากกิจวัตรประจำวัน ดังนั้นส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะรับชมสถานีโทรทัศน์ช่องที่นำเสนอรายการบันเทิงกันมากกว่า นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องของสัญญาณภาพด้วย

นั่นคือ จากข้อมูลต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่งผลถึงข้อสันนิษฐานในการวิจัยข้อที่ 1 ที่กล่าวไว้ว่า “รายการด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อเกษตรกรมีไม่เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร” เป็นจริง ทั้งนี้เพราะนอกเหนือจากจำนวนรายการที่มีน้อย เรื่องของอุปสรรคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ข้อจำกัดเกี่ยวกับความชัดเจนของสัญญาณภาพแล้ว ข้อจำกัดเรื่องของครอบครัวก็เป็นอุปสรรคที่ทำให้เกิดช่องว่างของการเปิดรับชมอันส่งผลถึงการยอมรับปฏิบัติในที่สุด นอกจากนี้ยังส่งผลถึงความรู้สึกต้องการ และความรู้สึกไม่เพียงพอของเกษตรกรที่มีต่อรายการด้านการเกษตรให้มีความรู้สึกชัดเจนขึ้นด้วย จึงแสดงให้เห็นว่าจากข้อมูลที่ได้ ข้อสันนิษฐานข้อที่ 1 นั้น เป็นจริง

ถ้าหากพิจารณาโดยนำทฤษฎีความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรม (KAP) เข้ามาประกอบแล้ว จะเห็นได้ว่าเกิดความไม่สัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรทั้งสามในการศึกษาครั้งนี้ Rogers (1971) ได้เรียกลักษณะดังกล่าวนี้ว่า ช่องว่างของความรู้ ทักษะคิด และการยอมรับปฏิบัติ หรือ KAP – gap กล่าวคือ เมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติ ในทางบวกต่อสิ่งที่เผยแพร่แล้ว คือเมื่อเกษตรกรทราบ เข้าใจ และต้องการเปิดรับข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองทางด้านเกษตรแล้วก็ตาม แต่ในขั้นการยอมรับปฏิบัติอาจมีผลในทางตรงกันข้ามก็ได้ นั่นคือไม่สามารถได้ข้อมูลที่ตนเองต้องการหรือทำให้ไม่มีโอกาสในการนำสิ่งที่ตนเองเห็นว่า มีประโยชน์ไปใช้ได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะมีอุปสรรคต่างๆ ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายนอก รวมไปถึงอุปสรรคที่เกิดจากตัวเกษตรกรเองด้วย ถึงแม้ว่า

โดยส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้วจะมีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามทัศนคติของตนก็ตาม แต่พฤติกรรมเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นเสมอไป ทั้งนี้เพราะในบางกรณีอาจเกิด KAP-gap ขึ้นได้นั่นเอง

ข้อสันนิษฐานข้อที่ 2

มีหัวข้อที่เกษตรกรสนใจให้นำเสนอ มากกว่าที่รายการด้านการเกษตรนำเสนออยู่ในปัจจุบัน

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับหัวข้อต่างๆ ที่รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรได้นำเสนออยู่ในปัจจุบันนั้น พบว่า

1. หัวข้อที่นำเสนออยู่ในปัจจุบัน ครอบคลุมหัวข้อที่เกษตรกรต้องการให้นำเสนออยู่แล้ว แต่แตกต่างกันตาม ช่วงเวลาและระยะเวลาที่นำเสนอในแต่ละครั้ง หรือต่างกันที่หัวข้อต่างๆ ของเนื้อหาที่ออกอากาศ ว่ารายการนั้นๆ ต้องการนำเสนอหัวข้อต่างๆ เหล่านี้ มากน้อยเพียงใด หรือเน้นไปในหัวข้อหรือประเด็นใดเป็นหลักสำคัญ

2. หัวข้อต่างๆ ที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างต้องการให้นำเสนอเรียงลำดับตามความสนใจของตัวเกษตรกรเอง ได้ดังต่อไปนี้คือ ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร เทคนิคเทคโนโลยีต่างๆ ในการปรับปรุงเพิ่มผลผลิต บุคคลที่ประสบความสำเร็จ แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ทางการเกษตร นโยบายหรือโครงการต่างๆ ที่ช่วยเหลือเกษตรกร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยหัวข้อต่างๆ เหล่านี้ เรียงตามลำดับความต้องการของเกษตรกรเป็นหลัก ซึ่งล้วนครอบคลุมรายละเอียดตามที่กลุ่มตัวอย่างต้องการทั้งสิ้น

3. บางหัวข้อมีการนำเสนอในปริมาณที่น้อยมาก เช่น เรื่องของตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร เรื่องของนโยบายหรือโครงการต่างๆ ที่ช่วยเหลือเกษตรกร เป็นต้น หรือบางเรื่องบางรายการมีการนำเสนอบ่อยครั้งเกินไปหรือมากเกินไปจนความจำเป็น เช่น เรื่องของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในเรื่องหรือแนวทางการเกษตรซ้ำๆ กัน เรื่องของทฤษฎีแนวคิดทางการเกษตรที่มักนำเสนอซ้ำๆ เดียวกัน เป็นต้น ซึ่งทำให้เสียเวลาที่จะแบ่งปันไปนำเสนอเนื้อหาสาระสำคัญอื่นๆ ที่เกษตรกรต้องการ ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4

จากแนวคิดของแม็คคอมส์ (McCombs) และเบคเกอร์ (Becker) ที่เน้นในเรื่องของการติดตามข่าวสารในมุมมองของผู้รับสาร 6 ประการคือ 1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ 2. เพื่อต้องการคำแนะนำ 3. เพื่อนำเอาไปใช้ในการสนทนา 4. เพื่อความตื่นตัว 5. เพื่อเสริมความคิดเห็น และ 6. เพื่อความบันเทิง จะเห็นว่า เกษตรกรต้องการข้อมูลข่าวสารทางด้านการเกษตรเพื่อต้องการคำแนะนำ (Guidance) ในการปฏิบัติให้ถูกต้องและช่วยในการตัดสินใจในแต่ละวันเพื่อความอยู่รอดในระบบของสังคมที่เป็นอยู่ ทั้งนี้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกษตรกรต้องการนั้น รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรได้นำเสนอไว้ครบถ้วนแล้วในปัจจุบัน

ดังนั้น จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ข้อเสนอพื้นฐานข้อที่ 2 ที่กล่าวไว้ว่า “มีหัวข้อที่เกษตรกรสนใจให้นำเสนอ มากกว่าที่รายการด้านการเกษตรนำเสนออยู่ในปัจจุบัน” นั้น ไม่เป็นจริง แต่ก็ได้ข้อคิด ว่า ถึงแม้หัวข้อที่เกษตรกรสนใจให้นำเสนอนั้นจะครอบคลุม ครบตามที่เกษตรกรต้องการ ก็ยังมี ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ทำให้หัวข้อที่เกษตรกรต้องการจริงๆ ไม่สามารถนำเสนอได้ในปริมาณ หรือระยะเวลาที่มากเพียงพอกับความต้องการของเกษตรกรด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอพื้นฐานข้อที่ 3

ทัศนคติและพฤติกรรมในการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรมีความ สอดคล้องกัน

จากการศึกษาเรื่องของความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการเปิดรับ ความต้องการ และความ พึงพอใจรายการ โทรทัศน์ด้านการเกษตรสามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันนำมา สรุปลงได้ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการและความพึงพอใจเกี่ยวกับ จำนวนรายการ ด้านการเกษตรมีความสัมพันธ์ กัน
2. ความต้องการ และพฤติกรรมในการเปิดรับรายการด้านการเกษตรในเรื่องของเนื้อหาข้อมูล ด้าน ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร ไม่สัมพันธ์กับความพึงพอใจในเนื้อหาข้อมูลด้าน ดังกล่าว
3. พฤติกรรมในการเปิดรับ ความต้องการและความพึงพอใจเกี่ยวกับระยะเวลาออกอากาศใน แต่ละครั้งของรายการด้านการเกษตร มีความสัมพันธ์กัน
4. พฤติกรรมในการเปิดรับชมสถานีโทรทัศน์ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการรับชมรายการ โทรทัศน์ด้านการเกษตร
5. ความต้องการ พฤติกรรมในการเปิดรับและความพึงพอใจ เกี่ยวกับช่วงเวลาออกอากาศของ รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรมีความสัมพันธ์กัน
6. ความต้องการและความพึงพอใจรายการด้านการเกษตร ไม่สัมพันธ์กับเหตุผลของการ เปิดรับชมรายการด้านการเกษตร

หากจะกล่าวโดยสรุปแล้วจะพบว่า ข้อเสนอพื้นฐานข้อที่ 3 ที่กล่าวไว้ว่า “ทัศนคติและพฤติกรรมในการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรมีความสอดคล้องกัน” นั้น ไม่เป็นจริง ทั้งนี้เพราะจากข้อมูลที่ได้โดยรวมพบว่า ทัศนคติและพฤติกรรมในการเปิดรับรายการวิทยุโทรทัศน์ ด้านการเกษตรของเกษตรกรไม่มีความสอดคล้องกัน

โดยคำกล่าวของ เครซ, ครัทซ์ฟิลด์ และบาลลาซี (1948) ได้กล่าวถึงการเกิดของทัศนคติว่า ประการหนึ่งอาจเกิดจาก การตอบสนองของความ ต้องการของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความ

ต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้ บุคคลนั้นก็จะมีความทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น นั่นคือกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ารายการด้านการเกษตรนั้นมีประโยชน์ และสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้ ไม่ว่าจะเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข ป้องกัน ในด้านต่างๆ หรือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนั้นทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อรายการด้านการเกษตร

นอกจากนี้ เมอร์ริลล์ และโลว์เวินสไตน์ (Merrill and Lowenstein, 1971) ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้ผู้รับข่าวสารแต่ละบุคคลมีระดับการเปิดรับ แตกต่างกันไป ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งนั้นคือ ประโยชน์ที่ผู้รับจะได้รับ โดยพื้นฐานมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว ดังนั้นในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบสาร จึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่จะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง

นั่นคือ จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า การที่เกษตรกรมีความต้องการและความพึงพอใจ รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรนั้น เป็นเพราะเห็นว่ามีค่าสำคัญและมีประโยชน์แก่ตนเอง สอดคล้องกับคำกล่าวของ เครซ, ครัทซ์ฟิลด์ และบาลลาซี (1948) ที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่หากจะอธิบายถึงพฤติกรรมกรรมการเปิดรับชมที่ขัดแย้งกันนั้น จากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมกรรมการเปิดรับไม่สัมพันธ์กับความต้องการและความพึงพอใจดังกล่าวมีหลายสาเหตุ ที่สำคัญมาจากเหตุผลที่ว่า รายการด้านการเกษตรให้ข้อมูลหรือเนื้อหาสาระไม่ตรงกับที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีอาชีพหลักเป็น การทำไร่ และทำนา แต่ข้อมูลที่รายการด้านการเกษตรนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ในเรื่องดังกล่าวมีปริมาณที่น้อยมาก ดังนั้นทำให้กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่า ถึงแม้จะมีเนื้อหาที่น่าสนใจ เนื้อหาสาระมีประโยชน์ แต่ก็ไม่สามารถนำมาใช้ นำมาทำประโยชน์โดยตรงแก่ตนได้ จึงมีพฤติกรรมไม่เจาะจง ติดตาม รายการด้านการเกษตร ซึ่งขัดแย้งกับทัศนคติของตนที่มีต่อรายการด้านการเกษตร

โดยความขัดแย้งหรือความไม่สัมพันธ์กันดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers ที่ได้อธิบายว่า ทัศนคติกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป คือเมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติในทางบวกในสิ่งที่เผยแพร่ไปแล้ว แต่ในขั้นการยอมรับปฏิบัติอาจมีผลตรงข้ามก็ได้ ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้วจะมีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามทัศนคติของตนก็ตาม

อภิปรายผล

1. รายการที่ให้ประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างแท้จริง

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ รายการที่ให้ประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรอย่างแท้จริงนั้น ใช้หลักของความพึงพอใจ หรือความจดจำระลึกได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก ในการที่จะวัด

ว่า รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรรายการใด ที่เข้าข่ายให้ประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรอย่างแท้จริง

สำหรับรายการด้านการเกษตรที่จัดว่าเป็นรายการที่ให้ประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรอย่างแท้จริง คือรายการ “ไม่ลองไม่รู้” รองลงมา มี 3 รายการที่มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนเท่าๆ กัน สามารถจดจำชื่อรายการได้ นั่นคือ รายการ เกษตรลูกทุ่ง ผู้ใหญ่บ้านดำดี และลุงผู้ยลยสวน และรายการสุดท้ายที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจดจำชื่อรายการได้ นั่นคือรายการเกษตรพาที จากรายการต่างๆ ที่มีอยู่ทั้งหมดดังนี้คือ

1. รายการวิถีชาวบ้าน
2. รายการลุงผู้ยลยสวน
3. รายการเกษตร 2000
4. รายการ ดินสร้างชีวิต หมอดินเพื่อนเกษตรกร
5. รายการไม่ลองไม่รู้
6. รายการผู้ใหญ่บ้านดำดี
7. รายการเศรษฐกิจพอเพียง
8. รายการทรัพย์ในดิน
9. รายการสินในน้ำ
10. รายการศาลาวิมสวน
11. รายการแผ่นดินทอง
12. รายการเกษตรลูกทุ่ง

โดยเหตุผลที่เป็นรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร และเพราะปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของช่วงเวลาออกอากาศที่ อยู่ในช่วงที่เกษตรกรสามารถมีโอกาสเปิดรับชมรายการได้ นั่นคืออยู่ในช่วงเวลา 18.30 – 19.00 น. ของทุกวันจันทร์ เป็นสาเหตุสำคัญที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีโอกาสได้ชมรายการไม่ลองไม่รู้เป็นสำคัญ

สำหรับเหตุผลรองลงมาคือ พิธีกรผู้ดำเนินรายการ เป็นตลกที่บุคคลส่วนใหญ่จดจำได้ และมีลักษณะผ่อนคลายความตึงเครียดด้วย สอดแทรกตลก ซึ่งทำให้สามารถดูได้ทั้งครอบครัว นับเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่หลายๆ ครอบครัวเลือกเปิดรับชมรายการนี้

นอกจากนี้ ระยะเวลาของการนำเสนอ ยังอยู่ในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรคือ 30 นาที นอกจากนี้เนื้อหาสาระที่นำเสนอในแต่ละตอนยังมีความชัดเจนครอบคลุมเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนจบ

สิ่งเหล่านี้คือปัจจัยหลักๆ ที่ทำให้รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรรายการดังกล่าว อยู่ในใจของเกษตรกรเสมอมา

2. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์

สำหรับพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างนั้น ส่วนใหญ่พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมักเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ส่วนมากในช่วงเวลาประมาณ 17.00 น. – 20.30 น. ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่เกษตรกรกลับมาจากปฏิบัติภารกิจประจำวันในเวลาดังกล่าว และมักเห็นเหนื่อยจากภารกิจการงาน ทำให้มีช่วงเวลาในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่เพียง 3 – 4 ชั่วโมงโดยประมาณ

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะมีกิจกรรมที่เข้าไปด้วยขณะดู เช่น รับประทานอาหารกับครอบครัว พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว หรือทำงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ตนทำอยู่หรือเป็นอาชีพเสริมเล็กๆ น้อยๆ ไปด้วย

สถานีโทรทัศน์ช่องที่กลุ่มตัวอย่างเลือกรับชม จากข้อมูลที่ได้ยังคงเป็นสถานีที่เน้นความบันเทิงเป็นหลักนั่นคือช่อง 3 สำหรับสถานีโทรทัศน์ช่องที่ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรมากที่สุดคือช่อง 9 ทั้งนี้เพราะดังที่กล่าวไว้แล้วถึงความต้องการของสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ต้องการชมรายการด้านความบันเทิง ทำให้กลุ่มตัวอย่างต้องชมรายการประเภทดังกล่าวไปด้วย หรือจากความต้องการผ่อนคลายความตึงเครียด เหน็ดเหนื่อยจากภารกิจประจำวันของตัวเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเองด้วย นอกจากนี้จากการสำรวจข้อมูลพบว่า ความชัดเจนของสัญญาณภาพของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ในพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีความชัดเจนกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ ในช่วงเวลาเดียวกัน

การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกร ส่วนมากเป็นการเปิดรับชมจากความบังเอิญเสียมากกว่า สาเหตุสำคัญเพราะความสม่ำเสมอของการนำเสนอไม่น่าสนใจไม่ต่อเนื่อง เพราะรายการด้านการเกษตรส่วนใหญ่นำเสนออาทิตย์ละครั้งเท่านั้น ทำให้ไม่ต่อเนื่อง และเกษตรกรไม่มีโอกาสเจาะจงเวลาชมของตนเองได้ด้วย ทำให้เป็นลักษณะบังเอิญเปิดมาชม และส่งผลให้ไม่สามารถจดจำชื่อหรือรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองได้อย่างเพียงพอ

และเมื่อก้าวถึงลักษณะเนื้อหาที่น่าสนใจมักเป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่ประสบความสำเร็จนำมาออกอากาศ ทำให้เกษตรกรสนใจและสำหรับความเป็นไปได้ในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์นั้นน้อยมาก ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

เมอร์ริลล์ และโลว์เวินสไตน์ (Merrill and Lowenstein, 1971) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้รับข่าวสารแต่ละบุคคลจะมีระดับการเปิดรับสื่อ และข่าวสารที่แตกต่างกันไป

นั่นคือปัจจัยพื้นฐานในเรื่องของ ประโยชน์ใช้สอย ซึ่ง เมอร์ริลล์ และโลว์นสตีน์ ได้กล่าวไว้ว่า โดยพื้นฐานของมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว ดังนั้น ในฐานะที่เป็นผู้รับสาร จึงต้องแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่จะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัย นั่นคือถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ทำให้ลักษณะการเปิดรับชมส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของ ความบังเอิญ มากกว่าที่จะตั้งใจเจาะจง เปิดรับชมรายการได้อย่างจริงจัง แต่เมื่อเกษตรกรบังเอิญได้เปิดชม แล้วพบว่าเรื่องราวที่ได้รับชมนั้นเป็นประโยชน์แก่ตนเอง เป็นเรื่องที่ตนเองสนใจก็จะตั้งใจติดตามชมอย่างสนอกสนใจ ซึ่งในลักษณะตรงกันข้าม หากเรื่องใดที่เกษตรกรคิดว่าไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานของตน หรือไม่มีประโยชน์แก่งานของตนก็มักจะผ่านเลยรายการนั้นๆ ไป ซึ่งแม้จะเป็นรายการเกษตรเองก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ เมอร์ริลล์ และโลว์นสตีน์ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

3. ความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์

สำหรับความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการจำนวนรายการมากกว่าที่เป็นอยู่ สำหรับรูปแบบการนำเสนอ นั้น โดยรวมๆ พบว่าต้องการให้นำเสนอช่วงเวลา 17.00 น. – 19.30 น. หรือก่อนข่าวภาคค่ำและเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยละเอียด โดยระยะเวลาในแต่ละครั้งต้องการให้เป็น ครึ่งชั่วโมง สำหรับพิธีกร ต้องการนักวิชาการมากกว่า ส่วนความทันต่อเหตุการณ์ กลุ่มตัวอย่างไม่แสดงความต้องการในเรื่องนี้ชัดเจนนัก เมื่อพูดถึงเนื้อหาที่น่าสนใจ เรื่องของตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตรคือเรื่อง ที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด

สำหรับความต้องการเรื่องของเนื้อหาการนำเสนอในด้านต่างๆ สอดคล้องกับ แม็คคอมบส์ (McCombs) และเบคเกอร์ (Becker) ที่ได้กล่าวถึง การติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนในมุมมองของผู้รับสาร โดยมีสาเหตุสำคัญบางประการที่แม็คคอมบส์ และเบคเกอร์กล่าวไว้ เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ต้องการคำแนะนำ (Guidance) ในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องและช่วยในการตัดสินใจในแต่ละวันเพื่อความอยู่รอดในระบบของสังคมและการเมืองที่เป็นอยู่

นั่นคือจากการศึกษาวิจัยพบว่าความต้องการข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการคำแนะนำ อันเป็นประโยชน์แก่ตนเองเพื่อความอยู่รอดเป็นสำคัญไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาเรื่องของการป้องกันกำจัดโรคหรือแมลงต่างๆ หรือเรื่องของเทคโนโลยีเทคนิคใหม่ๆ เป็นต้น ล้วนแต่ต้องการคำแนะนำ ข้อมูลต่างๆ เพื่อความอยู่รอดในอาชีพและชีวิต ครอบครัวยุคของตน

2. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์รอบตัวที่จะได้ว่าอะไรกำลังเกิดขึ้น เพื่อให้ทันเหตุการณ์ ทันสมัยและเรียนรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรระวัง จากการศึกษาวิจัยพบว่าข้อมูลที่ได้ หรือความต้องการที่ตามมาของกลุ่มตัวอย่างคือความต้องการรู้เหตุการณ์ เช่นเรื่องของราคาผลผลิตในขณะนั้นๆ โรคที่จะเกิดในช่วงนั้นๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทำการเรียนรู้เพื่อรองรับหรือแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาต่อไปนั่นเอง

3. เพื่อนำเอาไปใช้ในการสนทนา (Anticipated Communication) ถึงแม้เหตุผลที่เกิดจากความต้องการในด้านนี้จะน้อยลงมาแต่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันในสังคมของกลุ่มตัวอย่าง การแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันมีส่วนช่วยพัฒนา และผลักดันให้เกิดการปฏิบัติที่ชัดเจนหรือความเข้าใจที่ถ่องแท้มากยิ่งขึ้น

4. เพื่อความบันเทิง (Entertainment) แม้จะมีเพียงบางส่วนที่ให้ข้อมูลว่าตัดสินใจรับชมรายการด้านการเกษตรเพียงเพื่อความบันเทิง และผ่อนคลายอารมณ์ ก็ตาม นับเป็นการเริ่มต้นของความสำเร็จอย่างหนึ่งของรายการด้านการเกษตรเพราะมีรายการบันเทิงมากมายที่พยายามดึงให้หันไปสนใจรายการไร่สาระของตน ซึ่งรายการเกษตรสามารถดึงกลุ่มเกษตรกรจำนวนหนึ่งให้หันมารับชมรายการของตนได้ นับเป็นความสำเร็จประการหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งเมื่อเกษตรกรติดตามอย่างต่อเนื่อง เป็นไปได้ว่าเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์จะต้องได้รับการนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาได้ในที่สุด

4. ความพึงพอใจจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์

สำหรับความพึงพอใจจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าจำนวนรายการเป็นหัวข้อชัดเจนที่เกษตรกรยังไม่พึงพอใจ สำหรับรูปแบบและการนำเสนอ ด้านเนื้อหาในแต่ละครั้ง ระยะเวลาในการนำเสนอ ความรวดเร็วทันฤดูกาล พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่พึงพอใจในเรื่องเหล่านี้ ส่วนทางด้านพิธีกร และช่วงเวลาในการนำเสนอ กลุ่มตัวอย่างรู้สึกเฉยๆ ค่อนข้างพึงพอใจกับด้านดังกล่าวที่นำเสนออยู่

เครซ, ครัทซ์ฟิลด์ และบาลลาซี (1948) ได้ให้ความเห็นในเรื่องของการเกิดทัศนคติว่า ทัศนคติอาจเกิดขึ้นจาก การตอบสนองความต้องการของบุคคล นั่นคือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากสิ่งใดตอบสนองความต้องการของตนไม่ได้ บุคคลนั้นก็จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น นั่นคือ ความต้องการที่เกษตรกรมีต่อข้อมูลเรื่องดังกล่าวมีความต้องการสูง แต่เนื้อหาสาระที่นำเสนอแม้จะมีอยู่มากมาย แต่มักเป็นคนละชนิดกับที่เกษตรกร

ประกอบอยู่ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ดังนั้นเรื่องของทัศนคติในด้านความพึงพอใจจึงไม่ดี ทั้งนี้เพราะเกษตรกรเห็นว่า ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนได้นั่นเอง

จะเห็นได้ว่าทัศนคติไม่ว่าจะเป็นความต้องการหรือความพึงพอใจในเรื่องนี้นั้น ล้วนมีผลมาจากประสบการณ์ของตัวเกษตรกรเองเป็นหลัก นั่นคือมีประสบการณ์เรื่องนี้มาก่อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการนำเสนอของรายการที่สั้น รวบรวมเกินกว่าจะได้รายละเอียดที่พอเพียง หรือช่วงเวลาไม่สอดคล้องกับเวลาที่สามารถรับชมได้ ฯลฯ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ที นิวคอมบ์ เทอร์เนอร์ และคอนเวิร์ส (T. Newcomb, R. Turner and P. Converse, 1963) ที่ได้กล่าวถึงทัศนคติไว้ว่า “ความคิดรวบยอดทางทัศนคติเป็นการรวมของประสบการณ์ในอดีตที่สะสมและจัดเรียงเป็นระบบ จะสะท้อนออกมาเมื่อปัจเจกบุคคลเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ”

และสอดคล้องกับความคิดเกี่ยวกับทัศนคติของ ออลพอร์ต (Gordon W. Allport อ้างใน พรพิมล วรภูมิพิพิพิงศ์, 2527 น.8.) ที่กล่าวว่า “ทัศนคติเป็นภาวะทางจิตใจซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะตอบโต้สิ่งแวดล้อมที่เกิดจากประสบการณ์ และเป็นตัวกำหนดทิศทางที่แต่ละบุคคลจะตอบสนองต่อสิ่งของและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง”

5. ปัญหา อุปสรรค ที่มีผลกับการเปิดรับรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร

สำหรับปัญหาที่มีผลกับการเปิดรับรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรที่พบจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถแยกเป็นประเด็นหลักๆ ได้ 2 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปัญหาอันเกิดจากตัวเกษตรกรเอง

- เรื่องของช่วงเวลา ตัวเกษตรกรเองมีช่วงเวลาว่างไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่ยายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรได้นำเสนอ ทำให้ไม่สามารถรับข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ได้
- เรื่องของสภาพร่างกาย เพราะเกษตรกรเองส่วนใหญ่ มีภารกิจที่ต้องทำซึ่งจัดว่าเป็นงานที่หนัก เช่นต้องทำงานในไร่ หรือในสวน ที่ต้องใช้แรงใช้กำลังมาก ดังนั้นเมื่อกลับมาถึงที่พักส่วนใหญ่ จึงต้องการที่จะพักผ่อนมากกว่าจะมารับข้อมูลหรือเนื้อหาสาระ ใดใด

ปัญหาอันเกิดจากปัจจัยอื่นๆ

- เรื่องความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่ในครอบครัว นับเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างจำต้องเปิดรับชมรายการบันเทิง แทนที่จะได้มีโอกาสรับชมรายการด้านการเกษตร

- เรื่องของความชัดเจนของสัญญาณภาพ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่าเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการ ทั้งนี้เพราะในแต่ละพื้นที่ ความสามารถในการรับสัญญาณภาพจะแตกต่างกันไป

จากผลการวิจัย ตรงกับทฤษฎีของ Rogers (อ้างใน ต้องฤดี ปุณณกันต์ ,2534) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า *ทัศนคติกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป* คือ เมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติในทางบวกในสิ่งที่เผยแพร่ไปแล้ว แต่ในขั้นการยอมรับปฏิบัติอาจมีผลตรงข้ามก็ได้ ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้วจะมีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามทัศนคติของตนก็ตาม

ดังนั้นแม้จะพบว่ารายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรจะให้ประโยชน์ หรือตัวเกษตรกรมีความรู้ลึกทัศนคติส่วนใหญ่ไปในทางบวกก็ตาม แต่อุปสรรคต่างๆ ก็มีผลต่อการยอมรับปฏิบัติหรือการเปิดรับเป็นอย่างมาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบันนี้ เป็นที่ทราบกันดีว่าปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศยังคงอยู่ในภาวะคับขัน ปัญหาปากท้องของประชาชนเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่หลายๆ ฝ่าย จะต้องร่วมกันยื่นมือเข้ามาให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีอยู่จำนวนมากกว่าค่อนประเทศ โดยเฉพาะหลังจากภาวะวิกฤติของภาคเศรษฐกิจ ทำให้แรงงานจำนวนมากหลังไหลกลับไปสู่อาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ นั่นคือกลับไปเป็นเกษตรกร หลายๆ ฝ่ายได้พยายามให้ความช่วยเหลือภาคการเกษตรมาโดยตลอด โทรศัพท์ก็เป็นอีกสื่อหนึ่งที่ให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ อันเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร แต่เนื่องจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ อาจทำให้การนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านนี้ไม่เป็นที่สนใจนักของบรรดาเจ้าของสถานี และบริษัทผู้จัดทำ เนื่องจากผลตอบแทนนั้นเทียบกันไม่ได้เลยกับรายการบันเทิงที่มีอยู่ดาษดื่น และจำนวนรายการที่มีอยู่ในขณะนี้นั้นได้ให้ประโยชน์แก่เกษตรกรได้เต็มที่หรือไม่ เพราะเหตุใด สิ่งจำเป็นที่จะต้องหาคำตอบ

ดังนั้นจึงเกิดการวิจัยเรื่อง “ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับรายการวิทยุโทรศัพท์ด้านการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา” นี้ขึ้น เพื่อศึกษาถึงทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้คือ

1. เพื่อทราบว่ามีการใดที่ให้ประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรอย่างแท้จริง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรศัพท์ของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอท่าตะเียบจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อศึกษาความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรศัพท์ ของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอท่าตะเียบจังหวัดฉะเชิงเทรา
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรศัพท์ของประชาชนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตอำเภอท่าตะเียบจังหวัดฉะเชิงเทรา
5. เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ จากเกษตรกร ที่มีผลกับการเปิดรับรายการด้านการเกษตรทางสื่อโทรศัพท์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือ เกษตรกรในเขต

อำเภอท่าตะเียบที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ และมีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวน 102 คน และเจ้าหน้าที่จากที่ทำการเกษตรอำเภอ จำนวน 4 คน เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จึงสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโดยสรุปตามประเด็นของประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ มีดังนี้

1. รายการที่ให้ประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างแท้จริงคือรายการ “ไม่ลองไม่รู้” รองลงมาในอัตราส่วนเท่าๆ กันจากการวิจัยครั้งนี้มี 3 รายการคือ รายการ “เกษตรลูกทุ่ง” “ผู้ใหญ่บ้านดำดี” และรายการ “ลุงผู้ยู่ยวน” สำหรับรายการอื่นๆ เกษตรกรไม่สามารถจดจำชื่อรายการได้ เช่นรายการแผ่นดินทอง หรือรายการสินในน้ำ เป็นต้น
2. พฤติกรรมการเปิดรับ ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
 - กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับชมรายการทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9
 - ลักษณะของการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรของกลุ่มตัวอย่าง เป็นไปในลักษณะบังเอิญเปิดมาชม และส่วนใหญ่ไม่สามารถจดจำชื่อรายการได้
 - เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับชมช่วง 17.00 – 20.30 น.
 - เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทำกิจกรรมไปด้วย ขณะเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ เช่นทานอาหาร หรือสนทนากับครอบครัว หรือทำกิจกรรมอื่นๆ เช่นถักแห
3. ความต้องการในการเปิดรับ ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
 - ไม่ต้องการและเห็นว่าไม่สำคัญนัก คือเรื่องของเรื่องทันเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ ของข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรที่น่าสนใจ
 - ต้องการพิธีกรลักษณะวิชาการเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ข้อมูลได้ละเอียด ตรงจุดประสงค์
 - เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้นำเสนอรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ช่วงเวลา 17.00 – 19.30 น.
 - ระยะเวลาการนำเสนอรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรต่อครั้งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรเป็นระยะเวลาประมาณ 30 นาที
 - ต้องการให้นำเสนอ รายละเอียดเรื่องตลาดหรือแหล่งรับซื้อผลผลิต
4. ความพึงพอใจในการเปิดรับ ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
 - เกี่ยวกับจำนวนรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่พอใจจำนวนรายการ เพราะให้ความเห็นว่ามีจำนวนรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรน้อยเกินไป

- เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ระยะเวลาออกอากาศแต่ละครั้งสั้นเกินไป
- ด้านเนื้อหาในการนำเสนอ กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่ายังให้รายละเอียดไม่เพียงพอ
- เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พึงพอใจเนื้อหารายการผู้ใหญ่นบ้านดำดี
- เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจพิธีกรรายการผู้ใหญ่นบ้านดำดี
- เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจเรื่องการนำเสนอบุคคลที่ประสบความสำเร็จมากกว่าเรื่องอื่นๆ ที่ได้รับชมจากรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร

5. ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่มีผลต่อการเปิดรับรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร

- ตัวเกษตรกรเอง เหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน และเวลาว่างไม่ตรงที่รายการออกอากาศ
- ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ สมาชิกคนอื่นในครอบครัว และความชัดเจนของสัญญาณภาพ

รายละเอียดของแต่ละประเด็นมีดังต่อไปนี้คือ

1. รายการที่ให้ประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างแท้จริง

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ รายการที่ให้ประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรอย่างแท้จริงนั้น ใช้หลักของความพึงพอใจ หรือความจดจำระลึกได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก ในการที่จะวัดว่า รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรรายการใด ที่เข้าข่ายให้ประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรอย่างแท้จริง

สำหรับรายการด้านการเกษตรที่จัดว่าเป็นรายการที่ให้ประโยชน์โดยตรงแก่เกษตรกรอย่างแท้จริง คือรายการ “ไม่ลองไม่รู้” โดยเหตุผลที่เป็นรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร เพราะปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของช่วงเวลาออกอากาศที่ อยู่ในช่วงที่เกษตรกรสามารถมีโอกาสเปิดรับชมรายการได้ นั่นคืออยู่ในช่วงเวลา 18.30 – 19.00 น. ของทุกวันจันทร์

นอกจากนี้พิธีกรผู้ดำเนินรายการ เป็นตลกที่บุคคลส่วนใหญ่จดจำได้ และมีลักษณะผ่อนคลายความตึงเครียดด้วย สอดแทรกตลก ซึ่งทำให้สามารถดูได้ทั้งครอบครัว นับเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่หลายๆ ครอบครัวเลือกเปิดรับชมรายการนี้

ระยะเวลาของการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละครั้ง ยังอยู่ในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรคือ 30 นาที

สำหรับสาเหตุสำคัญที่รายการ “ไม่ลองไม่รู้” เป็นรายการที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าให้ประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างแท้จริง คือเรื่องของเนื้อหาสาระที่นำเสนอในแต่ละตอนนั้น มีความชัดเจนครอบคลุมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนจบ

และสิ่งเหล่านี้คือปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้รายการ “ไม่ลองไม่รู้” อยู่ในใจของเกษตรกรเสมอมา และเป็นรายการที่ให้ประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างแท้จริงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งรายการรองๆ

ลงมาคือรายการ “เกษตรลูกทุ่ง” รายการ “ผู้ใหญ่บ้านคำดี” รายการ “ลุงย้อยลุยสวน” และรายการ “เกษตรพาที”

2. ข้อมูลด้านพฤติกรรมในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยรับชมรายการด้านการเกษตร โดยส่วนใหญ่รับชมรายการด้านการเกษตรจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 11 และ ITV ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่สามารถจดจำชื่อรายการ ชื่อหน่วยงานเจ้าของรายการ ชื่อผู้ผลิตรายการ ได้ เพราะสาเหตุที่เปิดรับชมส่วนใหญ่เป็นการบังเอิญเปิดมาพบมากกว่า จะเป็นการติดตามต่อเนื่องอย่างจริงจัง นอกจากนี้ เมื่อกลุ่มตัวอย่างเปิดมาเจอมักจะเปลี่ยนช่องทางที่หากไม่ใช่เรื่องราวที่ตนเองสนใจ หรือคิดว่าไม่สามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ได้

สำหรับช่วงเวลาของกลุ่มตัวอย่างเปิดรับชมรายการ อยู่ระหว่าง 17.00 – 20.30 เป็นส่วนใหญ่ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีการทำกิจกรรมไปด้วยขณะเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ โดยส่วนใหญ่จะรับประทานอาหารเช้าไปด้วย และมีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพของตนเช่นการมัดผัก เลี้ยงไก่ ถักแห เป็นต้น

สำหรับความเป็นไปได้ในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ พบว่า มีอัตราส่วนที่น้อยมาก ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดไม่ว่าจะเป็น เรื่องของเงินทุน เรื่องของเวลา แหล่งน้ำ พื้นที่ในการเพาะปลูก หรือปัญหาในเรื่องของขาดแคลนแรงงานในครอบครัว ล้วนเป็นอุปสรรคในการนำข้อมูลที่ได้จากการรับชมไปใช้ประโยชน์ทั้งสิ้น ลดหลั่นกันไปตามลำดับ

สำหรับรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรที่อยู่ในใจเกษตรกร เรียงตามลำดับได้ดังนี้คือ รายการไม่ลองไม่รู้ รายการผู้ใหญ่บ้านคำดี รายการเกษตรลูกทุ่ง รายการลุงย้อยลุยสวน และรายการเกษตรพาที ตามลำดับซึ่งมีผลมาจาก ช่วงเวลาที่นำเสนอ เป็นสำคัญ และเรื่องของเนื้อหาที่น่าสนใจ ตัวพิธีกร และปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้รายการเหล่านี้ เป็นรายการเกษตรที่เกษตรกรพึงพอใจ

3. ข้อมูลด้านความต้องการในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อรายการด้านการเกษตร ในความคิดที่ว่ารายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรสามารถเข้าถึงได้ดีกว่าสื่อบุคคลเช่นบุคลากรจากหน่วยงานของทางราชการ ซึ่งเมื่อพูดถึงจำนวนรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร ส่วนใหญ่ต้องการให้มีปริมาณของรายการมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับทางด้านของความทันเหตุการณ์หรือความรวดเร็วกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ใส่ใจ เพราะคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่ได้จากรายการด้านการเกษตรสามารถเก็บไว้นำไปใช้ได้ในอนาคตต่อไป

ด้านความหลากหลายของเนื้อหารายการ เรื่องของช่วงเวลาในการแพร่ภาพสาระที่ได้จากการรับชม กลุ่มตัวอย่างไม่ใส่ใจมากนัก

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้พิธีกรผู้ดำเนินรายการเป็นลักษณะนักวิชาการให้ข้อมูลความรู้ แนะนำได้ตรงจุดตรงประเด็นไม่เยิ่นเย้อ ส่วนใหญ่ไม่ต้องมีตลกสอดแทรกซึ่งเห็นว่าจะเสียเวลา ขอให้ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง

สำหรับเรื่องช่วงเวลาในการโฆษณา ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างไม่สนใจ แต่มีจำนวนไม่น้อยเช่นกันที่ไม่ต้องการให้มีการโฆษณามากๆ ดังที่เป็นอยู่ เพราะเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นที่ไม่ค่อยให้ความเชื่อถือนักและถึงจะเชื่อถือหรือต้องการใช้ตามโฆษณา เกษตรกรก็ยังคงขาดปัจจัยด้านเงินทุนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้เรื่องของระยะเวลาในการนำเสนอต้องการให้เป็น 30 นาที โดยช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างต้องการให้นำเสนอรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร อยู่ในช่วงเวลา 17.00 – 19.30 น. เพราะสาเหตุดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นคือ เป็นเวลาที่เกษตรกรว่างเว้นจากภารกิจประจำวันกลับมาสูบ้านเรือนของตนเอง

ด้านเนื้อหาหากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีการนำเสนอเรื่องของแหล่งซื้อขายหรือตลาดของสินค้าทางการเกษตรให้มากกว่าที่เป็นอยู่ รวมไปถึงราคาผลผลิตด้วย เป็นหัวข้อหลัก นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการนำเสนอเรื่องของเทคนิคกรรมวิธีต่างๆ ที่ใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มผลผลิต

4. ความพึงพอใจจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกต่อรายการด้านการเกษตร ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ สำหรับจำนวนรายการ ยังไม่พอใจ เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าจำนวนรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรยังมีจำนวนน้อยไป

เรื่องรูปแบบและการนำเสนอ ด้านที่เกษตรกรไม่พึงพอใจ คือเรื่องของเนื้อหาที่นำเสนอในแต่ละครั้ง ระยะเวลาในการนำเสนอ โดยเรื่องของระยะเวลาเกษตรกรต้องการให้มีระยะเวลาในการออกอากาศมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งนี้ทำให้เหตุผลว่าโทรทัศน์ด้านการเกษตรสามารถเข้าถึงได้ดีกว่าสื่อบุคคลเช่นบุคลากรจากหน่วยงานของทางราชการ ความรวดเร็วและทันเหตุการณ์ ซึ่งจากการที่ระยะเวลาการนำเสนอส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างกล่าวว่าค่อนข้างสั้นไป ทำให้เนื้อหาข้อมูลที่น่าสนใจต้องตัดทอนไป ทำให้ขาดข้อมูลที่สมบูรณ์ ส่วนทางด้านพิธีกร และความรวดเร็วทันฤดูกาล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกเฉยๆ กับหัวข้อดังกล่าว โดยทางด้านของความทันเหตุการณ์หรือความรวดเร็ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ใส่ใจเพราะคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่ได้จากรายการด้านการเกษตรสามารถเก็บไว้นำไปใช้ได้มีโอกาสต่อไป

สำหรับความพึงพอใจในเนื้อหาของสาระของรายการผู้ใหญ่วัยบ้านดำดี รายการไม่ลองไม่รู้ รายการลุยลุยลุยสวน และรายการเกษตรลูกทุ่ง ตามลำดับ สำหรับพิธีกร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พึงพอใจพิธีกรของรายการผู้ใหญ่วัยบ้านดำดี ไม่ลองไม่รู้ ลุยลุยลุยสวน ตามลำดับ

สำหรับเนื้อหาของสาระที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพึงพอใจคือเรื่องของการนำเสนอบุคคลที่ประสบความสำเร็จ มาเป็นตัวอย่าง เพราะคิดว่ามีประโยชน์ และได้พบการนำเสนอลักษณะนี้มากเพียงพอ กับความต้องการ สำหรับหัวข้อสำคัญอื่นๆ เช่นเทคนิค เทคโนโลยีต่างๆ ในการปรับปรุง เพิ่มผลผลิตนั้น เกษตรกรไม่พึงพอใจ ทั้งนี้เพราะจากความต้องการที่มีมาก แต่การนำเสนอในเรื่องนี้ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร อีกประการเพราะเรื่องที่น่าเสนอส่วนใหญ่เป็นคนละชนิด ประเภท ที่เกษตรกรประกอบอยู่ ทำให้ความพึงพอใจในเรื่องนี้อยู่ในระดับต่ำ

นอกจากนี้เรื่องที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญและมีความต้องการมากที่สุดคือเรื่องของ ตลาดรับซื้อและราคาผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งการนำเสนอในเรื่องนี้พบว่าน้อยมาก ทำให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจของเกษตรกรในเรื่องนี้

5. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ จากเกษตรกร ที่มีผลกับการเปิดรับรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร

สำหรับปัญหาที่มีผลกับการเปิดรับรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรของเกษตรกรที่พบจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

ปัญหาอันเกิดจากตัวเกษตรกรเอง

- เรื่องของช่วงเวลา ตัวเกษตรกรเองมีช่วงเวลาว่างไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่ยรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตรได้นำเสนอ ทำให้ไม่สามารถรับข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ได้
- เรื่องของสภาพร่างกาย เพราะเกษตรกรเองส่วนใหญ่ มีภารกิจที่ต้องทำซึ่งจัดว่าเป็นงานที่หนัก เช่นต้องทำงานในไร่ หรือในสวน ที่ต้องใช้แรงใช้กำลังมาก ดังนั้นเมื่อกลับมาถึงที่พักส่วนใหญ่ จึงต้องการที่จะพักผ่อนมากกว่าจะมารับข้อมูลหรือเนื้อหาของสาระ ใดใด

ปัญหาอันเกิดจากปัจจัยอื่นๆ

- เรื่องความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่ในครอบครัว นับเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างจำต้องเปิดรับชมรายการบันเทิง แทนที่จะได้มีโอกาสรับชมรายการด้านการเกษตร

- เรื่องของความชัดเจนของสัญญาณภาพ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการ ทั้งนี้เพราะในแต่ละพื้นที่ ความสามารถในการรับสัญญาณภาพจะบกพร่องต่างกันไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรหรือเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับรายการด้านการเกษตร

1. ผู้ผลิตรายการ ควรมีนโยบายมุ่งเน้นผลิตรายการให้เหมาะสมกับแต่ละภูมิภาคและในแต่ละช่วงฤดูการเพาะปลูก รวมทั้งควรเน้นการผลิตรายการเพื่อตอบสนองความต้องการ ของบุคคลเป้าหมายเป็นสำคัญ นอกจากนี้ควรจะต้องมีการตรวจสอบปรับปรุงข้อมูลเนื้อหาสาระของรายการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีความทันสมัยและสามารถนำไปปรับใช้ได้ในแต่ละท้องถิ่น

2. ตารางเวลาออกอากาศ ควรมีการกำหนดเวลาในการออกอากาศให้แน่นอน ช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดในการนำเสนอรายการ คือเวลา 17.00 – 20.30 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรว่างจากการทำงาน ทำให้สามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงในเรื่องของระยะเวลาการออกอากาศให้มากขึ้น ประมาณ 30 นาทีต่อ 1 รายการ และเนื้อหาที่น่าสนใจในแต่ละเรื่องควรจบในตอนเดียวกัน เพื่อที่เกษตรกรจะได้รับข้อมูลข่าวสารได้อย่างครบถ้วน ไม่ต้องคอยติดตามในวันต่อไปซึ่งอาจจะมีอุปสรรคทำให้ไม่สามารถรับชมรายการได้ ส่งผลให้เกษตรกรพลาดโอกาสในการได้รับเนื้อหาและเรื่องราวสำคัญๆ ต่างลดลง

3. เนื้อหารายการ ควรมีการนำเสนอข่าวสารด้านการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับแหล่งตลาดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรรวมทั้งราคาสินค้าเกษตรกรรม โดยเน้นถึงแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรให้มากและพยายามให้กระจายอยู่ในส่วนต่างๆ ของทุกภูมิภาค เพราะในปัจจุบันเกษตรกรได้ทราบข้อมูลเพียงตลาดกลางในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่าข่าวสารข้อมูลด้านการเกษตรที่เป็นที่ต้องการของเกษตรกรมีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลด้านการตลาดของผลผลิตทางการเกษตร แหล่งซื้อขาย หรือตลาดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร รวมไปถึงราคาของผลผลิต
2. เทคนิค เทคโนโลยี รวมไปถึงวิธีการต่างๆ ที่นำมาใช้ในการปรับปรุงและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เช่นการป้องกันและแก้ปัญหาโรค หรือเทคนิคใช้สารธรรมชาติแทนสารเคมีซึ่งมีราคาแพงสามารถลดต้นทุนเป็นต้น

3. แนวคิดทางการเกษตร เช่นแนวคิดเกษตรพอเพียง เกษตรยั่งยืน เกษตรผสมผสาน ไร่นาสวนผสม ฯลฯ
4. การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
5. นโยบายหรือโครงการใหม่ๆ ที่ช่วยส่งเสริมเกษตรกร เช่นโครงการแจกพันธุ์พืช เพื่อส่งเสริมการผลิต ฯลฯ ที่ออกจากหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐบาล

4. รูปแบบของรายการ รายการด้านการเกษตรควรมีการใช้ศัพท์หรือภาษาต่างๆ ที่เกษตรกรทั่วไปสามารถเข้าใจได้และฟังรู้เรื่อง การดำเนินเรื่องต้องเป็นไปตามขั้นตอน และมีการเน้นตรงส่วนสำคัญๆ ให้ชัดเจน เช่นวิธีการปฏิบัติ และสถานที่ติดต่อ เบอร์โทรศัพท์ รวมทั้งมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเกษตรกรรวมในสาขาต่างๆ มาให้ความรู้แก่เกษตรกร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรเกิดความสนใจและก่อให้เกิดความจดจำนำข้อมูลไปปฏิบัติ นอกจากนี้ในเรื่องของพิธีกร ควรจะมีความรู้เกี่ยวกับการเกษตรบ้างเพื่อให้สามารถถามคำถามหรือสนทนาได้ตรงจุดตรงประเด็นที่เกษตรกรเองสนใจ นอกจากนี้รายการควรมีการทำเอกสารคู่มือเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องราวที่ออกอากาศโดยละเอียดเพื่อแจกแก่เกษตรกรที่สนใจนำไปศึกษาปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นกันเอง หากผู้มาให้สัมภาษณ์ยังมีความรู้สึกไม่คุ้นเคยจะทำให้เกิดความไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนอย่างอิสระ ดังนั้นจึงควรให้เวลากับส่วนนี้ให้มากขึ้นโดยการพูดคุย สนทนาสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง ลดความตึงเครียด แล้วค่อยๆ วกเข้ามาสู่หัวข้อที่ต้องการสนทนา
2. คำถามหรือหัวข้อสนทนา สามารถยืดหยุ่นได้ ไม่จำเป็นต้องเรียงเป็นลำดับขั้นตอนที่วางไว้ เพียงแต่พยายามให้ครอบคลุมหัวข้อที่ต้องการ และพยายามดึงผู้ถูกสัมภาษณ์ให้กลับเข้ามาสู่แนวทางที่ผู้สัมภาษณ์ได้วางไว้เมื่อรู้สึกว่าการกำลังออกนอกประเด็นหรือหัวข้อสนทนา
3. ผู้ดำเนินการสัมภาษณ์เป็นตัวจักรสำคัญที่จะดึงความคิดเห็น ความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากและลึกที่สุด ดังนั้น การเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการสนทนาจึงมีความจำเป็น แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่ไม่เชี่ยวชาญในเรื่องนี้จะทำไม่ได้ แต่จะต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการในการสนทนาเป็นอย่างดี เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนาได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้ชัดเจนขึ้น

4. การสนทนา มักมีปัญหาในเรื่องการนำความคิดเห็นของผู้สัมภาษณ์เข้ามาในการสนทนา หรือการวิเคราะห์ โดยปกติแล้วผู้วิจัยหรือผู้ดำเนินการสัมภาษณ์มักมีคำตอบในใจของตนเองเกี่ยวกับเรื่องที่พูดคุย และเมื่อมีกลุ่มเป้าหมายได้เสนอตามแนวความคิดนั้นก็สรุปว่าเป็นไปอย่างที่คิดไว้ เพราะฉะนั้น การเปิดใจให้กว้างระหว่างการสนทนาและการวิเคราะห์จะช่วยลดอคติลงได้บ้าง

5. การตั้งคำถามที่ดีต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรส่วนมากมักมีระดับการศึกษาที่ไม่สูงนัก ดังนั้นการตั้งคำถาม หรือการใช้คำพูดบางคำ แม้กระทั่งการกำหนดหัวข้อให้เล็กลงมากเกินไป ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้เกษตรกรสับสน และต้องการจบการสนทนาลงโดยเร็วได้ จำเป็นที่ผู้ดำเนินการสนทนาจะต้องมีความอดทน ค่อยๆ อธิบายทีละส่วน หรือใช้ภาษาง่ายๆ ซึ่งนอกจากเกษตรกรจะเข้าใจและให้ข้อมูลในเรื่องนั้นๆ แล้ว ยังเป็นการสร้างความคุ้นเคยไปในตัวด้วย

6. ช่วงเวลาที่เหมาะกับการไปสัมภาษณ์เกษตรกร ไม่ควรเป็นช่วงเวลาเช้า เพราะเกษตรกรกำลังจะออกไปทำงานของตน หรือช่วงเวลางาน เพราะข้อมูลที่ได้จะเป็นการตอบคำถามเพื่อให้จบการสนทนาให้ไวที่สุดมากกว่าจะเป็นการใคร่ครวญและให้ข้อมูลที่แท้จริง ดังนั้นควรเป็นช่วงเวลาพักกลางวันหรือช่วงเย็นที่เกษตรกรกลับมาจากประกอบอาชีพแล้ว จะได้พบเกษตรกรและได้ข้อมูลที่แท้จริงมากกว่า

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าสิ่งสำคัญยิ่งที่ทำให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคือ ความพยายามสร้างความเป็นกันเองกับกลุ่มตัวอย่างให้มากที่สุด การเปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น ข้อมูลต่างๆ ซึ่งบางครั้งอาจไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จะทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดสำหรับนำมาศึกษาวิเคราะห์ อันนำมาซึ่งผลสำเร็จของการวิจัยในครั้งนี้ในที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ขนิษฐา เบญจาทิกุล. ทัศนคติ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของผู้ชมต่อรายการสารคดีศึกษา เฉพาะกรณี รายการหนึ่งในร้อย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- จำนง รังสิกุล. ประเภทและรูปแบบของรายการวิทยุโทรทัศน์. พิมพ์ครั้งที่ 3. เอกสารการสอนชุด วิชา การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-4. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.
- จุมพล สวัสดิ์ยากร. รายงานผลการวิจัยทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการเมืองสมัยใหม่ จังหวัด ภาคกลางประเทศไทย ปี พ.ศ. 2515, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2515.
- ชาญชัย รามโกมุท, พ.อ. ทัศนคติของนิสิตนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522.
- เชิดศักดิ์ โสมวาสีทธิ. การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.
- ตรีรัตน์ นิลรัตน์. การเปิดรับชมละครโทรทัศน์กับการรับรู้ถึงประโยชน์ในการนำไปใช้ เพื่อการพัฒนาตนเองของนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.
- ต้องฤดี ปุณณกันต์. การเปิดรับการสื่อสารกับการพัฒนาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ของประชาชนตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2534.
- ถาวร ช่วยประสิทธิ์. การบริหารการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารงานวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.

นภาพกรณ์ อัจฉริยะกุล. แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดรายการวิทยุโทรทัศน์. พิมพ์ครั้งที่ 3.

เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-4. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

นฤมล มังคลิกุล. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมและประชากรกับความต้องการและความพึงพอใจในข่าวสารการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

นิภา पीตกานนท์. การศึกษาความรู้และทัศนคติของผู้แทนสหกรณ์ที่มีต่อสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยเพื่อวางแผนนโยบายและแผนประชาสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสันนิบาตสหกรณ์ฯ.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

ปมขุ สุภสาร, จำนรรค์ อัญญามงคล และ พิไลพรธน ปุกหุด. การจัดรายการข่าว สารคดี นิตยสาร รายการสัมภาษณ์และอภิปราย. พิมพ์ครั้งที่ 3. เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-4. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

ปมขุ สุภสาร. องค์ประกอบที่จำเป็นของการจัดรายการวิทยุโทรทัศน์. พิมพ์ครั้งที่ 3. เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-4. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

พยัคฆพันธ์ุ โพธิ์แก้ว. การเปิดรับการสื่อสารที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติงานตามโครงการสร้างงานในชนบทของคณะกรรมการสภาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการสภาตำบลในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

พรพิมล วรวิมลพิสุทธิพงศ์, “ทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ” จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย. เชียงใหม่ : โครงการตำรามนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.

พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์. การสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมการเลือกรับชมรายการข่าวโทรทัศน์ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

พูนสุข ภาวะมรทัต. บทบาทของบรรณาธิการต่อการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์ เพื่อการพัฒนาประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537.

ไพลิน ศศิธนากรแก้ว. การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ ความตระหนัก และ

การมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537.

แพรงค์ แกงกอล์ฟ ไฮม, อคิน รพีพัฒน์,ม.ร.ว. และ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. คู่มือนักพัฒนา : วิธีการงาน
กับเกษตรกร. แปลโดย บัณฑิต อ่อนด้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

ภัทรจิต จุมพล, นิสวันต์ ทวีสิทธิ์ และ กานดา ชูเชิด. วิกฤตเศรษฐกิจกับสินค้าเกษตรไทย. วารสาร
เศรษฐกิจและสังคม 35 (กันยายน-ธันวาคม 2541) : 39-52.

มนู เลียวไพโรจน์ และ อาทิตย์ วุฒิมะโร. การพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท. จุฬาลงกรณ์วารสาร
ปีที่ 11 ฉบับที่ 41 (ตุลาคม-ธันวาคม 2541) : 46-69.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. การวิเคราะห์ผู้รับสาร. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

รัตนา สมบัติวรพัฒน์. การศึกษาเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจการเปิดรับโทรทัศน์
ประเภทรับชมฟรีกับประเภทเสียค่าใช้จ่าย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.

ลีนา ลิ้มอภิชาติ. ความคาดหวังและความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์
ภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหงของนักศึกษาและบุคลากร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
2537.

วิจิตร ภัคศิริรัตน์. วิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์กับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
วัฒนาพานิช, 2523.

วิภา อุดมฉันท. การผลิตสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2538.

วิยดา เกี้ยวกุล. การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการเปิดรับรายการข่าวทางโทรทัศน์
ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538.

ศิริชัย ศิริกายะ. สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองป็นชนบท. กรุงเทพมหานคร
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ส่งเสริมการเกษตร, กรม. นโยบายของผู้บริหารระดับกระทรวงและกรมส่งเสริมการเกษตร.
กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2541. (อัดสำเนา)

สรรพสิริ วิรยศิริ. การบริหารงานด้านข่าวทางวิทยุโทรทัศน์. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารงานวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530.
 สวนิต ยมาภัย และ ระวีวรรณ ประกอบผล. แบบจำลองการสื่อสาร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

สิรินภรณ์ เชษฐากุล. ลักษณะการรับของใหม่ในหมู่บ้านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์
 มหบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. 5,000 ฉบับ. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2539.

สุวารีย์ วงศ์วัฒนา. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จ.พิษณุโลก. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.

เสรี วงษ์มณฑา. จิตวิทยาในการสื่อสาร. วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 4
 (เมษายน – มิถุนายน 2523) : 6.

อรนุช เลิศจรรยาภักดิ์. โทรทัศน์ : วิเคราะห์เลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าวของสถานีโทรทัศน์
 ในกรุงเทพมหานคร. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

อุทัยวรรณ อินทรโต. การให้บริการข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2535.

เอ็นนู ซื่อสุวรรณ. ปัญหาหนี้สินนอกระบบของเกษตรกร. จุฬาลงกรณ์วารสาร ปีที่ 11 ฉบับที่ 41
 (ตุลาคม-ธันวาคม 2541) : 5-11.

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Asch, S.E. Social Psychology. New York : Prentice – Hall, 1952.

Belson, W.A. “Effects of Television on the Interests and Initiative of Adult Viewers in Greater London,” in British Journal of Psychology. United Kingdom, 1959.

Defleur, M.L. Theories of Mass Communication. New York : David McKay, 1966.

Dumazidier, J. “The Impact of Television Programs on Rural Audiences” in Press, Film and Radio in the World Today. Paris : Unesco; 1956.

Everett M.Rogers. Communication strategies for family planing. New York : The Free Press, 1973.

Frederick C.Fliegal and others. Agricultural innovations in indian villages Hyderabad : National Institute of Community Development, 1968.

Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw-Hill Book Co., Inc, 1959.

Katz, E., M. Gurevitch, and H. Hass. On the use of the mass media for important things. American Sociological Review 38 : 164-181, 1973.

Klapper, J.T. The Effects of Mass Communication. New York : The Free Press, 1960.

Krech, D. and Crutchfield, R. Theory and Problems of Social Psychology. New York : McGraw – Hill, 1948.

Mc Quail., D. Mass Communication Theory : an Introduction. Beverly Hills : Sage, 1983.

Mun, Norman L. Introduction to Psychology. Boston : Hoyghton Muffin Co; 1971.

Newcomb, T.M., Turner, R.H. and Converse, P.E. Social Psychology. New York : Holt, 1963.

Nunally, Tum C. Test and Measurement. New York : McGraw-Hill, 1959.

Palmgreen P., and J.D. Rayburn. Uses and Gratifications and expousre to public television, a discrepancy approach. Communication Research, 1979.

Rosenberg, Milton J. and Hovland, Carl I. Attitude Organization and Change. New Haven : Yale University Press, 1960.

Schramm, W. and D. White. Age, education, economic status : factors in newspaper reading. Journalism Quarterly 26 : 149-162, 1949.

Schramm, W. How communication works in Schramm, W. (ed), The Process and Effects of Mass Communication. Urbana : University of Illinois Press, 1954.

Sears, D.O. and J.L. Freedman. Selective Exposure to Information : A Critical Review, Public Opinion Quarterly, 1967.

Syeip C.Felicided, Factor Related to Acceptance of Rejection of Innovation in Espirite Social Foundation of Communication Development Manila : R.M.Cercia Publishing, 1964.

Theodor New Comb. Social Phychology. New York : The Dryder Press Publisher, 1854.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร

1. รายการวิถีชาวบ้าน

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

วันออกอากาศ วันอังคาร

เวลาออกอากาศ เวลา 15.30 – 16.00 น. โดยประมาณ

พิธีกร (ชาย) ชลิต เฟื่องอารมณ์

ผู้ผลิตรายการ บริษัท เดนเวอร์ เอนเตอร์เทนเมนต์

รูปแบบรายการ หลากหลาย (สนทนา, สัมภาษณ์, สาทิต, บรรยาย และตอบปัญหา)

2. รายการลุงผู้ลุยสวน

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

วันออกอากาศ วันศุกร์

เวลาออกอากาศ เวลา 15.30 – 15.55 น. โดยประมาณ

พิธีกร (ชาย) สิริพงษ์ วงศาโรจน์ (ลุงผู้ลุยสวน)

ผู้ผลิตรายการ เจ้าของ บริษัท มาสเตอร์ไลน์ จำกัด

รูปแบบรายการ หลากหลาย (สนทนา, สัมภาษณ์, สาทิต, บรรยาย, ตอบปัญหาในรูปแบบละคร)

3. รายการเกษตร 2000

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5

วันออกอากาศ วันพฤหัสบดี

เวลาออกอากาศ เวลา 14.00 – 14.30 น.

พิธีกร (หญิง) สุชาดา สุขะตุงคะ

เจ้าของรายการ ช่อง 5 และบริษัทวิวไวเดอร์พีปริเคชั่น

รูปแบบรายการ หลากหลาย (สนทนา, สัมภาษณ์, สาทิตและบรรยาย)

4. รายการ “ดินสร้างชีวิต” หมอดินเพื่อนเกษตรกร

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 9

วันออกอากาศ วันอังคาร

เวลาออกอากาศ 18.30 – 19.00 น.

พิธีกร (ชาย) วิริยะ คล้ายแดง (หญิง) ชนิกา สุจริตกุล

เจ้าของรายการ กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผู้ผลิต หจก. อรศยา โปรดักชั่น

รูปแบบรายการ หลากหลาย (สนทนา, สัมภาษณ์, สาทิต, บรรยาย และตอบปัญหา)

5. รายการไม่ลองไม่รู้

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 9

วันออกอากาศ จันทร์

เวลาออกอากาศ 18.30 – 19.00 น.

พิธีกร (ชาย) เด่น ดอกประดู่ และทีมงาน

รูปแบบรายการ หลากหลาย (สนทนา, สัมภาษณ์, สาทิต, บรรยาย และละคร)

6. รายการผู้ใหญ่บ้านดำดี

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 9

วันออกอากาศ พุธ

เวลาออกอากาศ 18.30 – 19.00 น.

พิธีกร (ชาย) อภิชาติ ดำดี

เจ้าของรายการ บริษัท เอ เอส เอ็น จำกัด ร่วมกับ บริษัท อาร์เอส โปรดักชั่น

รูปแบบรายการ หลากหลาย (สนทนา, สัมภาษณ์, สาทิต, บรรยาย, ละคร, ตอบปัญหาและ เพลง
ลูกทุ่ง)

7. รายการเศรษฐกิจแบบพอเพียง

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 9

วันออกอากาศ จันทร์ - ศุกร์

เวลาออกอากาศ 12.50 – 12.55 โดยประมาณ

พิธีกร บรรยายโดย (ชาย) จักรพรรดิ ยมจินดา

เจ้าของรายการ การบินไทยและ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ผู้ผลิตรายการ Young Chaps

รูปแบบรายการ บรรยาย (ต่อเนื่องในแต่ละอาทิตย์)

8. รายการทรัพย์สินในดิน

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11

วันออกอากาศ อังคาร

เวลาออกอากาศ หลังเคาะฆ้องชาติ 18.00 – 18.30 น. โดยประมาณ

พิธีกร (ชาย) ดร. ไตรรัตน์ สุนทรประภัสร์

เจ้าของรายการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กรมพัฒนาที่ดิน

ผู้ผลิตรายการ สเปคตรัมมีเดีย

รูปแบบรายการ หลากหลาย (สนทนา, สัมภาษณ์, สาธิตและตอบปัญหา)

9. รายการสินในน้ำ

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11

วันออกอากาศ พุธ

เวลาออกอากาศ หลังเคาะฆ้องชาติ 18.00 – 18.30 น. โดยประมาณ

เจ้าของรายการ กรมประมง

ผู้ผลิตรายการ สเปคตรัมมีเดีย

รูปแบบรายการ สารคดี สลับสัมภาษณ์

10. รายการศาลาภิรมสวน

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11

วันออกอากาศ อังคาร

เวลาออกอากาศ 18.00 – 18.30 น.

พิธีกร (ชาย) ศ.ดร.ระพี สาคริก

เจ้าของรายการ ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์

รูปแบบรายการ สนทนา

11. รายการแผ่นดินทอง

ออกอากาศ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11

วันออกอากาศ จันทร์ - ศุกร์

เวลาออกอากาศ 12.30 – 12.35 น.โดยประมาณ

พิธีกร (หญิง) สุพัชรินทร์ โพธิ์ทองนาค

เจ้าของรายการ – ผู้ผลิต สทท.11

รูปแบบรายการ หลากหลาย (สนทนา, สัมภาษณ์ และบรรยาย)

12. รายการเกษตรลูกทุ่ง

ออกอากาศ ITV

วันออกอากาศ วันจันทร์ - ศุกร์

เวลาออกอากาศ เวลา 16.30 – 17.00 น.

พิธีกร (ชาย) ตูลชัย ธรรมดุษฎี

ผู้ผลิตรายการ ITV

รูปแบบรายการ หลากหลาย (สนทนา, สัมภาษณ์, สาทิต และบรรยาย)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ตำบลท่าตะเกียบ

หมู่ 1 บ้านวังวุ้ง

☎ นายสมศักดิ์ พรหมพิบาล

อายุ 34 ปี

อาชีพ ทำสวนมะม่วง ทำนา ทำไร่มัน ไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด

ที่อยู่ 53/1 หมู่ 1 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

☎ นายมณฑิร เข็มมาลัย

อายุ 44 ปี

อาชีพ ทำสวนมะม่วง ทำไร่อ้อย ไร่มัน

ที่อยู่ 20 หมู่ 1 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

☎ นายเสงี่ยม สร้อยสมญา

อายุ 50 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่มัน ไร่อ้อย

ที่อยู่ 25/1 หมู่ 1 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 2 บ้านท่าคาน

☎ นายสน เมืองแก้ว

อายุ 32 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่มัน

ที่อยู่ 2/3 หมู่ 2 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

☎ นายบุญช่วย แปงมา

อายุ 62 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 62 หมู่ 2 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายทม จันทระเดช

อายุ 37 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่มัน ไร่อ้อย

ที่อยู่ 13/2 หมู่ 2 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 3 บ้านทุ่งยายชี

👤 นางทิพธัญญา รุ่งโรจน์

อายุ 34 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่มัน

ที่อยู่ 32 หมู่ 3 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายอ้อย เขียมโสภา

อายุ 60 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่อ้อย

ที่อยู่ 93 หมู่ 3 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายบุตดี มีศรี

อายุ 34 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน

ที่อยู่ 133 หมู่ 3 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 4 บ้านท่ากลอย

👤 นายสง่า สุขเลิศ

อายุ 55 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 76 หมู่ 4 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายไพโรจน์ แก้วคำ

อายุ 35 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน

ที่อยู่ 58/2 หมู่ 4 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

นางพุก ส่งเสริม

อายุ 59 ปี

อาชีพ ทำไร่ทำสวน

ที่อยู่ 69 หมู่ 4 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 5 บ้านหนองปรือกันยาง

นายชิต ดำงเหล็ก

อายุ 52 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 8/3 หมู่ 5 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

นายเชิด เข้มงาน

อายุ 44 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 306/1 หมู่ 5 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

นายหนูพูน หินซัด

อายุ 47 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 478 หมู่ 5 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 6 บ้านหนองประโยชน์

นายทวี นรดี

อายุ 37 ปี

อาชีพ ทำไร่ทำสวน

ที่อยู่ 50/20 หมู่ 6 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

นายเทา พงษ์ไธยะ

อายุ 55 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 275 หมู่ 6 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายบุญมี คดีเจ็อ

อายุ 45 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 115/1 หมู่ 6 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

หมู่ 7 บ้านอ่างเสือดำ

👤 นายประสงค์ สุขชี้เหล็ก

อายุ 63 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่มัน

ที่อยู่ 43 หมู่ 7 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

👤 นายชาติรี แซ่โก

อายุ 21 ปี

อาชีพ ทำไร่อ้อย ไร่มัน

ที่อยู่ 92 หมู่ 7 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

👤 นางบุญเฉลา พรหมอินทร์

อายุ 48 ปี

อาชีพ ทำไร่ยูคาช ทำไร่มัน สวนมะม่วง

ที่อยู่ 414 หมู่ 7 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

หมู่ 8 บ้านหนองปลาชิว

👤 นายตั้ง บุญมาก

อายุ 47 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน ไร่อ้อย

ที่อยู่ 507 หมู่ 8 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

👤 นายเกษม คุปป์ญา

อายุ 44 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่อ้อย ไร่มัน

ที่อยู่ 307/7 หมู่ 8 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

นายสมบุญ เงินขาว

อายุ 55 ปี

อาชีพ ทำนา เลี้ยงหมู

ที่อยู่ 79/2 หมู่ 8 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

หมู่ 9 บ้านอ่างเตย

นายเรียบ แสนกล้า

อายุ 33 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 277 หมู่ 9 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

นายสาย ชันดี

อายุ 36 ปี

อาชีพ ทำนา เลี้ยงไก่

ที่อยู่ 43/1 หมู่ 9 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

นายเล็ก ภัคดีสวาท

อายุ 44 ปี

อาชีพ ทำสวน(ลองกอง พริกไทย ส้ม มังคุด ทุเรียน เงาะ ฯลฯ)

ที่อยู่ 256/7 หมู่ 9 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

หมู่ 10 บ้านหนองเรือ

นายองอาจ พรหมบุตร

อายุ 29 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 109/2 หมู่ 10 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

นายทองศรี ประจวบ

อายุ 36 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 74/1 หมู่ 10 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

👤 นายมังกร บัศจรรย์เก
อายุ 50 ปี
อาชีพ ทำนา
ที่อยู่ 40/17 หมู่ 10 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

หมู่ 11 บ้านน้อยนาดี

👤 นายสมาน สิ้นพันธุ์
อายุ 51 ปี
อาชีพ ทำสวนมะม่วง ทำนา
ที่อยู่ 83/4 หมู่ 11 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

👤 นางณัฐวรรณ กิ่งแก้ว
อายุ 52 ปี
อาชีพ ทำสวนมะม่วง ทำนา
ที่อยู่ 151 หมู่ 11 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

👤 นายทองสุน ชัยสุริยงค์
อายุ 43 ปี
อาชีพ ทำนา ทำไร่มัน
ที่อยู่ 161 หมู่ 11 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

หมู่ 12 บ้านเนินกระบก

👤 นายศิริ โยธี
อายุ 62 ปี
อาชีพ ทำนา ทำไร่ถั่ว ไร่มัน ทำสวนแตงไทย
ที่อยู่ 232 หมู่ 12 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

👤 นายทองดี หามล
อายุ 49 ปี
อาชีพ ทำไร่มัน
ที่อยู่ 108/2 หมู่ 12 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

👤 นายพยัฒ คำแก้ว

อายุ 34 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 35 หมู่ 12 ต.ท่าตะเกราบ อ.ท่าตะเกราบ

หมู่ 13 บ้านคลองตะเคียน

👤 นายเถลิงศักดิ์ เข้มมลทา

อายุ 27 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน

ที่อยู่ 133 หมู่ 13 ต.ท่าตะเกราบ อ.ท่าตะเกราบ

👤 นายสนธิ สำรวมจิตร

อายุ 48 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน

ที่อยู่ 224/2 หมู่ 13 ต.ท่าตะเกราบ อ.ท่าตะเกราบ

👤 นายสมพงษ์ อรุณโรจน์

อายุ 38 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 197 หมู่ 13 ต.ท่าตะเกราบ อ.ท่าตะเกราบ

หมู่ 14 บ้านคลองมะหาด

👤 นายทวี สันतालุนัย

อายุ 53 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 281 หมู่ 14 ต.ท่าตะเกราบ อ.ท่าตะเกราบ

👤 นายทอง จันทร์เพ็ง

อายุ 68 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่อ้อย

ที่อยู่ 77/7 หมู่ 14 ต.ท่าตะเกราบ อ.ท่าตะเกราบ

นางแลโลม ม่วงอ่อน

อายุ 55 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 158/2 หมู่ 14 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

หมู่ 15 บ้านเขาดลาด

นายสุขสันต์ สุวรรณสงคราม

อายุ 21 ปี

อาชีพ ทำไร่ทำน ทำนา

ที่อยู่ 359 หมู่ 15 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

นายไพบุลย์ กิรัมย์

อายุ 43 ปี

อาชีพ ทำสวนมะม่วง ทำนา ทำไร่

ที่อยู่ 20 หมู่ 15 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

นายดำรง ระยัย้อย

อายุ 32 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่ เลี้ยงเป็ด

ที่อยู่ 45/3 หมู่ 15 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

หมู่ 16 บ้านหนองปรือน้อย

นายประยูร บุญครอง

อายุ 50 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 5/2 หมู่ 16 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

นายสุข สุขสวัสดิ์

อายุ 50 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่

ที่อยู่ 112 หมู่ 16 ต.ท่าตะเียบ อ.ท่าตะเียบ

👤 นายทัน ก้านอินทร์

อายุ 49 ปี

อาชีพ เลี้ยงหมู ทำนา ทำสวนครัว

ที่อยู่ 324/1 หมู่ 16 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 17 บ้านชมพู

👤 นายฉลอง สามเสน

อายุ 65 ปี

อาชีพ เลี้ยงปลา

ที่อยู่ 12 หมู่ 17 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายवाद แก้วคำ

อายุ 50 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 12 หมู่ 17 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายบิน คำมณี

อายุ 40 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่มัน

ที่อยู่ 106 หมู่ 17 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ

ตำบลคลองตะเกรา

หมู่ 1 บ้านกรอกสะแก

👤 นายหนูวี เสี่ยงล้ำ

อายุ 30 ปี

อาชีพ เลี้ยงไก่

ที่อยู่ 27/1 หมู่ 1 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นางยัง ประเสริฐโสภณ

อายุ 50 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 79 หมู่ 1 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายไฉ่ สาธุชาติ
อายุ 49 ปี
อาชีพ ทำไร่ไถน
ที่อยู่ 41 หมู่ 1 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

หมู่ 2 บ้านหนองคอก

👤 นายสุเทพ สมศรี
อายุ 46 ปี
อาชีพ ทำไร่ไถน ทำนา
ที่อยู่ 332/11 หมู่ 2 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

👤 นายปัญญา แสงประเสริฐ
อายุ 33 ปี
อาชีพ เลี้ยงไก่
ที่อยู่ 297 หมู่ 2 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

👤 นายสวาท ดอกสันเทียะ
อายุ 66 ปี
อาชีพ ทำสวนรวมๆ (มะม่วง ละมุด ชมภู พุทรา ฯลฯ)
ที่อยู่ 663 หมู่ 2 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

หมู่ 3 บ้านเกาะลอย

👤 นายงามพล บัวขาว
อายุ 49 ปี
อาชีพ ทำไร่ไถน
ที่อยู่ 122 หมู่ 3 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

👤 นายโพธิ์ สิวกระโทก
อายุ 45 ปี
อาชีพ ทำไร่ไถน ทำนา
ที่อยู่ 93 หมู่ 3 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

👤 นายสวัสดิ์ อ่อนพิมพ์

อายุ 40 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน ทำนา

ที่อยู่ 374 หมู่ 3 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 4 บ้านวังหิน

👤 นายจงกล อรุณทอง

อายุ 43 ปี

อาชีพ ทำสวนมะม่วง ขนุน

ที่อยู่ 156/1 หมู่ 4 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายลอย คงประโคน

อายุ 56 ปี

อาชีพ ทำไร่อ้อย ไร่มัน

ที่อยู่ 349 หมู่ 4 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายระย้า ขวัญอ่อน

อายุ 49 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน ไร่อ้อย

ที่อยู่ 344 หมู่ 4 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 5 บ้านหนองขาหยั่ง

👤 นายไคร ทิพวัล

อายุ 34 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่มัน

ที่อยู่ 107 หมู่ 5 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายทนง ศิริเล็ก

อายุ 35 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน ไร่อ้อย

ที่อยู่ 438 หมู่ 5 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายพั้ว หริคำภา

อายุ 39 ปี

อาชีพ เลี้ยงวัว

ที่อยู่ 115/8 หมู่ 5 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 6 บ้านธรรมรัตน์โน

👤 นายสุวรรณ เตียมสติ

อายุ 51 ปี

อาชีพ ทำสวนรวมๆ (กล้วย มะม่วง ขนุน ฯลฯ)

ที่อยู่ 218 หมู่ 6 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายบำเพ็ญ ศิริโกศ

อายุ 56 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน ทำสวนมะม่วง

ที่อยู่ 125 หมู่ 6 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายหนา กุลสุวรรณ

อายุ 37 ปี

อาชีพ ทำไร่อ้อย ทำนา

ที่อยู่ 147 หมู่ 6 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 7 บ้านร่มโพธิ์ทอง

👤 นายประเสริฐ บัวแสงใส

อายุ 41 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน ทำนา

ที่อยู่ 397/1 หมู่ 7 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายบุญส่ง มณฑาประเสริฐ

อายุ 54 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน ทำสวนมะม่วง ขนุน ทำนา

ที่อยู่ 291 หมู่ 7 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

 นายจรูญ นัทธี

อายุ 50 ปี

อาชีพ ฝึกสอนครุฑ ทำนา ทำไร่

ที่อยู่ 235 หมู่ 7 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

หมู่ 8 บ้านเทพประทาน

 นายทองสุข แก้วกพาน

อายุ 27 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน ไร่อ้อย

ที่อยู่ 450/2 หมู่ 8 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

 นายโอเหล็ง โคจร

อายุ 36 ปี

อาชีพ ทำสวนมะขามหวาน

ที่อยู่ 38 หมู่ 8 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

 นายประสิทธิ์ แก้วกพาน

อายุ 48 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 457 หมู่ 8 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

หมู่ 9 บ้านห้วยตะปอก

 นายเคนสุ่ย วงษ์เส

อายุ 61 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 60 หมู่ 9 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

 นายถาวร อุตโท

อายุ 44 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน ทำนา

ที่อยู่ 79 หมู่ 9 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกรา

👤 นายจิรวัดน์ เข็มมณฑา

อายุ 29 ปี

อาชีพ พี่ชนักสวนครัวถั่วฝักยาว ฝึกแพง ฯลฯ ทำไร่มัน

ที่อยู่ 84/2 หมู่ 9 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 10 บ้านศรีเจริญทอง

👤 นายสมพงษ์ หน่ายคอน

อายุ 46 ปี

อาชีพ พี่ชนักสวนครัว สวนมะม่วงหิมพานต์

ที่อยู่ 274 หมู่ 10 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายบุญลือ แสงนวล

อายุ 48 ปี

อาชีพ พี่ไร่ ถั่วลิสง

ที่อยู่ 9 หมู่ 10 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายเอ่ง แซ่กี้

อายุ 45 ปี

อาชีพ ทำไร่อ้อย

ที่อยู่ 175 หมู่ 10 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 11 บ้านห้วยโสม

👤 นายเสนาะ สุขถาวร

อายุ 41 ปี

อาชีพ พี่ชนักสวนครัว ทำสวนมะม่วง กกล้วย ฯลฯ

ที่อยู่ 138 หมู่ 11 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายบุญมาก คำพา

อายุ 47 ปี

อาชีพ พี่ชนักสวนครัว ทำสวนมะม่วง กล้วย ขนุน ฯลฯ

ที่อยู่ 128 หมู่ 11 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

 นายเมาะ ยกพล

อายุ 50 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 262 หมู่ 11 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 12 บ้านทุ่งสาย

 นางแสง วรรณโสภ

อายุ 66 ปี

อาชีพ พี่ชู้กสวนครัว พริก มะเขือ มะนาว คะน้า ฯลฯ

ที่อยู่ 8/2 หมู่ 12 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

 นายสนธิ ชัดทะเล

อายุ 50 ปี

อาชีพ ทำสวนมะม่วง กั้วย ฯลฯ ทำนา

ที่อยู่ 24/3 หมู่ 12 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

 นายวารินทร์ สุวรรณมงคล

อายุ 49 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 217 หมู่ 12 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 13 บ้านเกาะกระทิง

 นายสมดี ฤทธิวิชัย

อายุ 58 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 39/4 หมู่ 13 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

 นายสุข เพชรสังหาร

อายุ 67 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 580 หมู่ 13 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

 นายสมเดช พิมพิเศษ

อายุ 40 ปี

อาชีพ ทำนา

ที่อยู่ 580/4 หมู่ 13 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 14 บ้านเขากล้วยไม้

 นายสมพงษ์ บุญกว้าง

อายุ 33 ปี

อาชีพ เลี้ยงไก่

ที่อยู่ 517 หมู่ 14 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

 นายสมาน ชูใส

อายุ 47 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน

ที่อยู่ 442/1 หมู่ 14 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

 นายคำผิง จำปาหอม

อายุ 44 ปี

อาชีพ ทำไร่มัน ทำนา

ที่อยู่ 444 หมู่ 14 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 15 บ้านหนองใหญ่

 นายสำเร็จ ดั่งงาม

อายุ 36 ปี

อาชีพ ทำไร่อ้อย พืชผักสวนครัว

ที่อยู่ 109 หมู่ 15 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

 นายโรย ลือหล้า

อายุ 58 ปี

อาชีพ ทำนา ทำไร่มัน

ที่อยู่ 164 หมู่ 15 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายจำเนียร กะเป้าทอง

อายุ 60 ปี

อาชีพ ทำสวน (มะม่วง ชมพู่ กล้วย มะละกอ ฯลฯ) ทำนา

ที่อยู่ 397 หมู่ 15 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 16 บ้านอ่างหิน

👤 นายประยงค์ สาธุชาติ

อายุ 51 ปี

อาชีพ ไร่ไถ่

ที่อยู่ 129 หมู่ 16 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายยอม เพชรไต่บ่อ

อายุ 47 ปี

อาชีพ เลี้ยงไก่เนื้อ ไร่ไถ่

ที่อยู่ 277 หมู่ 16 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายพยอม ชื่นระววย

อายุ 35 ปี

อาชีพ เลี้ยงไก่ ไร่ไถ่

ที่อยู่ 463 หมู่ 16 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

หมู่ 17 บ้านเทพเจริญ

👤 นายประจักษ์ บัวแยม

อายุ 65 ปี

อาชีพ ทำสวนขนุน

ที่อยู่ 282 หมู่ 17 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายทองแดง ภารรักษา

อายุ 52 ปี

อาชีพ ไร่ไถ่ ไร่ไถ่

ที่อยู่ 146/1 หมู่ 17 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

👤 นายแสง ใ้บุญมา

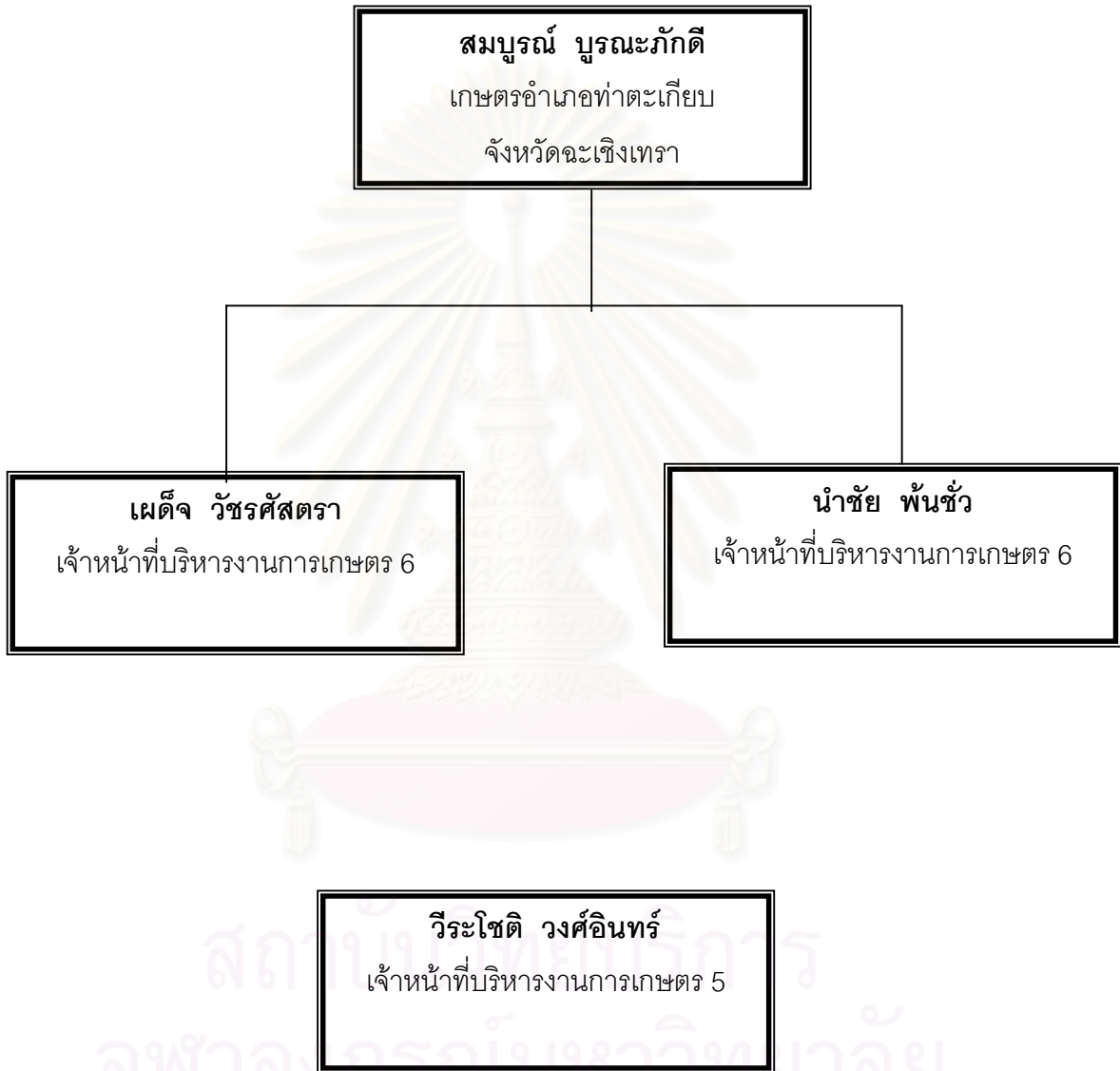
อายุ 47 ปี

อาชีพ ทำไร่ทำน ทำสวนมะม่วง

ที่อยู่ 192/2 หมู่ 17 ต.คลองตะเกรา อ.ท่าตะเกียบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

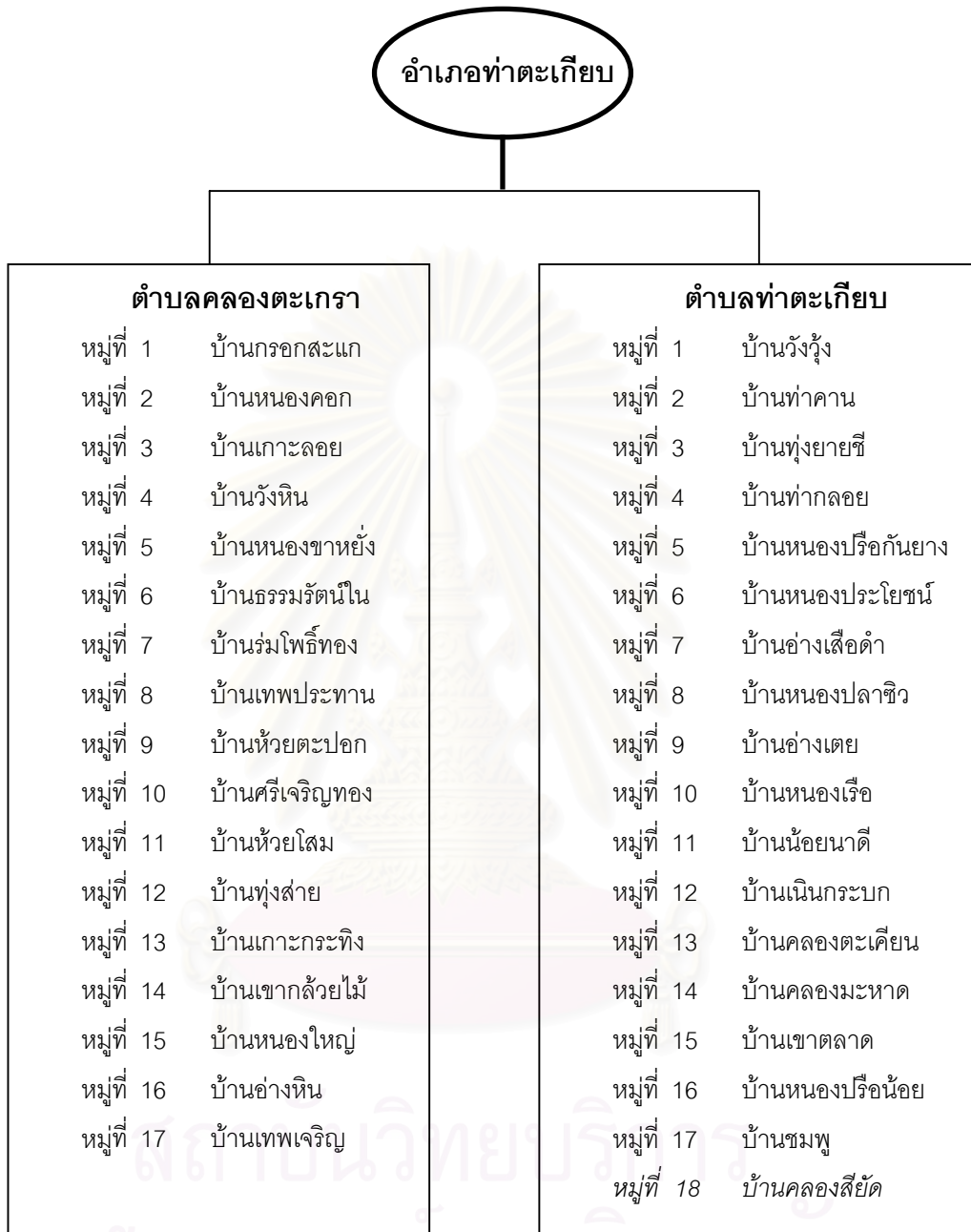

ภาคผนวก ค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอท่าตะเกียบ

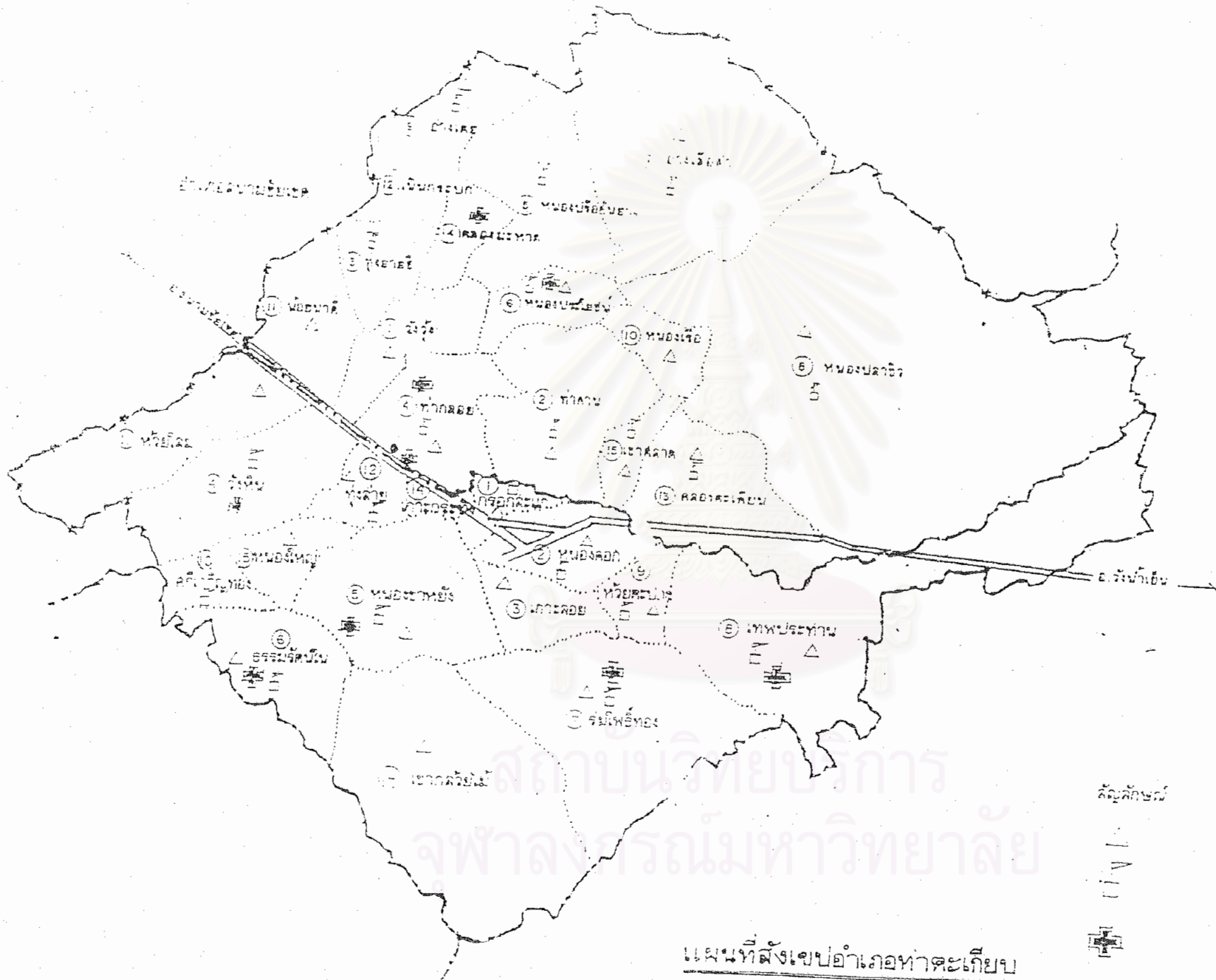
หมายเหตุ : ขณะลงพื้นที่หาข้อมูล ตำบลท่าตะเกียบยังไม่ปรากฏหมู่ที่ 18 บ้านคลองสี่ด

ภาคผนวก ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุภาภรณ์ งามวงศ์น้อย เกิดวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2518 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี จากสถาบันราชภัฏจະเชิงเทรา สาขานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย